

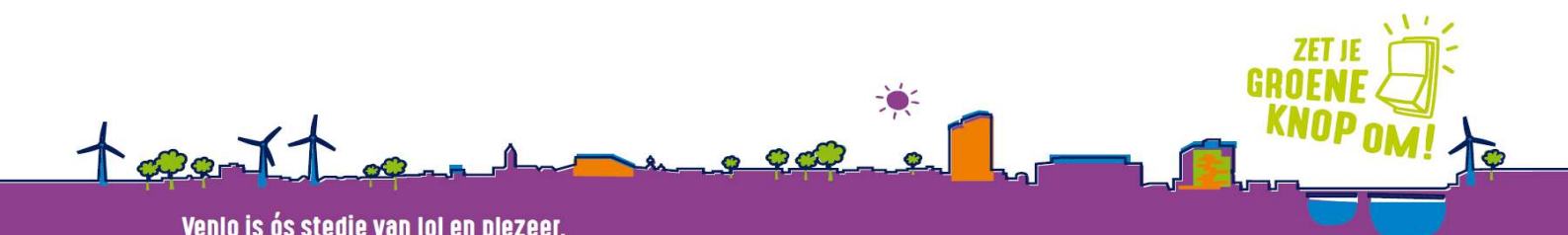
Proeftuin aardgasvrije wijken aanvraag rijksbijdrage

Hagerhof-Oost

Morgen geniet je in
Hagerhof-Oost van méér
comfort en een lagere
energierekening :-)

Morgen geniet je in
Hagerhof-Oost van
méér groen & méér fruit
in je tuintje :-)

Morgen worden in
Hagerhof-Oost mooie
producten opnieuw
gebruikt :-)

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

1. Contactgegevens

Naam gemeente:

Gemeente Venlo

Contactgegevens contactpersoon gemeente*:

N: Frank Kusters

T: +31 6 22523844

E: fr.kusters@venlo.nl

Naam en portefeuille verantwoordelijk wethouder:

Marij Pollux-Linssen, portefeuille Duurzaamheid, Cultuur en Evenementen

T: +31 773596221 (Gerry Vallen, secretaresse wethouder Pollux)

E: m.pollux@venlo.nl

2. Algemene gegevens

Plaatsnaam waar proeftuin plaats zal vinden:

Venlo

Naam wijk:

Hagerhof-Oost

Gevraagde Rijksbijdrage incl. BTW:

€ 7.607.237

Indien je substantieel afwijkt van een bijdrage van 4 miljoen euro (zowel naar beneden als naar boven), geef hier dan een motivatie bij. [tekstblok max. 400 tekens]

Venlo heeft de wijk Hagerhof-Oost uitgekozen op basis van selectiecriteria uit haar transitievisie gebouwde omgeving, dit is de basis. Hierbij is rekening gehouden met de begrenzing conform CBS en de type woningen. Deze wijk is met 886 woningen en 46 utiliteitspanden gemiddeld groter dan voorgaande proeftuin-aanvragen, maar in verhouding is de gevraagde rijksbijdrage per woningequivalent gelijk.

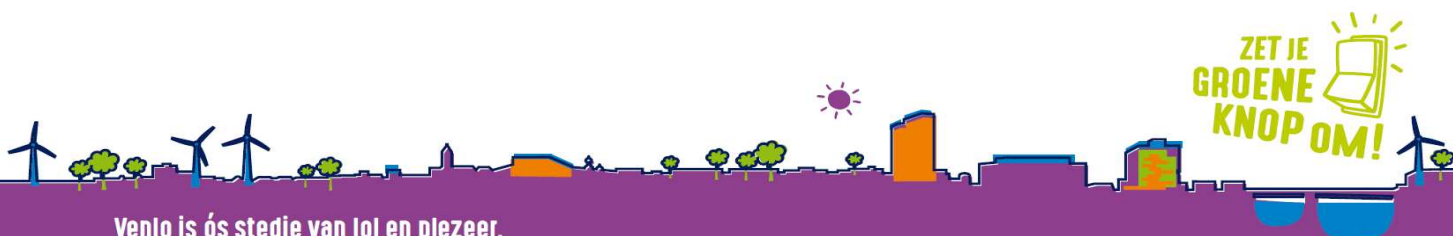
Over welk deel van de BTW-kosten van de toegekende Rijksbijdrage maakt de gemeente aanspraak op het BTW-compensatiefonds?* Dit deel zal niet uitgekeerd worden via het gemeentefonds, maar vraagt de gemeente zelf terug bij het BTW-compensatiefonds.[in euro's]

0

Gemiddelde investering per woning en woningequivalenten* (voor utiliteitsbouw):**

Gemiddelde investering per woning en woningequivalenten voor utiliteitsbouw = € 18.329

Totaal investering per woning en andere gebouwen (woningequivalenten) = € 19.154,-

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

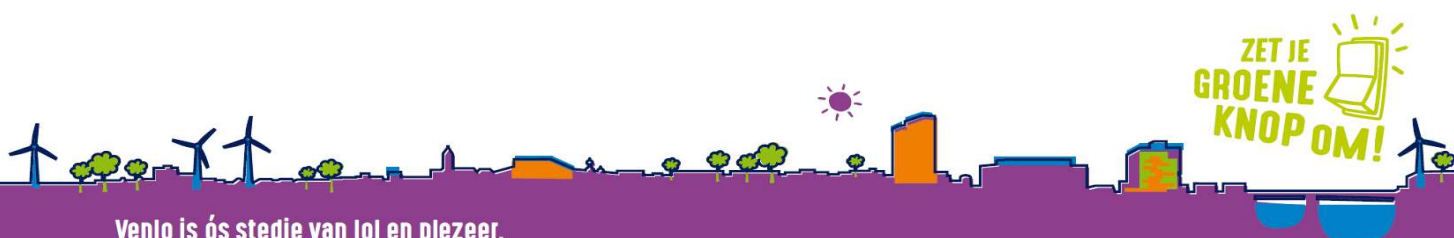
Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Voor utiliteitsbouw is de investering per woningequivalent gemiddeld € 17.493 voor aansluiting op een warmtenet, na-isoleren en kosten voor het verwijderen van de gasaansluiting. Dit is lager dan de investering voor woningen, omdat het relatief jonge gebouwen zijn met goede energielabels.

Waarom kies je voor deze wijk? [tekstblok max. 2.400 tekens]

De wijk Hagerhof-Oost is door gemeente Venlo gekozen (collegebesluit 17 december 2019) als pilotwijk op basis van haar transitievisie gebouwde omgeving. Omdat:

- Er is een gezonde mix van eigenaarschap: aaneengesloten én gespikkeld corporatiebezit, particulieren, VvE's, zorgvastgoed, maatschappelijk vastgoed en utiliteit. In totaal zijn er 886 woningen waarvan 510 eigendom zijn van woningcorporatie Woonwenz. Juist de combinatie van particuliere woningen, corporatiewoningen, gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed biedt kansen voor een integrale aanpak en inclusie van verschillende (doel)groepen uit de samenleving;
- Woningcorporatie Woonwenz is reeds gestart met een groot verduurzamingsproject
- Een groot deel van de wijk bestaat uit zogenaamd 'gespikkeld bezit'. Blokken eengezinswoningen die deels van Woonwenz zijn en deels van de particuliere bewoners. Dit biedt een mooie kans om de particuliere bewoners mee te nemen in het verduurzamen en aardgasvrij maken van de wijk
- Gemiddelde bouwperiode van de woningen ligt tussen 1960 en 1985 met bouwkundig goede woningen. Bij vastgoed uit deze periode is gebruikelijk nog veel na-isolatie vereist;
- Nabijheid van bedrijventerrein Hagerhof biedt koppelkansen, evenals verschillende andere vastgoedobjecten in de wijk zoals het sportcentrum, twee scholen (College Den Hulster en Gilde Opleidingen), het buurthuis en de Moskee
- Netbeheerder Enexis heeft voor 2022 de vervanging van de gasinfrastructuur in het noordoosten van de wijk in de planning staan
- Koppelkansen voor combineren van ingrepen voor de energietransitie met circulair materiaalgebruik en ingrepen ten behoeve van klimaatadaptatie. Knelpunt in de wijk is bv: wateroverlast bij hoosbuien en hittestress
- Koppelkansen in het sociale domein door het betrekken van werkzoekenden en/of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de wijk bij de uit te voeren werkzaamheden in de wijk. Daarnaast door de scholen te betrekken bij het project door het opstarten van leertrajecten
- De opzet van de wijk biedt verschillende benaderingswijzen om van het gas af te gaan, voorsortierend op de komst van een warmtenet, zonder dat er sprake is van een lock-in-effect
- Hagerhof-Oost is qua ligging ook een perfect startpunt voor het aansluiten van omliggende wijken op een warmtenet

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Geef een beknopte samenvatting van de aanpak voor deze wijk. [tekstblok max. 4.000 tekens]

Gemeente Venlo kiest voor de route naar een toekomstbestendige, en dus aardgasvrije, woonomgeving via de integrale aanpak op wijkniveau. In de Venlose aanpak is energie het leidende principe in de integrale aanpak.

Energie:

De overwegend jaren 60-80 woningen en gebouwen in Hagerhof-Oost hebben gemiddeld gezien een energielabel C. Energetische ingrepen moeten er toe leiden dat dit verhoogd wordt naar gemiddeld energielabel B. Een woning met een energielabel C kan in het algemeen met een 70° C aanvoertemperatuur worden verwarmd zonder energiebesparende maatregelen en aanpassingen van afgiftesystemen. Toch kiezen we ervoor om de warmtevraag zoveel mogelijk te beperken.

De sociale huurwoningen van Woonwenz in deze wijk zijn al voor een groot deel voldoende geïsoleerd. Waar nodig wordt dit nog verbeterd. Omdat de duurzame bron en de infrastructuur voor een warmtenet nog niet aanwezig zijn, wordt gewerkt vanuit een gefaseerde aanpak. Gestart wordt in het noordoosten van de wijk, waar Enexis in 2022 vervanging van grijs-gietijzeren gasleidingen gepland heeft. De eengezinswoningen worden per blok/straat/fase aangesloten op een collectieve warmtevoorziening. Daarnaast worden de woningen voorzien van PV-panelen en wordt de kookvoorziening op aardgas vervangen door een elektrische.

De eigenaar-bewoners in de wijk worden via het Duurzaamheidsloket (duurzaamheidsvouchers) van de gemeente Venlo geïnformeerd en geënthousiasmeerd over het verduurzamen van hun woning. Technisch zijn voor hen (grotendeels) dezelfde maatregelen van toepassing als voor de sociale huurwoningen van Woonwenz. Door en met bewoners van de wijk worden er grootschalige inkoopacties voor particulieren geïnitieerd waarbij Woonwenz kan helpen met inkoop (kennis en expertise).

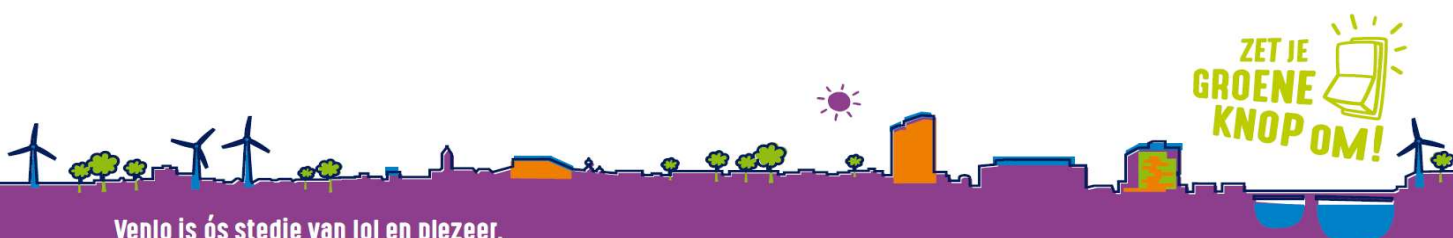
De aanpak bestaat uit het rondom isoleren van de woningen naar een basisniveau, met bouwkundig energielabel A of B. Daarnaast toepassen van PV-panelen op de woningen en het vervangen van het kookgas door een elektrische kookplaat. Tenslotte wordt de individuele installatie voor ruimteverwarming en tapwater vervangen door een collectieve installatie in de wijk dat gevoed wordt met aquathermie (TEO).

Met aquathermie wordt gebruik gemaakt van oppervlakte water van de rivier de Maas. Door middel van een warmtewisselaar en een collectieve warmtepomp wordt vervolgens via een warmtenet warmte naar de eindgebruiker gebracht. De temperatuur van de warmte die aan de Maas wordt onttrokken, wordt centraal opgewaardeerd naar circa 70 °C zodat de woningen verwarmd kunnen worden zonder grote bouwkundige ingrepen aan de woningschil.

Circulariteit

Op basis van de inventarisatie van materiaalstromen met bijbehorende milieu-impact op voorraadniveau van Woonwenz én diverse GPR Gebouw berekeningen van lopende projecten in de wijk ontstaat al een eerste 'beeld' van het onderwerp circulariteit.

Bij de uitwerking van mogelijkheden voor optimalisatie wordt gedacht, en al uitgewerkt aan:

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

- Potentieel hergebruik van gebouwen en (bouw)materialen in kaart brengen
- Vergroten van de toepassing van hernieuwbare grondstoffen
- Analyse van de milieu-impact door in beeld brengen van de CO2-emissie door energie- en materiaalgebruik

Klimaatadaptatie

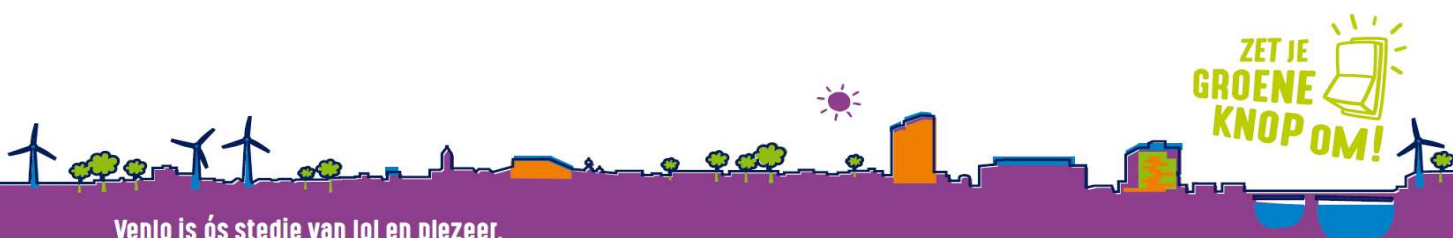
We zijn ervan overtuigd dat de sleutel tot succes van de energietransitie ligt in het verbeteren van de omgevingskwaliteit. We vinden het belangrijk om samen met bewoners de invulling aan dit thema te geven. Voor verschillende opgaven is 'groen' een deel van de oplossing. Dit signaal werd tijdens de eerste bijeenkomst op 14 januari 2020 duidelijk afgegeven door de bewoners. Door een goede inrichting met groen, kan een verdere opwarming van de wijk worden tegengegaan. Bij de uitwerking van de mogelijkheden voor optimalisatie werken we oa concreet aan:

- Het verwijderen van overbodige verharding in bestaande woonwijken en deze veranderen in groen of water (Groenproject Woonwenz)
- Groeiplaatsen van nieuwe bomen optimaal inrichten, zodat de bomen kunnen uitgroeien tot een gezonde boom

Wat wil je leren met de proeftuin? [tekstblok max. 2.400 tekens]

De wijk Hagerhof-Oost is gekozen om als eerste wijk in Venlo van het aardgas af te gaan. We willen met deze wijk een blauwdruk ontwikkelen voor de volgende wijken van de gemeente Venlo en een voorbeeld zijn richting omliggende gemeentes. We zien hierin verschillende belangrijke leerdoelen:

- Lering trekken hoe met een wijkgerichte aanpak woningen van het aardgas af te krijgen;
- Integrale aanpak in de diversiteit van de verschillende portefeuilles van de leden van het college van B&W;
- Draagvlak bewoners, creëren, behouden of vergroten, wat voor rol durven bewoners te pakken?
- Hoe krijgen we vastgoedeigenaren in beweging wetende dat een groot deel van hen andere zorgen heeft, een krappe beurs, een laag opleidingsniveau en wars is van de overheid?
- Synergie met klimaatadaptatie en circulariteit opzoeken en inpassen in het wijkuitvoeringsplan;
- Omgaan met gespikkeld bezit bij isolerende maatregelen;
- Het omzetten van individuele warmtevoorziening naar een collectieve voorziening in een wijk met veel gespikkeld bezit;
- Aquathermie is in Nederland nog niet veel toegepast voor het verwarmen van woningen. Hoe kan dit werken, zodat het uiteindelijk in meer wijken in Venlo toegepast kan worden;
- Verbinden van utiliteitsbouw en woningvoorraad in het kader van de verduurzaming. Hoe bijvoorbeeld het dakoppervlak van deze gebouwen efficiënt te benutten
- Welke kansen zijn er voor het toepassen van maatregelen voor klimaatadaptatie binnen het project gericht op het aardgasloos maken van gebouwen;
- Het onderzoeken en inzichtelijk maken van problemen mbt klimaatbestendigheid;
- Hoe kunnen we bewoners mobiliseren en ook zorgen dat zij een opleiding kunnen volgen en in aanmerking komen voor een geschikte arbeidsplaats.
- Ook de andere woningcorporaties in de gemeente Venlo deel laten nemen in het proces (kennisdeling).
- Hoe zet je als gemeente een coöperatie in het zadel zonder dat er onaanvaardbare risico's

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

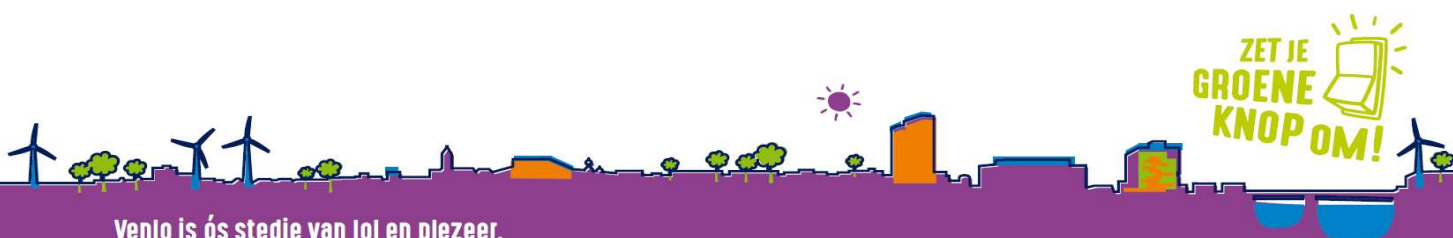
- worden genomen en hoe verhouden de gemeente en coöperatie zich tot elkaar.
- Hoe gaat de gemeente om rondom de governance bij een warmtenet en op welke wijze wordt de gemeenteraad hierin meegenomen

Is je aanpak gericht op het aardgasvrij-ready maken van de wijk en niet op het aardgasvrij maken voor 2028? Zo ja, wat is de reden voor deze keuze en op welke termijn en op welke wijze zal een volledig aardgasvrije wijk worden gerealiseerd? Geef ook aan wat je verstaat onder aardgasvrijready. [tekstblok max. 3.200 tekens]

Nee

Wat is er in dat geval gerealiseerd in 2028?

Nee

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

3. Wijkgegevens

Onder een wijk wordt verstaan: een aaneengesloten geografisch geheel van gebouwen. Dit hoeft niet overeen te komen met de wijkindeling zoals gehanteerd wordt door het CBS. Ook dorpen en woonkernen vallen onder de definitie. Verder wordt in dit formulier gesproken over “wijk”.

Alle gebouwen in de gekozen wijk maken deel uit van de aanpak. Het uitsluiten van gebouwen binnen het plangebied (bijvoorbeeld vanwege een andere eigendomssituatie of de functie) is niet mogelijk. Een gefaseerde aanpak van de wijk kan wel. Geef dit helder aan in de planning van de aanpak.

Geef een afbakening van de wijk via een bestand in de vorm van een shapefile, waarin de begrenzing gedetailleerd is aangegeven. [uploadmogelijkheid als shapefile (met minimaal een .shp, dbf en .shx bestand, in eigen beheer ingetekend of via de per 1 december beschikbare weblink)]. [tekstblok voor utiliteit max. 4.000 tekens] <https://geocontent.rvo.nl/AardgasvrijeWijken2019/>

Wat is het totaal aantal woningen en wat is het totaal aantal utiliteitsgebouwen in de proeftuin?

- Totaal aantal woningen: 886 (eengezins- en meergezinswoningen)
- Aantal adressen zonder woonfunctie: 46 (gebruiksfuncties: bijeenkomstfunctie, gezondheidszorgfunctie, industrie functie, kantoorfunctie, onderwijsfunctie, sportfunctie en winkel)

Aantal woningen die onderdeel uitmaken van de aanpak en het bouwjaar:

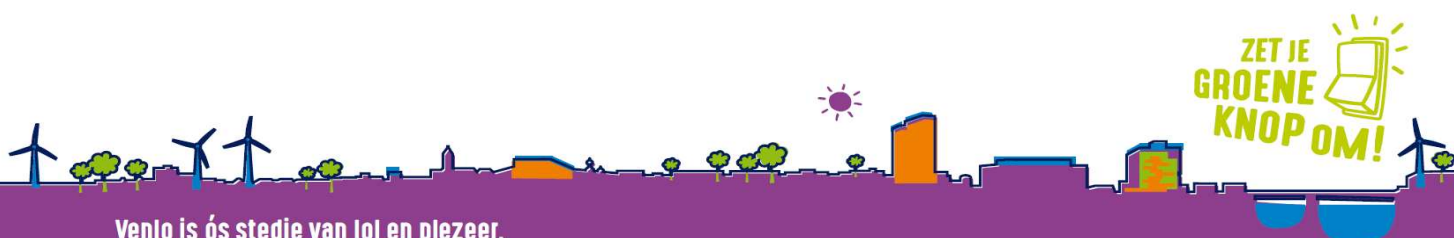
Bouwjaar:	Aantal woningen:
< 1945	59
1945 – 1959	1
1960 – 1979	780
1980 – 1999	32
2000 - heden	14

Woningtype:

Woningtype:	Aantal woningen:
Tussenwoning	568
Hoekwoning	196
Gestapelde bouw	107
Twee-onder-een-kap	11
Vrijstaand	4

Eigendomsverhouding woningen:

Type bezit:	Verdeling:
Woningbouwcorporatiebezit	510 [58%]
Particuliere huurwoningen	Aanname: 44 [5%]
Koopwoningen	Aanname: 332 [40%]

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Aantal utiliteitsgebouwen die onderdeel uitmaken van de aanpak en het bouwjaar:

Bouwjaar:	Aantal:
< 1945	2
1945 – 1959	0
1960 – 1979	29
1980 - 1999	3
2000 - heden	12

De gebruiksfunctie van de gebouwen conform de BAG (link opent in een nieuw tabblad)

Gebruiksfunctie	Aantal:
Kantoor	2
Winkel	17
Gezondheidszorg	4
Logies	0
Onderwijs	5
Bijeenkomst	8
Sport	6
Celfunctie	0
Industrie	4
Overig	0

De eigenaren en gebruikers van de gebouwen

In de wijk zijn er 46 utiliteitspanden met verschillende gebruikers. Hieronder een overzicht van de verschillende eigenaren en gebruikers:

Eigenaar	Aantal adressen	Gebruiker
Zorggroep	3	Verzorgingshuis Sinselhof, tandarts, huisarts
VvE's	16	Verschillende winkels, eethuis Hagerhof, voetbalclub Kwiek Venlo
Gemeente Venlo	9	Wildveld Onderwijsgroep Buitengewoon, De Zuidhoek, Gymzaal Emmastraat, Kantoor Emmastraat, Theater de Garage, Evangeliegemeente de Deur, Voetbalclub Kwiek Venlo, Multifunctionele ruimte Zwanehof
Beleggings- en financieringsmaatschappij	5	Boels, Kwik-Fit, D&C Vloeren, Fitdayz
Scholen	6	College Den Hulster, Gilde Opleidingen, Sporthal
Particulier	4	Verschillende gebruikers
Kerk	2	Moskee, Molukse Kerk
Woningcorporatie	1	Bijeenkomstruimte Woonwenz
	46	

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

De oppervlakte van de gebouwen:

Functie	Totaal oppervlak
Eengezinswoning	83.004 m ²
Meergezinswoning	9.347 m ²
Gezondheidszorgfunctie	5.417 m ²
Winkel	8.306 m ²
Bijeenkomstfunctie	6.288 m ²
Sportfunctie	5.107 m ²
Onderwijsfunctie	17.203 m ²
Industriefunctie	1.502 m ²
Kantoorfunctie	900 m ²

De warmtevraag van de gebouwen ten behoeve van warmtapwater en ruimteverwarming (indien bekend)

Functie	Totaal oppervlak	Aardgasverbruik totaal 2019	Warmteverbruik 2019 (m ³ gas/35,17)
Eengezinswoning	83.004 m ²	1.061.326 m ³	37.327 GJ
Meergezinswoning	9.347 m ²	129.800 m ³	4.565
Gezondheidszorgfunctie	5.417 m ²	64.848 m ³	2.281
Winkel	8.306 m ²	29.882 m ³	1.051
Bijeenkomstfunctie	6.288 m ²	19.628 m ³	690
Sportfunctie	5.107 m ²	16.442 m ³	578
Onderwijsfunctie	17.203 m ²	19.062 m ³	670
Industriefunctie	1.502 m ²	18.883 m ³	664
Kantoorfunctie	900 m ²	3.372 m ³	119
Totaal	137.074 m²	1.363.243 m³	47.945 GJ

Vanwege privacy redenen konden werkelijke verbruiken niet achterhaald worden. De aardgas verbruiken zijn op basis van openbare Kleinverbruikersdata van Enexis in 2019. Het betreft gemiddelde verbruiksgegevens op postcodeniveau. Dit geeft een inschatting van het werkelijke verbruik. Van de 6 grootverbruikersaansluitingen zijn geen verbruiksgegevens. Dit betreft relatief jonge, dus zuinige bouw. Gegevens worden in een latere stap opgevraagd en is dus maatwerk.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

4 Financiële onderbouwing en businesscase

Ten aanzien van de financiële onderbouwing staan de haalbaarheid van het project, de betaalbaarheid voor de bewoners en gebouw eigenaren en de kwaliteit van het businesscase(s) centraal.

De Rijksbijdrage kan ingezet worden voor de financiering van de meerkosten bij de uitvoering van het project ten opzichte van het voortzetten van de huidige situatie (wordt soms ook wel "onrendabele top" genoemd). Hierbij kan onder meer worden gedacht aan een bijdrage aan de wijkgerelateerde projectkosten voor de aanleg of uitbreiding van een warmtenet, de isolatie van woningen en andere gebouwen, het omschakelen naar elektrisch koken (indien dit onderdeel uitmaakt van een bredere aanpak) of energieadvies. Deze kosten moeten direct gerelateerd zijn aan de betreffende proeftuin en het aardgasvrij maken ervan. Meerkosten die gerelateerd zijn aan wijkoverstijgende activiteiten zoals de aanleg van het warmtenet in de naburige wijken (in geval van een warmtenet met een schaal groter dan dat van de gekozen wijk) of investeringen in een externe duurzame warmtebron komen niet in aanmerking voor financiering via de Rijksbijdrage. Wordt in de aanpak gekozen voor een warmtenet, dan is het tarievenbesluit voor warmte (link opent in een nieuw tabblad) dat ACM jaarlijks publiceert van toepassing. Per 1 januari 2020 bestaat deze uit een maximprijs (vast en variabel), een eenmalige aansluitbijdrage, een meettarief, een afsluittarief en regulering van de afleverset. Deze onderdelen vallen niet onder de hierboven beschreven meerkosten. Projectgebonden proces- en advieskosten mogen onderdeel uit maken van de gevraagde Rijksbijdrage.

Onderbouw de hoogte van de benodigde investeringen voor de verschillende stakeholders.

[tekstblok max. 4.000 tekens]

De vereiste investeringen voor een aardgasvrij Hagerhof-Oost bestaan uit:

1. Warmtenet, van bron tot en met afleverset in de woning
2. Energiebesparende maatregelen
3. Overige noodzakelijke aanpassingen naar aardgasvrij
4. Proceskosten

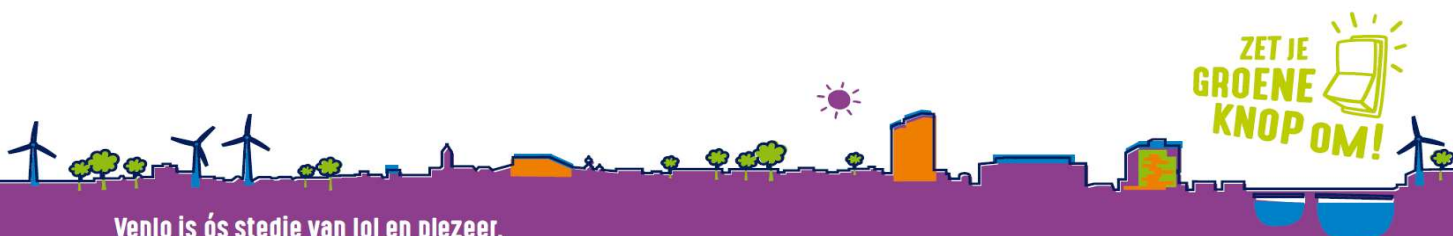
1. Warmtenet

IF Technology heeft in opdracht van de gemeente een verkennend business case opgesteld voor een gebiedsgerichte warmteoplossing met aquathermie. Er zijn een aantal scenario's doorgerekend naast referentiescenario's voor doorgaan op aardgas en aardgasvrij door middel van HT warmtepompen. De totale investering voor ontwikkeling en realisatie van de TEO, WKO, het warmtenet en distributie tot in de woning wordt geraamd op circa 27 miljoen euro inclusief btw.

Een deel van deze kosten worden gedekt door een eenmalige aansluit- en projectbijdrage. Deze bijdrage willen we maximaliseren op € 10.000,- inclusief btw exclusief subsidies per aansluiting. Uitgangspunt is dat de bijdrage voor alle woningen gelijk is conform de Startmotorkader van 15 april 2020. De participatie aan en haalbaarheid van het warmtenet moet hiermee mogelijk én daarbij financieel aantrekkelijker zijn dan andere alternatieven.

Wie de uiteindelijke ontwikkelaar en exploitant van het warmtenet wordt is van invloed op het vereiste projectrendement en uiteindelijk benodigde bijdrage: een door bewoners opgerichte coöperatie of een commerciële partij met winst oogmerk. Maar het zijn vooral de sociale variabelen die van grote invloed op de daadwerkelijke benodigde bijdrage zijn:

- Aansluitpercentage; hoeveel gebruikers willen meedoen

- Volloopsscenario; hoe snel gebruikers aangesloten kunnen worden
- Warmtevraag; hoeveel warmte er afgenomen wordt

2. Energiebesparende maatregelen

Het isoleren van woningen en aanbrengen van zonnepanelen dragen bij aan woonlastenverlaging, naast de positieve effecten op het klimaat en woningcomfort. Dit voordeel kan (gedeeltelijk) ingezet worden ter compensatie van de kosten. Dit heeft een positieve invloed op het totale projectrendement.

De totale kosten voor het isoleren worden geraamd op circa 3,2 miljoen euro. Dit is per gebouw gemiddeld € 4.000 voor een particuliere woningeigenaar, € 2.961 voor Woonwenz en € 4.639 per utiliteitspand. De investering in isoleren is gebaseerd op de huidige bekende energielabeling van gebouwen en de vereiste schillabel C om gebouwen comfortabel te verwarmen op 70 graden (MT). Op basis van beschikbare gegevens (Pico en RVO) heeft 50% van de particuliere woningen een groen label en de andere helft een oranje of rood label. Woonwenz heeft in recente jaren al bijna alle woningen rondom geïsoleerd, maar 151 woningen hebben nog niet de vereiste schillabel C. Voor de utiliteitsgebouwen is ook een aanneme gedaan dat alle bekende oranje of rode energielabels of bouwjaren voor 1992 gemiddeld nog 2 labelstappen moeten maken.

Woonwenz heeft reeds plannen alle woningen van zonnepanelen te voorzien. Streven is dit ook te bereiken voor alle particuliere woningen. De totale kosten voor het aanbrengen van zonnepanelen worden geraamd op 2,2 miljoen euro. Dit is gebaseerd op € 2.500 exclusief btw per woning.

3. Overige noodzakelijke aanpassingen naar aardgasvrij

De overige kosten worden geraamd op circa 2,8 miljoen euro of € 3.000 per gebouw. Dit zijn kosten voor het verwijderen van de gasaansluiting, overschakelen naar elektrisch koken en benodigde aanpassingen aan het afgiftesysteem.

De utiliteitsgebouwen met grootverbruikersaansluiting zijn niet meegerekend voor onderdelen 1 tot en met 3. Het is op dit moment niet exact bekend wie dit zijn en welke verbeteringen en investeringen benodigd zijn. Een aantal van de grootste gebruiker/eigenaars in de wijk - de Gilde Opleidingen, College den Hulster en de naastgelegen sporthal, verzorgingstehuis Sinselhof - zijn gehuisvest in moderne en goed geïsoleerd gebouwen, waarvan de onderwijsinstellingen met een eigen WKO.

4. Proceskosten

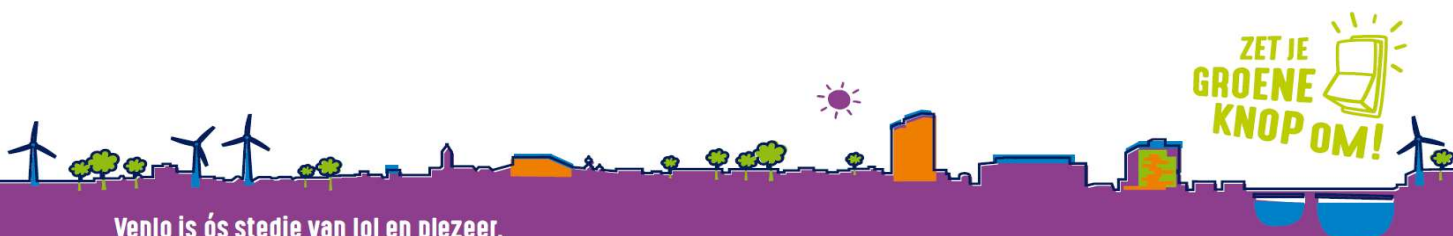
Zie onderbouwing bij 'extra kosten' en 'projectkosten'.

Hoe worden de investeringen gefinancierd? Benoem de beschikbare en de gevraagde bronnen voor financiering en de eigen bijdrage van de partijen. [tekstblok max. 4.000 tekens]

De totale geraamde investering voor gebouweigenaren bedraagt circa 17,7 miljoen euro. Deze investering moet door de verschillende betrokken partijen gedekt worden:

1. Particuliere woningeigenaren en -verhuurders

Er komen verschillende subsidies en financieringsmogelijkheden beschikbaar voor deze groep. De gemeente stelt via de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) gemiddeld € 1.000 per woning beschikbaar. Hier bovenop komen de Subsidieregeling Energiebesparing Eigen Huis (SEEH, op dit moment gemiddeld € 950 per woning) en de btw teruggave op zonnepanelen. Via het warmtefonds kunnen woningeigenaren financiering aantrekken voor het verduurzamen van hun woning. Er wordt een eigen bijdrage geraamd van circa € 1.500,-. Dit bedraagt hoofdzakelijk de aanpassing naar

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

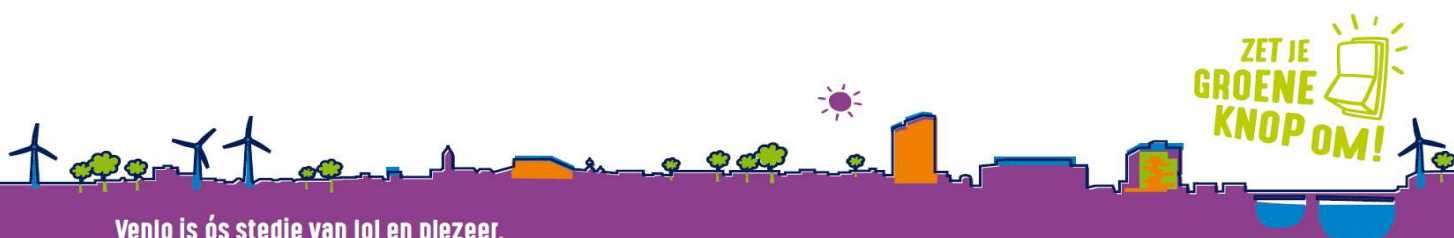
elektrisch koken en nieuwe radiatoren in de hoofdverblijfsruimten. Hier zijn geen subsidie- of financieringsgelden voor beschikbaar. Dit bedrag kan ik de praktijk hoger of lager zijn afhankelijk van de noodzaak en keuzes van bewoners. Bij een gemiddelde energiebesparingslening van circa € 16.050 bedragen de maandlasten gemiddeld circa € 80. De besparing op energie en onderhoud bedraagt gemiddeld circa € 37 per maand voor particuliere eigenaren. Naast de eigen bijdrage van circa € 1.500 betekent dit een tekort van gemiddeld € 43 per maand. Er worden landelijk mogelijkheden voor gebouwgebonden financiering en baatbelasting onderzocht. Deze zijn nu niet beschikbaar. De Rijksbijdrage is dus nodig voor dit deel van de onrendabele top.

2. Woonwenz

Woonwenz heeft sinds 2006 al circa 5,8 miljoen euro geïnvesteerd in de verduurzaming van haar woningen in Hagerhof-Oost vooruitlopend op de Wijkaanpak. De resterende investeringen van Woonwenz worden op reguliere wijze gedekt door de jaarlijks beschikbare gelden. Er worden geen kosten doorbelast aan de huurders. Deze profiteren 100% van de gerealiseerde besparingen. Voor het aansluiten van woningen op een warmtenet komt de Subsidieregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) beschikbaar, maximaal € 4.200 van de € 5.000 per woning bij de geraamde investeringen.

3. Eigenaren utiliteitsgebouwen

Voor de utiliteitsgebouwen is aangenomen dat alle investeringen met bedrijfsfinanciering gedekt worden. Bedrijven en vastgoedeigenaren kunnen daarbij aanspraak maken op de Energie Investerings Aftrek (EIA).

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Indien de posten 'extra kosten' en 'projectkosten' worden opgevoerd, geef hiervoor een onderbouwing. [tekstblok max. 2.400 tekens]

Extra kosten € 3.000,- (woningen):

- Gasaansluiting verwijderen

De gasaansluiting is niet meer nodig. De gasmeter wordt uit de meterkast verwijderd.

- Elektrisch koken

Omdat de gasaansluiting verdwijnt, dienen de bewoners te gaan koken op elektriciteit. Er zijn mogelijk extra aanpassingen in de meterkast en nieuwe pannen nodig

- Aanpassing afgifte systeem

Er dienen mogelijk aanpassingen gerealiseerd te worden in het afgiftesysteem in de woningen, denk hierbij aan vervangen of aanpassen van radiatoren.

Projectkosten € 640.000,-:

In de businesscase is rekening gehouden met externe proces- en advieskosten van € 80.000,- per jaar voor de periode van 8 jaar t/m 2028.

Welke mogelijke financiële risico's zijn te onderscheiden (risicoprofiel)?

Benoem hierbij per benoemd risico: de kans dat dit risico optreedt, welke partijen het risico dragen, de mogelijke impact van het risico, de acties die zijn voorzien om het risico te voorkomen en de mogelijke oplossingen om het optreden van bepaalde gevolgen tegen te gaan (mitigerende maatregelen). [tekstblok max. 4.000 tekens]

Geen socialisering BAK en leveringstarieven.

Partijen: Warmte-exploitant en afnemers

Kans: klein

Impact: groot, kan leiden tot hogere kosten particulieren en andere kleine afnemers en daarmee lagere deelnamebereidheid.

Acties en maatregelen:

1. Risico bij uitvraag verleggen naar warmte-exploitant
2. Bewoners en/of gemeente worden (groot)aandeelhouder van de warmte-exploitant
3. Open en eerlijke communicatie over kosten en baten

Geen toekenning subsidie PAW

Partijen: Woonwenz, vastgoedeigenaren, gemeente

Kans: gemiddeld

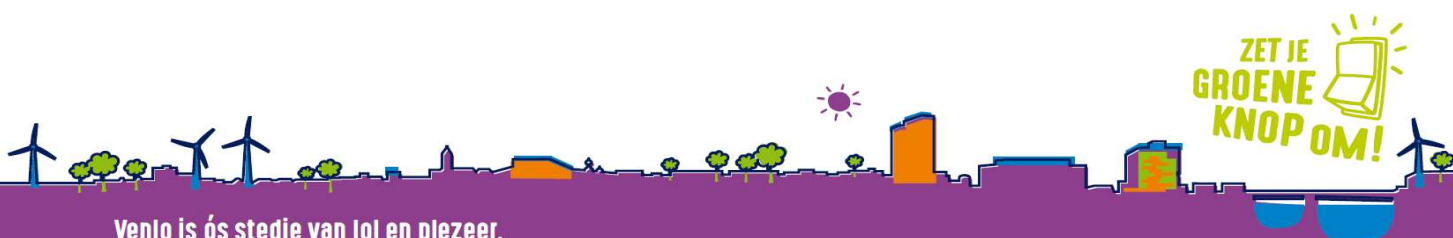
Impact: groot, er ontstaat een groot tekort van bijna 8 miljoen euro die op alternatieve wijze ingevuld dient te worden. Risico op vertraging en onvoldoende vertrouwen, dus stijgende kosten. De gemeente is op dit moment met verschillende financiers in gesprek om de alternatieven te onderzoeken.

Alternatieve financieringsmogelijkheden:

1. gebouwgebonden financiering
2. baatbelasting
3. gemeentelijke dekking/bijdrage of inzet eigen vermogen
4. externe financiering

Geen toekenning SAH subsidie

Partijen: Woonwenz

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Kans: groot

Impact: groot, Woowenz mist € 2 miljoen bij niet toekennen. De regeling opent per 1 mei 2020 met een subsidieplafond. Er gaat nog tijd overheen voor er een contract ligt en aan de voorwaarden voldaan kan worden.

Acties en maatregelen:

1. Tijdig contract afsluiten en aanvraag voorbereiden
2. Bijdrage van huurders overwegen, nu 0%

Vollooprisico

Partijen: alle samenwerkende partijen

Kans: groot

Impact: groot, de te maken kosten voor alle deelnemende partijen nemen progressief toe bij lagere deelname aan het warmtenet.

Acties en maatregelen:

1. Met PAW subsidie is aansluiting kostenneutraal en aantrekkelijker dan alternatieven
2. Gefaseerd aansluiten, starten met grootste deelnemers
3. Verschillende volloopsenario's onderzoeken:
 - a. Initieel hogere BAK, maar met korting op de warmtelevering bij voldoende aansluitingen
 - b. Aanleg pas starten bij voldoende aansluitingen
4. Afnemers vroeg in het proces betrekken en afname contractueel vastleggen voor de investeringsbeslissing
5. Vollooprisico kan prohibitief zijn voor het project en wordt wegens maatschappelijke baten in sommige gevallen afgedekt door een publieke partij

Tegenvallende investeringskosten

Partijen: alle samenwerkende partijen

Kans: klein

Impact: Afhankelijk van omvang zijn meer eigen middelen of andere financieringsmiddelen nodig.

Acties en maatregelen:

1. De kosten zijn conservatief ingeschat
2. De SDE++ is niet ingerekend, omdat de kans groot is dat deze niet wordt toegekend aan Aquathermie
3. Er is vroegtijdig een concept businesscase voor het warmtenet gemaakt

Energieprijs ontwikkeling valt tegen; gas wordt minder (snel) duur

Partijen: alle samenwerkende partijen

Kans: klein

Impact: Afhankelijk van omvang zijn meer eigen middelen of andere financieringsmiddelen nodig.

Acties en maatregelen:

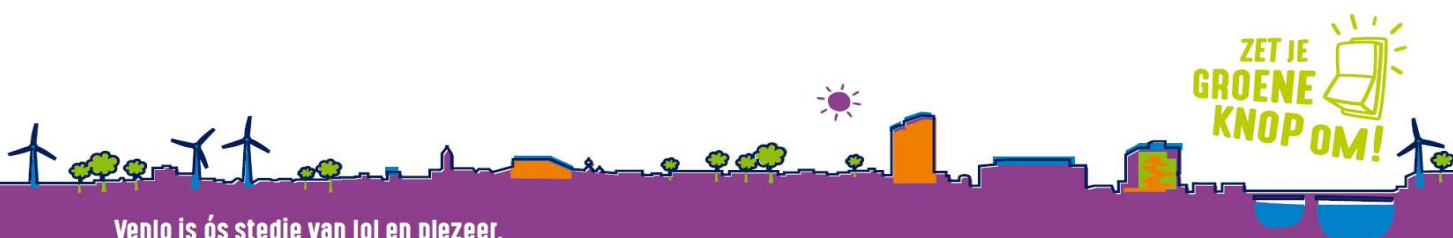
1. De kosten zijn conservatief ingeschat
2. De SDE++ is niet ingerekend, omdat de kans groot is dat deze niet wordt toegekend aan Aquathermie
3. Er is vroegtijdig een concept businesscase voor het warmtenet gemaakt

Afnamerisico door energiebesparing, lagere inkomsten warmte-exploitant

Partijen: warmte-exploitant

Kans: klein

Impact: Laag, na deze wijk zullen meer wijken volgen op aquathermie, dus juist een kans.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Acties en maatregelen:

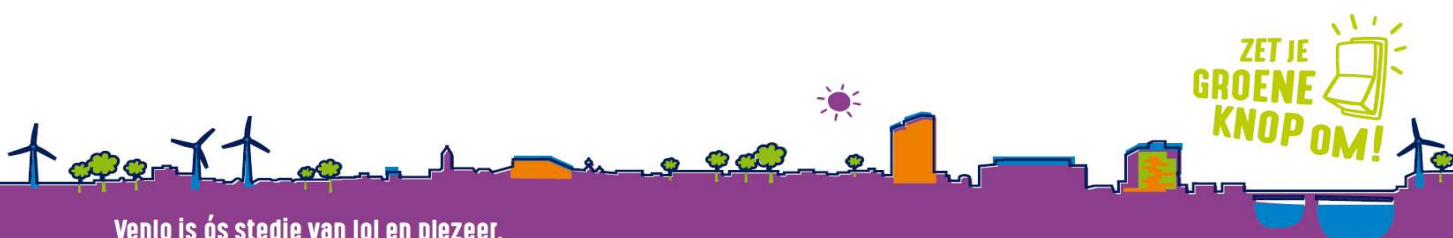
In de businesscase en het ontwerp rekening houden met het zogenoemd 'decreas' (reductie van vraag per afnemer)

Is woonlastenneutraliteit voor huurders van woningen en eigenaar-bewoners uitgangspunt van de financiële onderbouwing? *Geef aan op welke wijze ervoor wordt gezorgd dat de aanpak betaalbaar is voor alle bewoners en gebouweigenaren. [tekstblok max. 4.000 tekens]*

Woonlastenneutraliteit is belangrijk en dé ambitie. Alle bewoners moeten overtuigd en verleid worden om mee te doen in de transitie. Dit wordt een stuk makkelijker als dit zonder stijging van de woonlasten kan. En dat is moeilijk, de energietransitie kost immers een hoop geld. Door particulieren te stimuleren en ondersteunen (voucherregeling vanuit het duurzaamheidsloket) bij het isoleren en verduurzamen van de woningen realiseren we een woonlastenverlaging. Die ruimte kan op verschillende manieren gebruikt worden om financiering aan te trekken om de overstap naar een warmtenet te bekostigen. Op dit moment is dit nog onvoldoende en zijn subsidies noodzakelijk. Hiermee bereiken we dat er geen of weinig aanspraak op eigen middelen gemaakt hoeft te worden. Woonwenz brengt de kosten van de verduurzaming niet bij haar huurders in rekening. De besparingen komen dus volledig ten goede aan de sociale huurder. Zo draagt verduurzaming van de woonomgeving bij aan de betaalbaarheid en leefbaarheid in de wijk.

Wat is het percentage van de gevraagde rijksbijdrage in verhouding tot alle investeringen en wat zijn de investeringskosten per woning(equivalent)? [tekstblok max. 400 tekens]

De totale investering wordt geraamd op bijna 18 miljoen Euro. Dit is € 14.422,- per woningequivalent. De onrendabele top is 39% totale investeringskosten.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

5 Technische oplossingen

In dit gedeelte kun je aangeven voor welke alternatieve warmtevoorziening(en) is gekozen en wat dit betekent voor de gebouwgebonden maatregelen zoals op het gebied van energiebesparing en eventuele aansluitingen en aanpassingen aan het warmteafgiftesysteem.

Geef een technische beschrijving van de beoogde alternatieve warmtevoorziening(en).

[tekstblok max. 8.000 tekens en ruimte voor tabellen en figuren]

Volgens versie 1.0 van de Transitievisie Warmte van de gemeente Venlo is de wijk Hagerhof-Oost kansrijk voor een warmtenet met als bron de Maas (aquathermie TEO).

De overwegend jaren 60, 70 en 80 woningen en gebouwen in Hagerhof-Oost hebben gemiddeld een energielabel C. Energetische ingrepen moeten er toe leiden dat dit verhoogd wordt naar gemiddeld energielabel B. De verwarmingstemperatuur moet voldoende hoog zijn ; Een woning met een energielabel C kan met een 70° C aanvoertemperatuur worden verwarmd zonder energiebesparende maatregelen en aanpassingen van afgiftesystemen. Toch kiest gemeente Venlo in samenspraak met Woonwenz ervoor om de warmtevraag zoveel mogelijk te verkleinen.

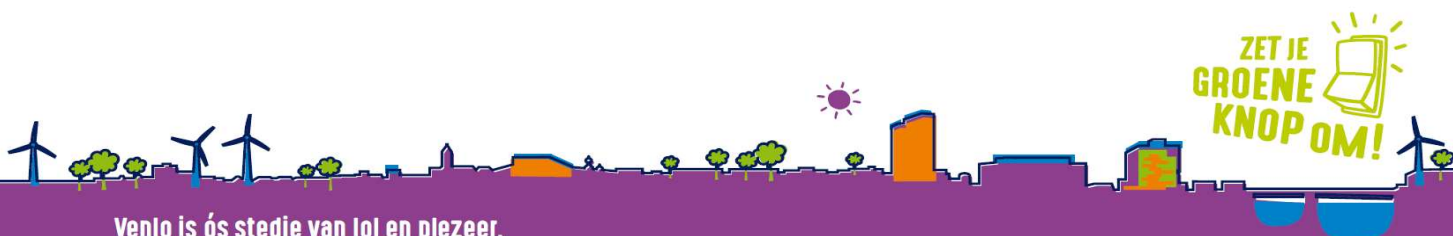
Verder hebben de volgende overwegingen en aannames een rol gespeeld in de totstandkoming van het energieconcept:

TEO-systeem (geel): de warmtebron is energie uit oppervlaktewater. De warmte wordt in de zomer onttrokken uit het oppervlaktewater. Het TEO-systeem bestaat uit een inlaat, uitlaat, leidingwerk, pompen, filters, warmtewisselaars en regelkasten. Een deel van de componenten staan in een technische ruimte. Dit kan een aparte ruimte voor het TEO-systeem zijn, maar het kan ook onderdeel uitmaken van een grotere technische ruimte waarin ook de energieopwekking plaatsvindt (zie punt 3). Voor de componenten van het TEO-systeem is een minimale ruimte van 100 – 150 m² benodigd. Deze ruimte moet ergens in de buurt van het water gereserveerd worden.

WKO (blauw): het opslagsysteem is een WKO (open bodemenergiesysteem). De warmte uit het oppervlaktewater wordt in de zomer opgeslagen in de bodem. In de winter wordt deze warmte gebruikt om de gebouwen te verwarmen. Uit de huidige warmtevraag blijkt dat er meerdere doubletten nodig zijn omdat de capaciteit van één doublet niet voldoende is. Er zijn minimaal 6 doubletten nodig voor de warmtevoorziening in Hagerhof-oost die verbonden zijn via een bronnennet

Technische ruimte (rode vierkant): de technische ruimte, ook wel warmte-overdrachtsstation (WOS) genoemd, bevat een energiecentrale met een monovalent systeem. Hier zijn alleen warmtepompen opgesteld voor de opwekking. De technische ruimte kan zowel één of meerdere collectieve ruimtes zijn in een gebied waar de warmte wordt geproduceerd en toegevoegd aan een 70/40 warmtenet. Dit gebouw bevat opwekking (warmtepompen), regelkasten, uitkoppeling (warmtewisselaars en leidingen) met het WKO-net en buffervaten. Er moet een goede locatie gevonden worden om deze ruimte in te passen, typisch in het centrum van de wijk. Door de ruimte centraal te plaatsen, kan het warmtenet gefaseerd in verschillende richtingen gerealiseerd worden.

Warmtenet en onderstations (rood): het warmtenet is afhankelijk van het energieconcept. In Hagerhof-oost wordt uitgegaan van een aanvoertemperatuur van 70 °C en retourtemperatuur van 40 °C. Bij deze aanvoertemperatuur zijn er minder energie besparende maatregelen noodzakelijk aan de woning nodig dan bij een lagere

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

aanvoertemperatuur. Voor een jaren 60/70/80 wijk is dit de meest logische keus om de transitie voor iedereen haalbaar te maken. Vanuit het warmte-overdrachtsstation loopt een backbone (grote diameter leiding) door de wijk. Deze vertakt via onderstations in kleinere distributienetten richting de verschillende delen van de wijk. De onderstations zijn niet ingetekend in Figuur 2.8. Een onderstation is qua afmeting vergelijkbaar met een klein elektriciteitshuisje.

Gebouwen: energiebesparende maatregelen (isolatie en/of aanpassing radiatoren) in de meeste gevallen niet nodig. In enkele gevallen moet er een aanpassing naar label C plaatsvinden om met 70 °C te kunnen verwarmen. In de gebouwen is een afleverset aanwezig tussen het warmtenet en de gebouw gebonden installaties.

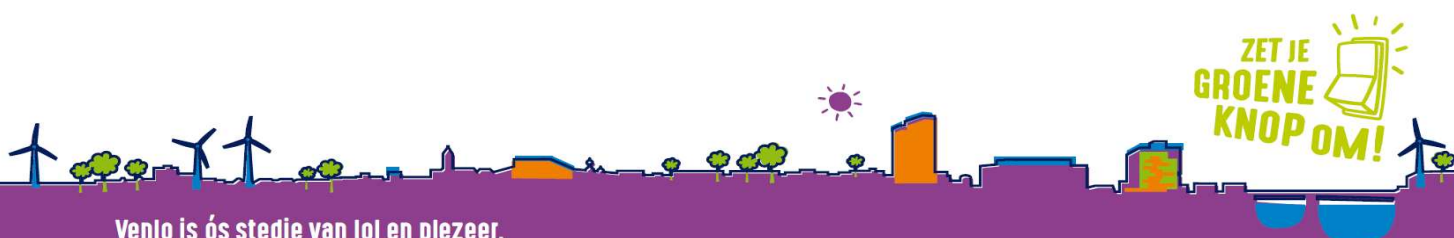

Figuur 1: Schetsontwerp collectieve WKO en TEO met een 70/40 °C warmtenet. De figuur is slechts een voorbeeld van het systeem (haalbaarheidsniveau). In de engineeringfase wordt nadrukkelijk naar inpassing van de verschillende onderdelen gekeken. De componenten zijn niet op schaal.

Aanpassingen bewoners:

Dit concept betreft een collectief systeem. De woningen krijgen geen individuele warmtepomp. De warmte wordt geleverd via een warmtenet met water op een temperatuur van 70 °C . Opwaardering van deze temperatuur is niet nodig. De woningen worden voorzien van een eigen warmtewisselaar (afleverset) zodat de warmte vanuit het warmtenet kan worden overgebracht naar de woning. De warmtewisselaar wordt later in dit hoofdstuk nader toegelicht. Koeling is niet mogelijk (en niet noodzakelijk) met dit concept, tenzij daar aparte koudeleidingen voor worden aangelegd.

De warmte op het warmtenet wordt geleverd via één of meerdere centraal opgestelde warmtepomp(en) in de omgeving van de wijk. Deze wordt geplaatst in een technische ruimte. De bronwarmte van deze warmtepomp komt vanuit de WKO en de warmte in de WKO wordt geladen vanuit het oppervlaktewater.

Venlo is ós stede van lol en plezier.

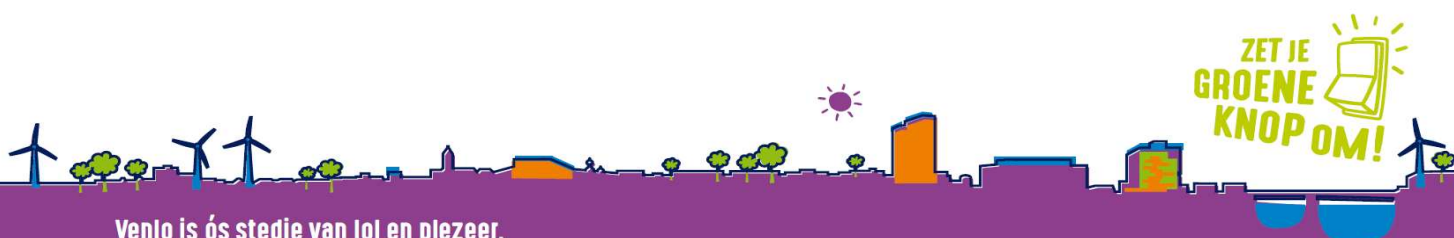
Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

De energetische uitgangspunten van het energieconcept zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Parameter	Eenheid	Waarde
TEO en WKO		
Minimale uitkoeling oppervlakte water	° C	3,0
Maximale uitkoeling oppervlakte water	° C	6,0
Minimale lozingstemperatuur oppervlaktewater	° C	12,0
Minimale onttrekkingstemperatuur oppervlakte water	° C	15,0
Infiltratietemperatuur koude WKO	° C	7,0
Minimaal debiet oppervlakte water	m ³ /h	540
Minimaal debiet WKO	m ³ /h	540
Aantal WKO-doubletten	-	6-8
Gemiddelde infiltratietemperatuur warmte	° C	17
Temperatuur warmte leiding	° C	70
Temperatuur koude leiding	° C	40
Warmteverlies distributienet	%	15
TECHNISCHE RUIMTE		
Maximale COP warmtepomp	-	3,4
Seasonal Performance Factor (SFP) warmtepomp	-	3
Elektriciteitsvraag warmtepomp	MWh	6.000
Warmte productie	MWh/jaar	19.100
Warmte vermogen productie	MW	8,15
Koude productie	MWh/jaar	0
Koude vermogen productie	MW	0
Tracélengte hoofdnet	m	6.500
AANSLUITINGEN GEBOUWEN		
Aantal aansluitingen	-	984
Warmtebehoefte gebouwen	MWh/jaar	16.200
Koudebehoefte gebouwen	MWh/jaar	0
Warmtevraag per aansluiting	GJ/jaar	57

Tabel 1 Energetische input en output parameters van het concept collectieve WKO en TEO

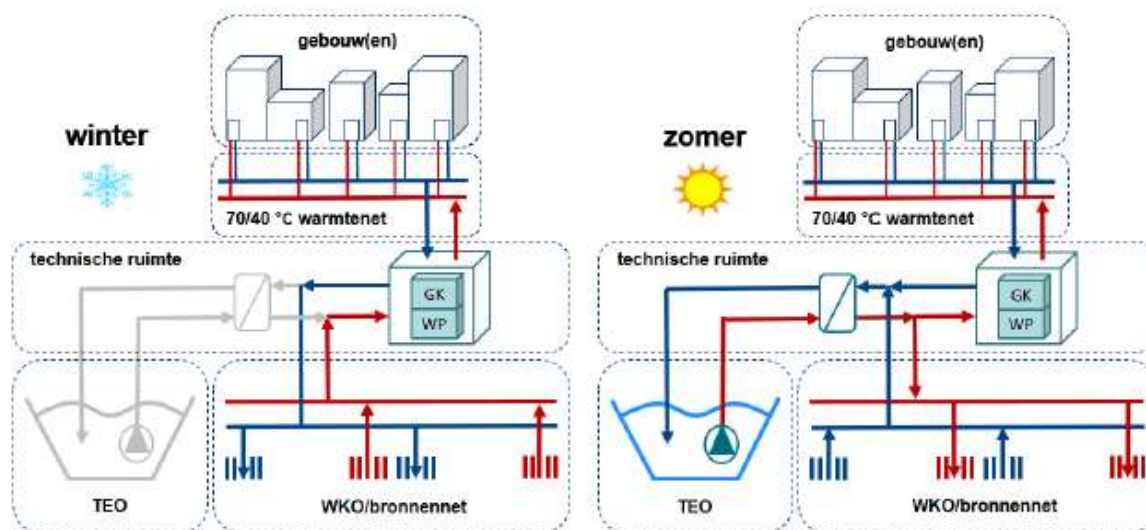

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

In onderstaande figuur is een prinseschema weergegeven van een collectieve WKO en TEO installatie inclusief technische ruimte en warmtenet.

Figuur 2: Prinseschema collectieve WKO en TEO in de seizoenen (grijs = niet in bedrijf). Winter: het TEO-systeem is uitgeschakeld, omdat er alleen warmtevraag is. Het WKO-systeem levert warmte uit de warme bronnen die door de warmtepomp wordt opgewaardeerd naar 70 °C. Zomer: het TEO-systeem is ingeschakeld, warmte kan aan de warmtepomp geleverd worden om de gebouwen van warmte en/of tapwater te voorzien, daarnaast wordt de warmte uit het oppervlaktewater gebruikt om de WKO te laden/regenereren.

In de studie door IF Technology is rekening gehouden met de uitgangspunten genoemd in het hoofdstuk Wijkgegevens. Bij mogelijke uitbreiding/fasering van het warmtenet richting Sinselveld en Krekelveld zullen er nieuwe berekeningen gemaakt moeten worden om het effect op het energieconcept en de inpassing te toetsen. In deze aanvraag is hier geen rekening mee gehouden. De gemeente Venlo beschouwt dit als een serieuze optie. Het is belangrijk om bij de start van het project rekening te houden met een uitbreiding van het systeem.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Indien je gebruik maakt van warmtenetten:

- **Wat is de warmtebron of wat zijn de warmtebronnen?**

Primair: Warm water middels aquathermie (TEO) uit de rivier de Maas. Centraal boosten van warmte naar 70 °C door industriële warmtepompen. Het oppervlaktewater is niets anders dan een enorme grote zonnecollector. Warmte is vooral beschikbaar in de zomer die wordt opgeslagen middels een WKO.

- **Welke aanvoer- en afvoertemperatuur levert het warmtenet?**

70 °C aanvoertemperatuur, 40 °C afvoertemperatuur.

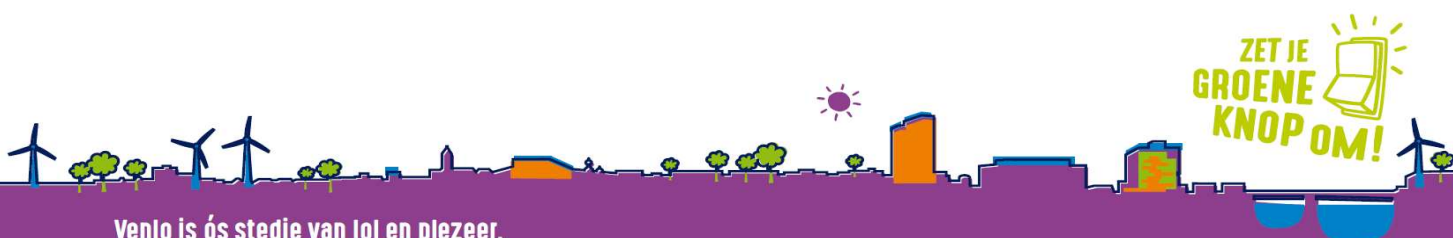
- **Is er sprake van restwarmte met een fossiele bron? Zo ja, wat is de strategie, ook in de tijd, om tot een volledig fossielvrije warmteaanbod te komen?**

Nee

- **Hoe is geborgd dat warmte over lange tijd beschikbaar is?**

Aquathermie met warmte uit de Maas is een onuitputtelijke warmtebron. De sleutel tot een succesvolle exploitatie bestaat uit monitoring van de werking van het systeem en het actief beheer hiervan. Monitoring geeft inzicht in de prestaties van de installatie. Actief beheer zorgt voor een optimaal functionerend systeem. De kennis op het gebied van onderhoud en beheer is vastgelegd in de richtlijnen van de ISSO. De onderhoudspartijen die werkzaam zijn voor de gemeente Venlo moeten gecertificeerd zijn volgens de SIKB-BRL 2101.

De WKO dient thermisch in balans te zijn (wettelijk, maar ook voor hogere efficiëntie en om lange termijn betrouwbaarheid te borgen). Door warmte of koude uit oppervlaktewater in de WKO te 'laden' komt de WKO in balans en zal deze beter functioneren. Het relatief warme oppervlaktewater zorgt voor een verhoogde efficiëntie van de aan de WKO gekoppelde warmtepompen.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

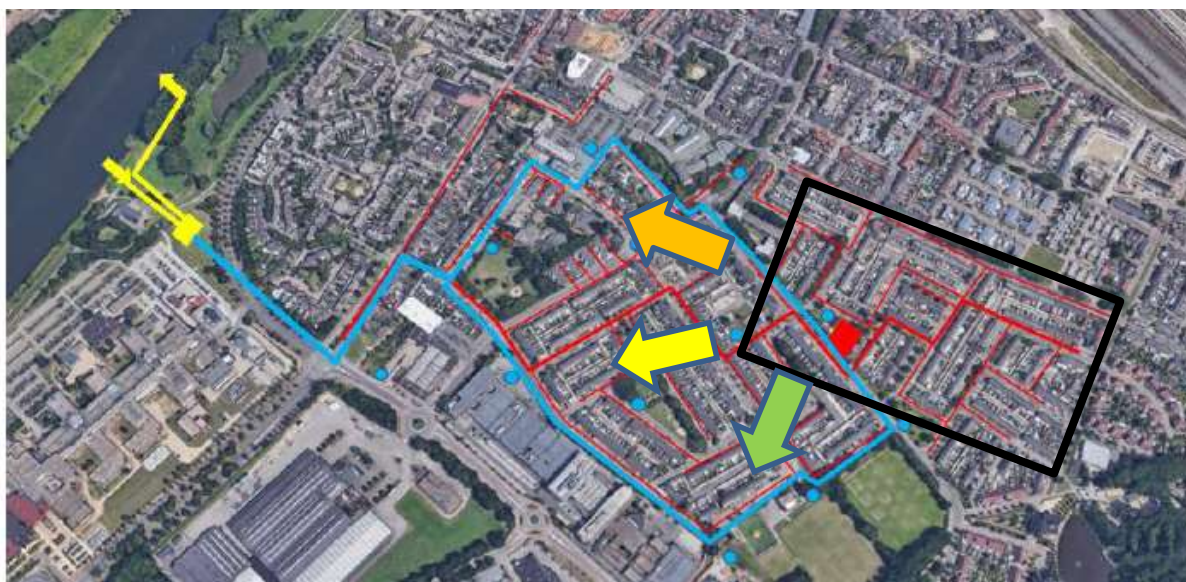
Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

- **Hoe ziet het volloopsценario van de collectieve warmtevoorziening eruit?**

De warmtevoorziening en -infrastructuur bouwt blok voor blok op. Woonwenz draagt zorg voor aansluiting van alle sociale huurwoningen. De particuliere woningeigenaren worden vanaf de start van het traject intensief betrokken voor deelname. Hiervoor worden ook het Duurzaamheidsloket van de gemeente Venlo en de energie-coöperatie Samenstroom ingezet. De richting van het vervangen van het warmtenet kan van meerdere factoren afhangen zoals vervanging gasnet, en/of riolering, aanwezigheid bezit woningcorporatie gestapelde woningen, en utiliteit, de warmtevraag en koppeling met klimaatadaptieve maatregelen. Het aanleggen van een warmtenet inclusief de TEO en WKO voor 985 woningen is een omvangrijk project dat niet in één jaar gerealiseerd kan worden. We gaan uit van 5 jaar.

In onderstaande figuur is te zien dat gestart wordt in het noordoosten van de wijk, omdat Enexis hier in 2022 grijs-gietijzeren gasleidingen gaat vervangen. De eengezinswoningen worden per blok/straat/fase aangesloten op een collectieve warmtevoorziening, waarna er uitgebreid kan worden naar de overige delen in de wijk, te starten bij de groene pijl (hoogste aandeel woningcorporatiebezit).

Figuur 3: volloopsценario

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Indien je gebruik maakt van WKO:

- **Hoe ziet het bronnenplan eruit en hoe zorg je voor het balanceren van de bronnen?**

Uit het overzicht van provincie Limburg van open bodemenergiesystemen blijkt dat binnen een straal van 1.500 m zeven open bodemenergiesystemen aanwezig zijn. Deze systemen bevinden zich allemaal in het tweede watervoerende pakket (zie onderstaande tabel).

Bedrijfsnaam	Afstand en richting t.o.v. project	Debiet [m ³ /uur]	Vergunde waterhoeveelheid [m ³ /jaar]
Onderwijsgemeenschap	100 m ten zuiden	90	280.000
Viecuri Medisch Centrum	200 m ten zuidwesten	100	1.496.000
Hagerhofweg 8	200 m ten zuiden	Onbekend	280.000
Stichting Woonwenz	200 m ten noorden	70	330.000
Antares Woonservice	300 m ten noorden	20	160.000
Gemeente Venlo	400 m ten noorden	83	1.100.000
Limburg Museum	630 m ten noorden	60	250.000

Tabel: 2: Open bodemenergiesystemen binnen een straal van 1.500 m van Hagerhof-Oost

De bodemenergiesystemen van Viecuri medisch centrum en Onderwijsgemeenschap liggen op dusdanige korte afstand van de woonwijk Hagerhof-oost dat bij een mogelijke inpassing van een bodemenergiesysteem voorkomen moet worden dat er thermische interferentie met deze systemen optreedt.

De overige bodemenergiesystemen liggen op een dusdanige afstand en vormen geen aandachtspunt.

De WKO dient in balans te zijn (wettelijk, maar ook voor hogere efficiëntie en om lange termijn betrouwbaarheid te borgen). Door warmte of koude uit oppervlaktewater in de WKO te 'laden' komt de WKO in balans en zal deze beter functioneren, zeker op de lange termijn. Warmte uit oppervlaktewater zorgt tevens voor een verhoogde efficiëntie van de aan de WKO gekoppelde warmtepompen. De warmte uit het oppervlakte water zorgt voor een verhoogde temperatuur in de WKO. De warmtepompen die de warmte vervolgens uit de WKO halen en opwaarderen werken efficiënter bij deze hogere temperatuur.

- **Wat is de Coëfficiënt of Performance (COP) van het systeem?)**

In de case studie van IF technology is (conservatief?) gerekend met een COP van 3,4.

Indien je gebruik maakt van elektrische verwarmingsmaatregelen:

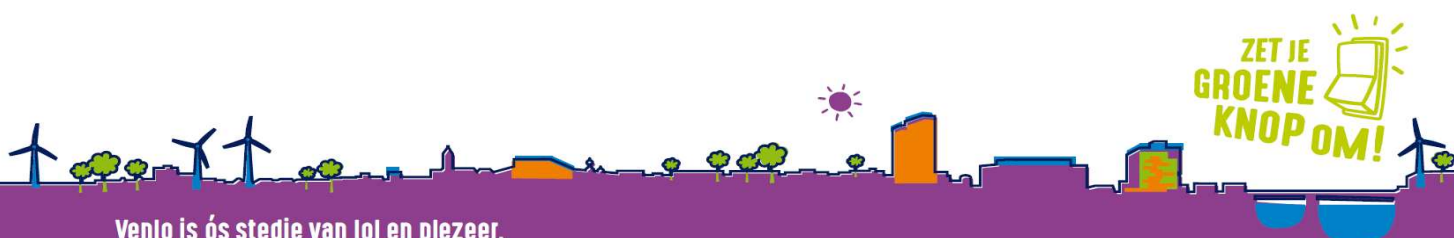
- **Wat is de elektriciteitsvraag van het systeem?**

De industriële warmtepomp vraagt 6.000 MWh

- **Is netverzwaring nodig, en zo ja: hoe is dit geregeld met de netbeheerder?**

De huidige situatie bestaat uit 1 klantstation en 6 netstations. De analyse welke Enexis heeft uitgevoerd betreft alleen de aansluitingen achter de netstations. Er is een mix van transformatoren met grotere en kleinere capaciteit. De kleinere trafo's kunnen nog verzwakt worden.

Bij de keuze voor een centrale warmtepomp is volgens Enexis netverzwaring niet nodig. Indien netverzwaring wel noodzakelijk blijkt dan zijn de kosten voor de netbeheerder. De kosten voor de

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

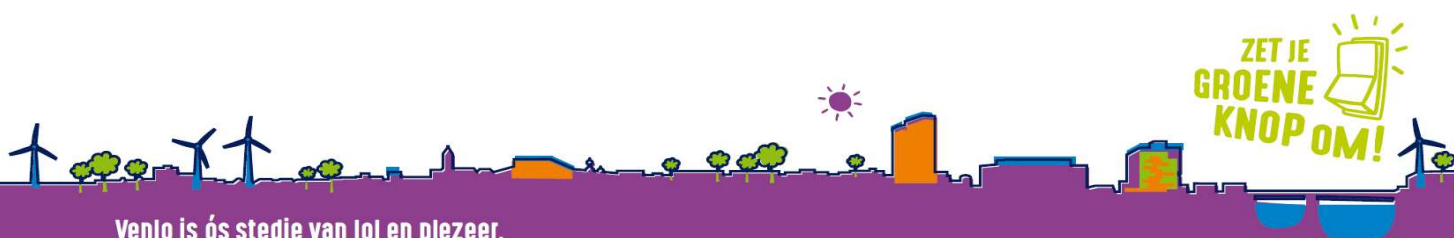
Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

aansluiting zijn voor de initiatiefnemer.

Voor de impact van alleen elektrisch koken zullen waarschijnlijk geen of weinig extra investeringen nodig zijn. Indien er conform planning door Woonwenz zonnepanelen worden geïnstalleerd zijn alle daken belegd met ca. 4KWp per woning. In deze nieuwe situatie zullen er wel meerdere kabels verzwaard (laagspanningsnet) en 1 á 2 extra netstations bij geplaatst moeten worden.

Als de grond open gaat bij het realiseren van het warmtenet is het verstandig dat Enexis ook direct daar het elektriciteitsnet toekomstbestendig maakt.

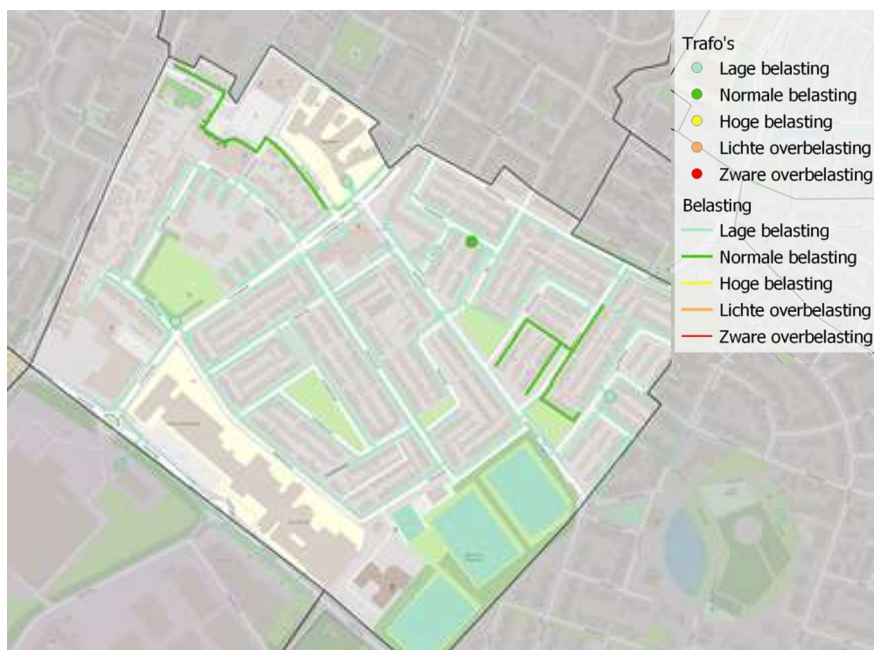
De kosten voor een netverzwaring zijn voor de netbeheerder. Het verzwaren van individuele aansluitingen is voor rekening van de aangeslotene.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Figuur 5: Huidige situatie – lage belasting

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

ZET JE
GROENE
KNOP OM!

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

- **Wat is de Coëfficiënt of Performance (COP) van het systeem?**

In de berekeningen is rekening gehouden met een COP van 3,4.

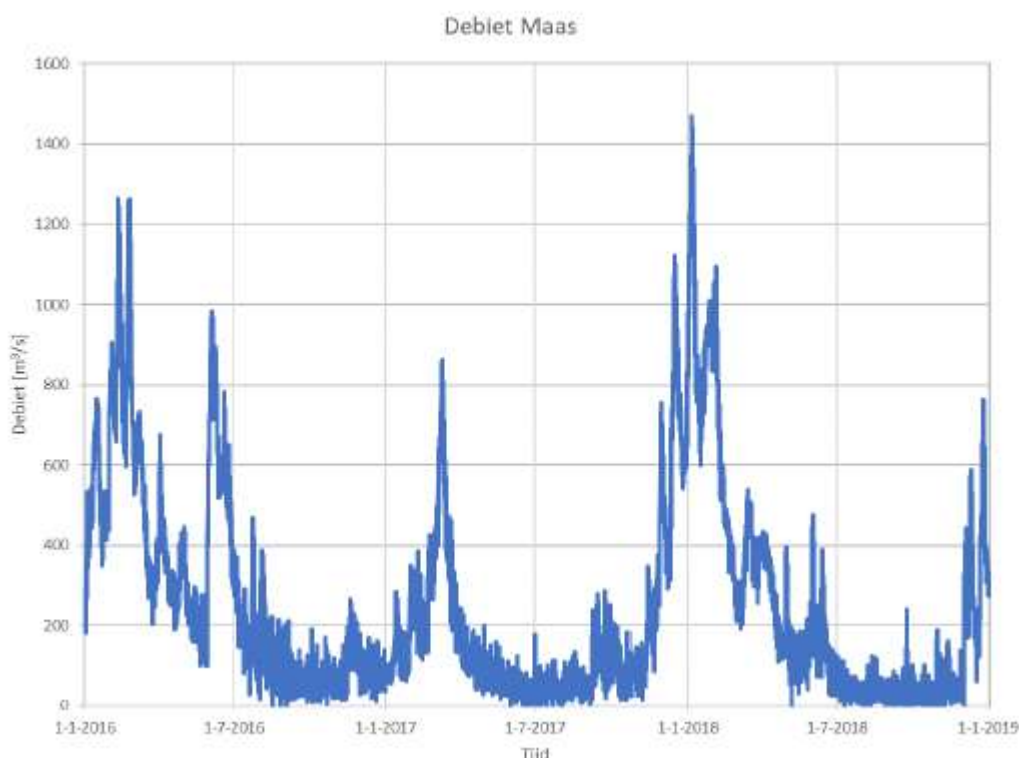
Indien je gebruik maakt van innovatieve maatregelen:

- **Welke innovatieve maatregelen pas je toe en waarom heb je hiervoor gekozen?**

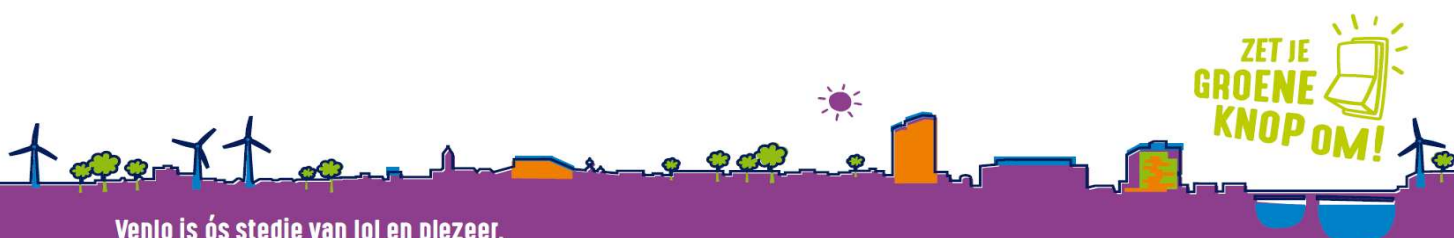
Aquathermie met als bron de Maas, WKO's en industriële warmtepompen om de gebouwde omgeving te verwarmen met een aanvoertemperatuur van 70 °C.

Reden om voor deze maatregelen te kiezen is omdat onderzoek van IF Technology aantoont dat er veel energiepotentieel aanwezig is in de Maas.

De Wijk Hagerhof-oost ligt op ongeveer 500 meter van de Maas. De Maas heeft een heel groot potentieel aan energie uit oppervlaktewater omdat er nagenoeg altijd doorstroomdebiet is. De uiteindelijke potentie van een bron van aquathermie wordt bepaald door de temperatuur van het water en het maximale debiet. In onderstaande figuur 7 is het debiet van de Maas tussen 2016 en 2019 weergegeven. Deze periode is representatief omdat er zowel natte als droge jaren in zitten. Het jaar 2017 en 2018 behoorde tot de droogste jaren sinds de 1901. Duidelijk is dat dit debiet erg varieert: bij hoog water stroomt er meer dan 1.000 m³/s door de Maas, bij laag water staat de Maas bijna stil. Dit betekent dat de potentie aan warmte die onttrokken kan worden uit de Maas erg wisselt, afhankelijk van de stand van de rivier.

Figuur 7: Debiet van de Maas bij Venlo in m³/s. Bron: Rijkswaterstaat

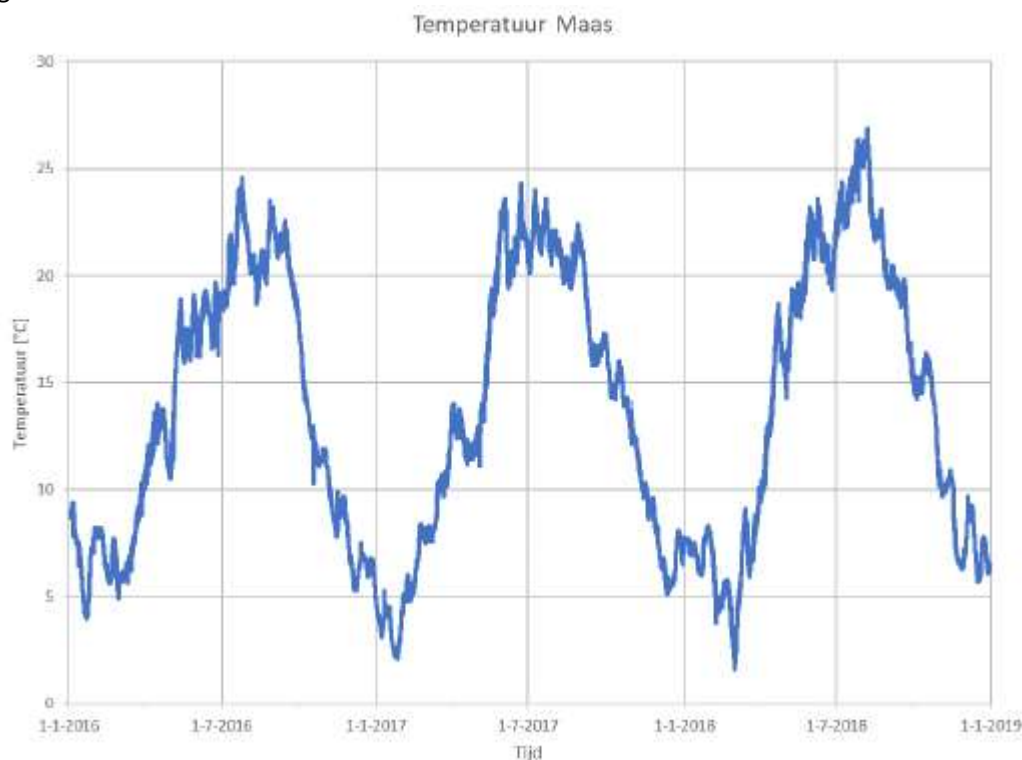

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

In figuur 8 is de temperatuur van het water in de Maas over deze periode weergegeven. In 2018 steeg de temperatuur zelfs boven de 25 °C. Het water is in deze periode niet onder het vriespunt geweest.

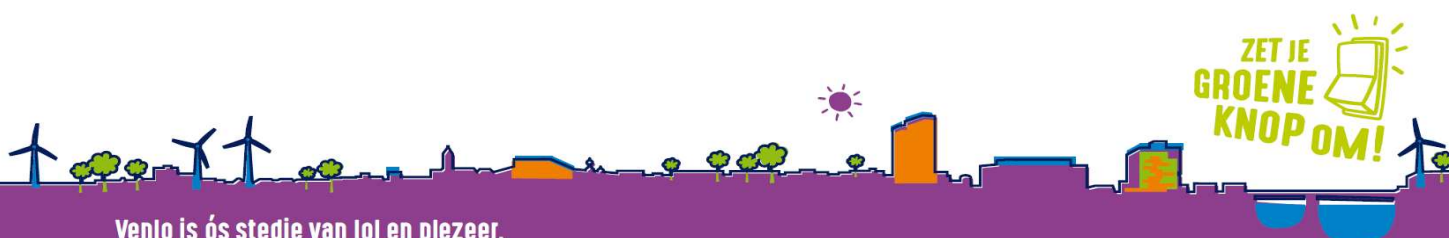
Figuur 8 Temperatuur van de Maas bij Venlo in m3/s. Bron: Rijkswaterstaat

De potentie aan warmte in de Maas is ingeschat op basis van het gemiddelde debiet in de zomer met een temperatuur van het oppervlaktewater vanaf 15 °C en hoger. Bij het aantal volasturen van 2.000 en een delta T van 3 voor het TEO-systeem is, volgens de methode uit de Landelijke verkenning warmte en koude uit het watersysteem, het warmtepotentieel van de Maas 24.000.000 GJ in 2016. Bij een gemiddelde warmtevraag van een woning in Hagerhof-oost van 57 GJ (zie tabel 3) kunnen er meer dan 430.000 aansluitingen van warmte worden voorzien. De methode uit de landelijke verkenning is gebruikt om het potentieel van TEO voor heel Nederland te berekenen. Hierbij zijn relatief conservatieve uitgangspunten gebruikt om de potentie te berekenen. Een hogere delta T van 6 °C verdubbelt het potentieel. In de laatste jaren is de periode dat het oppervlaktewater boven de 15 °C gemiddeld rond de 3.300 uur. Rekening houdend met het aantal uren wat nodig is voor onderhoud, is 3.000 uur het maximum dat het systeem in werking kan zijn. Het theoretische minimum voor de Maas is 6.000.000 GJ per jaar, gebaseerd op het veel drogere jaar 2017. De benodigde warmtevraag in Hagerhof-oost is ca. 60.000 GJ per jaar. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de potentie uit de Maas ruim voldoende is.

Rivier	Warmte (GJ/jaar)	Aantal woningequivalenten	Koude (GJ/jaar)
Maas 2016	24.000.000	430.000	59.000.000
Maas 2017	6.000.000	145.000	15.000.000
Maas 2018	9.000.000	160.000	18.000.000

Tabel 3: Warmte potentieel van de Maas en het aantal woningequivalenten op basis van 57 GJ warmte per woning.

- Is de maatregel eerder toegepast?

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

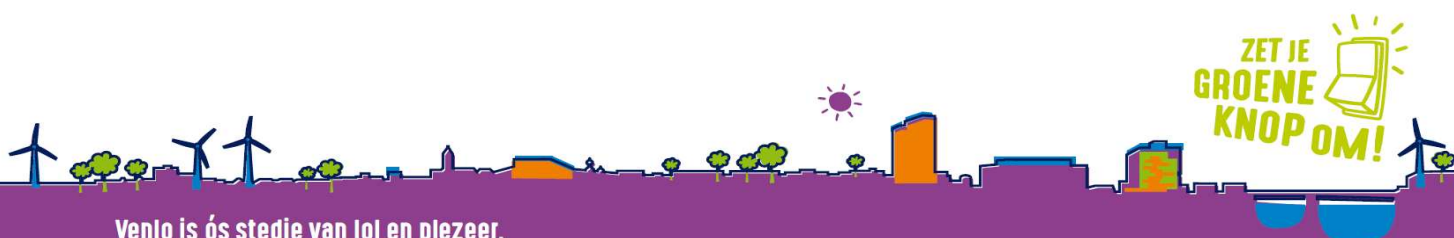
Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Bij Netwerk Aquathermie zijn zo'n 55 gerealiseerde toepassingen van aquathermie in beeld (stand juli 2019). Met de WKO als belangrijk onderdeel van aquathermie is ook al veel ervaring. Er zijn al zeker 2.000 WKO-systemen in bedrijf. Echter zijn er nog weinig aquathermie projecten die bestaande woningen via een warmtenet met een WKO van warmte voorzien. De toepassing van de rivier de Maas als warmtebron voor het warmtenet maakt het zeker innovatief, ervaringen met aquathermie in relatie tot grote rivieren zijn er namelijk nog niet.

- **Wat is het alternatief als de innovatie niet toepasbaar is zoals voorzien?**

Alternatief met behoud van warmtenet: ondiepe geothermie (verkenning gemeente Venlo samen met netwerk Geothermie) en collectieve/centrale warmtepomp óf biomassa zonder centrale warmtepomp.

Alternatief zonder warmtenet: individueel elektrisch, aanpassen van de woningen (extra isolatie en laag temperatuur afgiftesysteem plus individuele opwek van warm tapwater in de woning).

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Op welke manier is het technisch ontwerp van de alternatieve warmtevoorziening tot stand gekomen? Is er een afweging gemaakt tussen verschillende alternatieven, en hoe zijn die keuzes gemaakt? [tekstblok max. 2.400 tekens]

De gemeente Venlo heeft IF Technology gevraagd inzicht te bieden in de potentie van aquathermie. Aquathermie is de verzamelnaam voor thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), thermische energie uit afvalwater (TEA) en thermische energie uit drinkwater (TED). Dit onderzoek vormde daarmee één van de bouwstenen voor de transitievisie warmte.

Binnen de gemeente bevindt zich de Maas als potentiële bron voor aquathermie. Daarnaast zijn er meerdere plassen, watergangen en beken. Het onderzoek heeft zich gericht op het in beeld brengen van het potentieel van deze oppervlaktewaterbronnen (TEO). Naast deze oppervlaktewaterbronnen zijn ook de potentiële locaties voor energie uit afvalwater (TEA) inzichtelijk gemaakt. Als laatste is ook de potentie aan energie uit drinkwater (TED) beschreven.

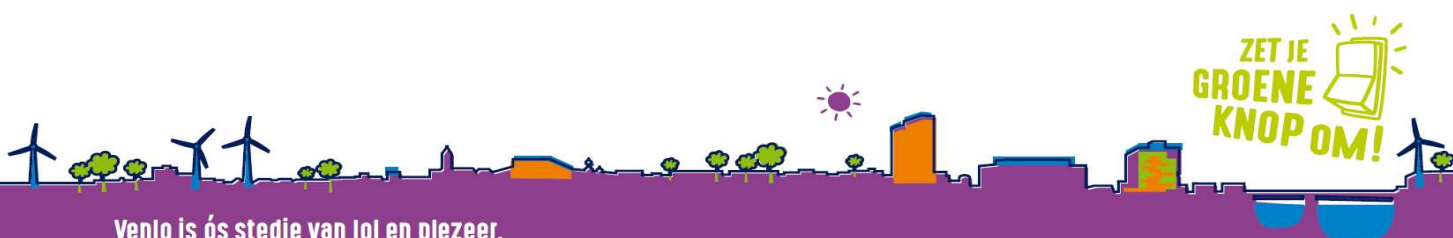
Er is gestart met een algemene verkenning van de potentiële warmtebronnen vanuit aquathermie. Hierbij werd de data in eerste instantie uit de landelijk beschikbare potentieelkaarten gehaald. Vervolgens is de beschikbare data aangevuld met specifieke kennis van de waterbeheerders (Waterschap Limburg, Rijkswaterstaat, Waterleiding Maatschappij Limburg en de gemeente Venlo). Essentieel onderdeel van dit onderzoek was een gezamenlijke werksessie. Het doel van de werksessie was het informeren en betrekken van de stakeholders. Via de werksessie werd duidelijk welke specifieke informatie nodig is om de verkenning definitief te maken.

- Wat is het potentieel aan TEO, TEA en TED binnen de gemeente Venlo?
- Welke wijken zijn geschikt voor het aansluiten op aquathermie?
- Waar komt aanbod (warmte) en vraag (wijken) samen?

Resultaat

Het resultaat van de verkenning bestaat uit een rapportage. Belangrijkste conclusies zijn:

- Uit de huidige omgevingsscan blijkt dat aquathermie in de vorm van TEO en TEA een groot theoretisch potentieel heeft in de gemeente Venlo.
- Rekening houdend met technische beperkingen is er een longlist van potentiële locaties opgesteld die verschillende bronnen van TEO en TEA aanspreken. Hier komen 10 potentiële locaties uit voort.
- Deze locaties liggen verspreid door de gemeente en bieden elk hun eigen kansen en uitdagingen. In het vervolg zullen deze kansen en uitdagingen moeten worden uitgezocht.
- Het potentieel van TED is erg klein en waarschijnlijk niet economisch winbaar voor een collectief systeem.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Welke gebouwmaatregelen moeten worden toegepast?

Op welke manier maakt de reductie van de warmtevraag door energiebesparing onderdeel uit van de aanpak? 4800 tekens.

De methodiek van de TRIAS Energetica is voor ons de basis voor het reduceren van het energieverbruik. De eerste stap is het tegengaan van verspilling van energie. Dit geven we vorm door bewustwordingscampagnes in de wijk om energieverpilling te voorkomen en verantwoord met energie om te gaan. De middelen die we hier voor inzetten zijn de maandelijkse nieuwsbrief, bewonersoverleggen, inzet van energieambassadeurs, de modelwoning, het duurzaamheidsloket en onze website 'Morgen in Venlo'. Door het creëren van bewustzijn rondom het thema energieverpilling bereiken we ook een lagere drempel bij de bewoners voor het treffen van isolerende maatregelen aan de woning. Zij zijn zich dan immers meer bewust van het belang van het treffen van deze maatregelen.

De 2de stap is het terugdringen van de energiebehoefte in de woning door het treffen van isolerende maatregelen aan de woningen zoals het:

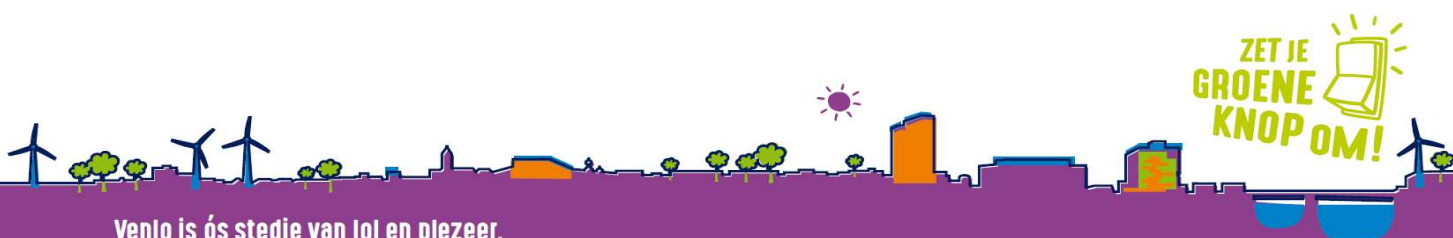
- Isoleren van de onderzijde van de vloer
- Naad- en kierdichting aanbrengen
- Na-isoleren van de spouwgevel. Binnen afzienbare tijd zijn dubbel zo hoge isolatiewaardes te behalen in de spouw
- Isoleren van binnenzijde van het dak, in verband met versnipperde bezit en doe-het-zelf mogelijkheid
- Enkel glas vervangen door HR++ glas. Dit past namelijk meestal in de bestaande kozijnen. Goed te combineren met aanbrengen van ventilatioeroosters.

Door het treffen van deze isolerende maatregelen dragen we bij aan een lagere warmtevraag, lagere energielasten en meer comfort. We bereiken hiermee een isolatieniveau van schillabel B of beter. Het huidige gemiddelde gasverbruik (woningen) bedraagt circa 1.300 m³. Dit komt overeen met 43 GJ warmte. In de nieuwe situatie verwachten we een warmteverbruik van gemiddeld 32 GJ, oftewel een gemiddelde besparing van 25% op warmte.

Label B is voldoende voor het realiseren van de 3de stap van de TRIAS Energetica, het inzetten van duurzame energieopwekkers om de restvraag aan warmte in te vullen. Dit doen we op de volgende wijze:

- De woningen worden voorzien van zonnepanelen. Dit is niet noodzakelijk voor de duurzame warmtevoorziening, maar wel voor de verduurzaming van het huishoudelijke elektraverbruik (waaronder het koken op elektriciteit) en de verlaging van woonlasten.
- Het gebruik van Maaswater als Thermische Energie Opwekker die door middel van warmtepompen wordt opgewaardeerd naar een aanvoertemperatuur van 70 graden warmte.

Door het verwarmen met duurzame warmte met een aanvoertemperatuur van 70 graden, kan het bestaande afgiftesysteem van de ruimteverwarming gehandhaafd blijven. In de woning komt een warmtewisselaar (afleverset) die de warmte van het externe warmtenet doorgeeft aan de interne CV- en warmtapwaterleidingen. In de woonkamer en keuken dient de radiatorcapaciteit mogelijk verhoogd te worden. Dit kan door nieuwe radiatoren of radiator booster (kleine ventilatoren). Omdat de gasaansluiting verdwijnt, dienen de bewoners te gaan koken op elektriciteit. Een inductiekookplaat is de meest zuinige elektrische keuze. De aanpassingen voor het elektrisch koken blijven beperkt tot enkele kleine technische modificaties in de meterkast.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Luchtkwaliteit

Bij het goed isoleren en luchtdichter maken van een woning is een goede werking van de ventilatie van essentieel belang voor een gezonde woning. Bij de juiste dimensionering en aandacht kan natuurlijk ventilatie in dit geval volstaan. In combinatie met bewonersgedrag biedt het echter geen garantie. Informeren van bewoners staat hierbij bovenaan. Mechanische ventilatie biedt meer zekerheid, maar vraagt wel extra investering, onderhoud en energieverbruik.

Koeling:

Het afgiftesysteem van de ruimteverwarming kan gehandhaafd worden. De verwachting is dat er voor het type woningen en gebouwen in Hagerhof-Oost een 70 graden aanvoertemperatuur warmtenet nodig is. Hiermee wordt alle techniek uit de woningen gehaald. Dat heeft als consequentie dat er geen koeling geleverd wordt. Er moet een realistische vraag gesteld worden of koeling überhaupt nodig is voor dit soort bestaande woningen. De kosten zijn hoog en de opbrengsten relatief laag. Koeling impliceert ook dat de afgiftesystemen in alle woningen daarvoor geschikt moeten zijn (zoals lage temperatuur vloerverwarming). Dit zal in de meeste gevallen niet zo zijn op dit moment.

Welke mogelijke technische risico's zijn te onderscheiden? Benoem hierbij per benoemd risico: de kans dat dit risico optreedt, welke partijen het risico dragen, de mogelijke impact van het risico, de acties die zijn voorzien om het risico te voorkomen en de mogelijke oplossingen om het optreden van bepaalde gevolgen tegen te gaan (mitigerende maatregelen). [tekstblok max. 4.800 tekens]

1. Het niet gelijktijdig kunnen uitvoeren van infrastructurele werkzaamheden: Enexis is voornemens om in 2022 te starten met vervangen van de grijs-gietijzeren gasleidingen in het noordoosten van Hagerhof-Oost. Deze werkzaamheden dienen te passen in de werkzaamheden rondom de infrastructurele aanpassingen inzake het warmtenet.

Acties:

In gesprek blijven met Enexis om goede afstemming te vinden in de planning van de werkzaamheden, zodat de werkzaamheden eenduidig en efficiënt worden uitgevoerd.

2. Technische risico functionaliteit: het functioneren van warmtepompen, eventueel WKO en ruimtelijke risico's (inpassen tracé in bestaande bouw).

Acties:

Risico's in het technisch ontwerp meenemen, inpassing van back-up installaties. Bij een WKO een bewuste overdimensionering van het systeem, monitoring op debieten en de balanshuishouding om de werking van de WKO te garanderen.

3. Technische risico: de impact op de ecologie van het oppervlaktewater.

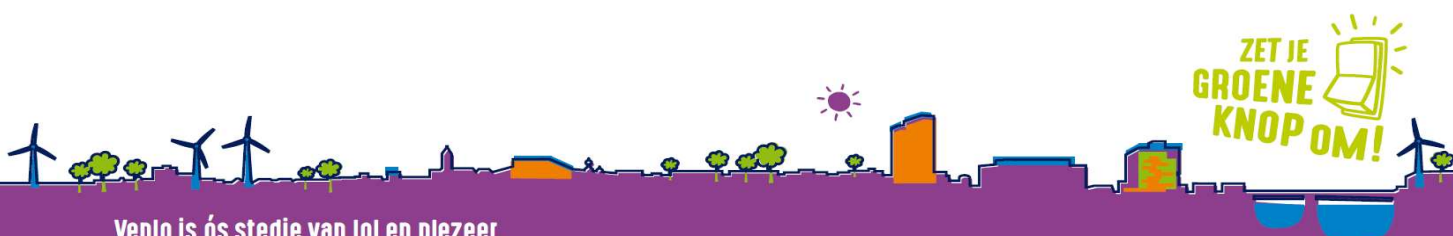
Acties:

Risico's in het technisch ontwerp meenemen, bijvoorbeeld door niet de maximale capaciteit van het water te benutten om ongewenste ecologische effecten te voorkomen en door de effecten blijvend te monitoren

4. Capaciteit: capaciteit berekening van de verschillende componenten van het warmtenet.

Acties:

Ondervangen door een onafhankelijke check te laten uitvoeren op de uitgevoerde business

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

case.

5. *Uitval van cruciale componenten:* zoals de warmtepomp of de bronpomp.

Acties:

Componenten uitvoeren met back-up capaciteit, hiermee borg je de leveringszekerheid van warmte aan de woningen.

6. *Politieke/sociale risico's:* collectieve warmtesystemen hebben over het algemeen geen goed imago. Er is in sommige regio's reeds weerstand tegen warmtenetwerken en/of warmteleveranciers, omdat bewoners (al dan niet terecht) het idee hebben dat ze te veel betalen. Het risico bestaat dat in een laat stadium weerstand optreedt waardoor een project gestaakt moet worden.

Acties:

Afnemers meenemen in het proces, zodat ze zich verbonden voelen aan het eindresultaat. Indien dit niet mogelijk is (bijvoorbeeld in geval van bewoners van woningcorporaties), moeten de afnemers in ieder geval tijdig (verdiepingsfase) en objectief geïnformeerd worden over de voordelen (duurzaamheid, meekoppelkansen), nadelen (bijv. aanpassing in woningen), en kosten van de oplossing.

Hoe ben je gekomen tot de keuze voor deze alternatieve warmtevoorziening voor specifiek deze wijk? [tekstblok max. 3.200 tekens]

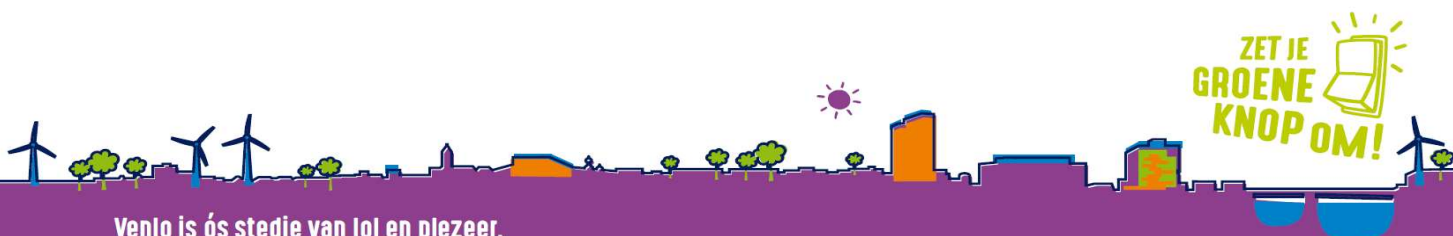
Is in je regio een (concept) RES opgesteld? Heb je op basis daarvan de warmtebronnen voor je gemeente in beeld? Zo nee, op welke wijze heb je dit in beeld gebracht?

De concept RES is onderdeel van de consultatieronden in de gemeenten Noord- en midden Limburg. Venlo heeft door het opleveren van de Transitievisie Warmte de warmtebronnen zelf in beeld gebracht.

Ter ondersteuning van de totstandkoming van de Transitievisie en de keuze voor het technisch ontwerp publiceerde het ECW de Leidraad. Bestaande uit een Startanalyse met daarin per wijk de alternatieve warmtevoorziening met de laagste totale maatschappelijke kosten op basis van het model Vesta-MAIS. Deze Startanalyse is voor Venlo geanalyseerd met inachtneming van de lokale situatie en de volgende criteria, wat resulteert in de keuze voor het technisch ontwerp:

- Mate van clustering corporatiebezit
- Aantal woningen, bebouwingsdichtheid en aandeel gestapelde bouw
- Grootte corporatiecomplex en type installatie
- Labelklasse en bouwjaar
- Resultaat vlekkenplan Startanalyse
- Verwachte route toekomstig warmtenet
- Plannen Enexis

Uit deze analyse blijkt dat voor de gemeente Venlo diverse mogelijkheden zijn voor warmtenetten. In bepaalde wijken is de bebouwing compact en is er mogelijk restwarmte uit diverse industriële bronnen voorhanden. Al dan niet in combinatie met de mogelijk beschikbare restwarmte biedt de Maas de mogelijkheid de gebouwde omgeving te verwarmen via aquathermie. In de buitengebieden

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

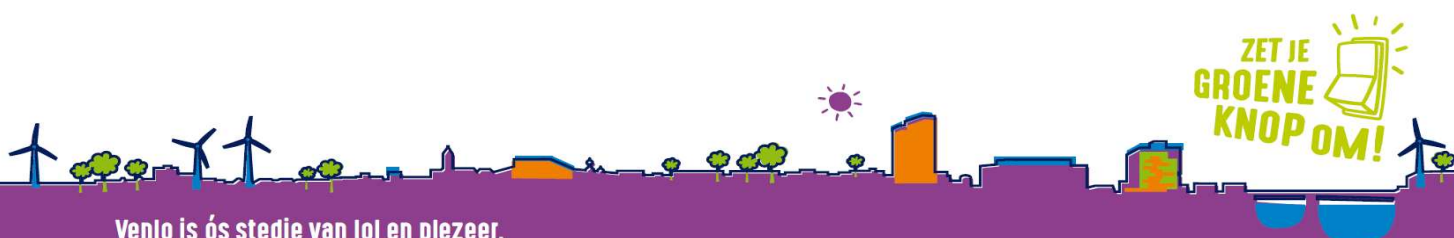
Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

komen all electric en groen gas naar voren als meest voor de hand liggende optie voor de warmtevoorziening.

Vanuit de Startanalyse wordt strategie S5a voor deze wijk voorgesteld als strategie met de laagste maatschappelijke kosten. De verwachting van samenwerkende partijen is echter dat groen gas schaars en daarmee ook erg duur zal zijn voor de gebruikers. Ook blijkt uit onderzoek van IF-Technology dat de potentie voor aquathermie in Venlo erg groot is.

Op basis van deze informatie is daarnaast gekeken naar welke wijken het meest kansrijk zijn om een start te maken met de energietransitie. Dat zijn de wijken waar Enexis delen van de gasinfrastructuur op korte termijn moet vervangen, waar corporaties een flink aandeel van de woningen bezitten en daar ook verbeterplannen in voorbereiding hebben. Op basis van deze analyse is Hagerhof-Oost aangemerkt als meest kansrijke wijk om, via de techniek aquathermie met de Maas als warmtebron, te verwarmen.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

6 Regie & organisatie

In het Klimaatakkoord is aangegeven dat gemeenten de regierol hebben bij de wijkgerichte aanpak. De concrete invulling hiervan is belangrijk, zowel intern (ambtelijk en bestuurlijk) binnen de gemeente, als extern met alle betrokken stakeholders in de wijk en daarbuiten.

Kun je in algemene zin aangeven wat je visie is op het voeren van de regierol bij het aardgasvrij maken van de wijk? [tekstblok max. 1.600 tekens]

Door het invullen van de regierol door de gemeente Venlo bij het aardgasvrij maken van de wijk Hagerhof Oost ontstaat een lerend effect voor de wijken die hierna volgen. Venlo heeft grote ambities op het gebied van duurzaamheid en wenst de circulaire hoofdstad van Europa te worden.

People, planet, profit en pleasure!

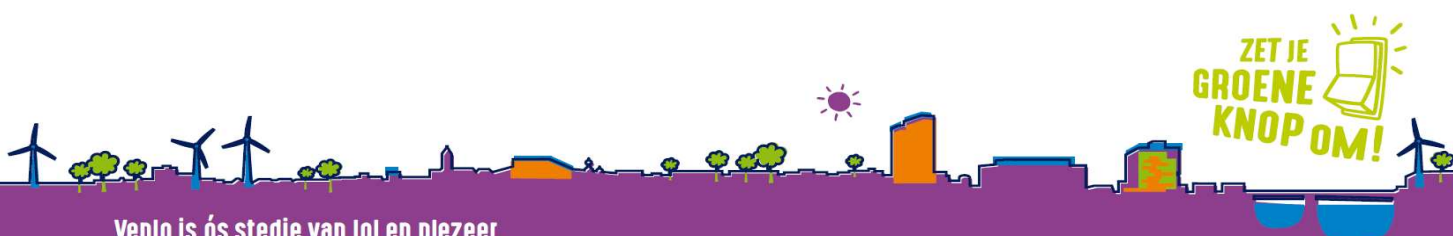
Venlo is koploper op het gebied van Cradle2Cradle (C2C). Het natuurlijke evenwicht is verstoord en als gevolg daarvan warmt de aarde op, stijgt de zeespiegel en raken natuurlijke bronnen uitgeput. Vanuit het Klimaatakkoord ligt de opgave om in een transitievisie voor de gebouwde omgeving een plan uit te zetten om in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Venlo gaat de uitdaging aan, en wil als C2C-stad een voorbeeld zijn voor andere steden door de opgave integraal aan te pakken.

In Venlo geloven we dat de sleutel van de energietransitie ligt in het verbeteren van de omgevingskwaliteit. 'People' staat in Venlo voorop, en de bewoners moeten door de energietransitie er op vóóruit gaan. De energietransitie is de koppelkans om de stad ook klimaatbestendig te maken. Klimaatverandering is merkbaar in de stad Het wordt warmer en natter. De Venlose visie op de energietransitie is een integrale visie. Door het momentum aan te grijpen en naast energie ook met circulariteit en klimaatadaptatie aan de slag te gaan, werkt Venlo aan stadsvernieuwing. Een circulaire en klimaatadaptieve stad die geen CO₂ meer uitstoot, is een plek om met plezier te wonen!

Wat is hierbij de rol van de gemeenteraad? Op welke wijze is de gemeenteraad betrokken bij deze aanvraag? Heeft de gemeenteraad ingestemd met het indienen van een aanvraag voor een proeftuin? [tekstblok max. 1.600 tekens]

Om inwoners bij ingrijpende besluiten goed te kunnen vertegenwoordigen is de nauwe betrokkenheid van de raad, bij het thema noodzakelijk.

De transitie naar een aardgasvrij Venlo zal grote invloed hebben op het dagelijks leven van Venlonaren. Deze invloed is fysiek, financieel én sociaal. Een deel van de benodigde maatregelen kan alleen door inwoners zelf genomen en uit eigen portemonnee betaald worden. Dit maakt de energietransitie een onderwerp waar onze inwoners invloed op zullen willen uitoefenen. De raad wordt geïnformeerd over de voortgang rond de totstandkoming van de transitievisie en ook de ontwikkelingen rond deze proeftuin door onder andere een Climate Chase Game een raadsrondrit en een themabijeenkomst.

Venlo is ós stadje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

- Climate Chase Game

Om bij de gemeenteraad de ruimtelijke impact van de energietransitie in beeld te brengen is er samen met de gemeenteraad het Climate Chase Game gespeeld. De output is gebruikt als bijdrage voor de Transitievisie Warmte.

- Raadsronddrit

Op initiatief van de agendacommissie heeft er op vrijdag 22 november 2019 een raadsronddrit plaats gevonden. Tijdens deze raadsronddrit zijn op CO2 neutrale manier verschillende initiatieven bezocht, waarbij er diverse presentaties zijn gegeven over duurzame deelmobiliteit, aquathermie, transitievisie warmte en energiecoöperaties.

Het college van B&W heeft goedkeuring gegeven voor de keuze van Hagerhof-Oost als proeftuin en het indienen van de aanvraag. De raad is hierover geïnformeerd middels een raadsinformatiebrief. Tevens is de raad tijdens een themabijeenkomst (18 maart) bijgepraat over dit onderwerp.

Geef een overzicht van de verschillende stakeholders die betrokken zijn bij de aanpak. Benoem per stakeholder hun rol, de verantwoordelijkheden die zij nemen in het project, het bestuurlijk commitment van deze partijen en, indien van toepassing, de samenwerkingsafspraken die met hen zijn gemaakt. Geef ook aan op welke wijze de gemeente samen met de stakeholders het proces inricht. [tekstblok max. 4.000 tekens]

Gemeente Venlo

Rol: *regie*

Verantwoordelijkheden [V]: begeleider en facilitator van het proces, verbinder van alle partijen, communicatie met burgers en bedrijven in Venlo en specifiek deze wijk, draagvlak bij gemeenteraad en collega van B&W

Bestuurlijk commitment [BC]: ja, middels college van B&W en gemeenteraad

Bewonersnetwerk Venlo-Zuid

Rol: *netwerker*

[V]: verbinder van alle partijen in Venlo-Zuid en met name Hagerhof-Oost, communicatie met burgers en bedrijven in Venlo en specifiek deze wijk

[BC]: ja

Enexis

Rol: *netbeheerder en kennispartner*

[V]: Het beheren van de elektriciteits- en gasnetten met oog voor de veiligheid en het voorkomen van storingen en onderbrekingen, nu en in de toekomst met zo min mogelijk desinvesteringen in de energie-infrastructuur. Beschikbaar stellen openbare verbruikersdata, Ondersteuning bij het betrekken van bewoners door het verstrekken van relevante technische informatie.

[BC]: ja

Woonwenz

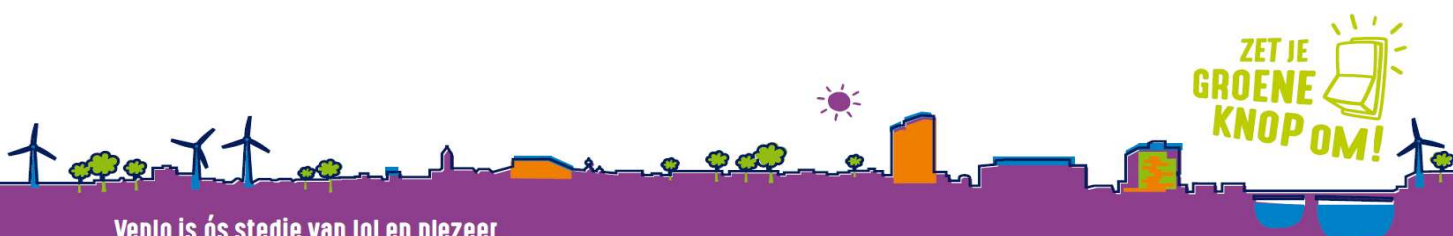
Rol: *corporatie, uitvoerend wat de eigen woningen betreft en betrokken bij de gehele wijkaanpak*

[V]: aanpassen van de sociale huurwoningen volgens plan, draagvlak creëren bij bewoners, initiëren projecten

[BC]: ja, middels directeur-bestuurder

Antares

Rol: *corporatie, ondersteunend aan proces*

Venlo is ós stedje van lol en plezeer.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

[V]: Antares bezit geen woningen in de betreffende wijk, maar wenst dit proces te ondersteunen vanuit de brede transitie en alle geleerde lessen in de andere wijken van Venlo in de praktijk te brengen

[BC]: ja, middels directeur-bestuurder

Wonen Limburg

Rol: *corporatie, ondersteunend aan proces*

[V]: Wonen Limburg bezit geen woningen in de betreffende wijk, maar wenst dit proces te ondersteunen vanuit de brede transitie en alle geleerde lessen in de andere wijken van Venlo in de praktijk te brengen

[BC]: ja, middels directeur-bestuurder

Waterschap Limburg

Rol: *bijdragen aan klimaatadaptatie en kennispartner*

[V]: informeren en ondersteunen van de gemeente en andere betrokken partijen over klimaatadaptatie en welke maatregelen hier het beste voor uitgevoerd kunnen worden, kennispartner bij aquathermie

[BC]: ja

Waterklaar

Rol: *bijdragen aan klimaatadaptatie, kennispartner*

[V]: actief bijdragen aan klimaatadaptatieve maatregelen middels ondersteuning, kennisdeling en subsidies

[BC]: ja

Gilde Opleidingen

Rol: *Opleidingsinstituut en kennis partner*

[V]: Bijdragen aan het betrekken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij de processen in de wijk. Stimuleren van kennisoverdracht over de verduurzaming van de gebouwde omgeving naar de leerlingen middels opdrachten en stages.

[BC]: ja

Platform Ketensamenwerking Zuid

Rol: *Samenwerkingsplatform van bedrijfsleven en kennispartner*

[V]: Bijdragen middels kennisoverdracht, verbinden van verschillende partijen

[BC]: ja

Energie-Coöperatie Samenstroom

Rol: *Ondersteunen van de verduurzaming, kennisoverdracht, draagvlak bij burgers.*

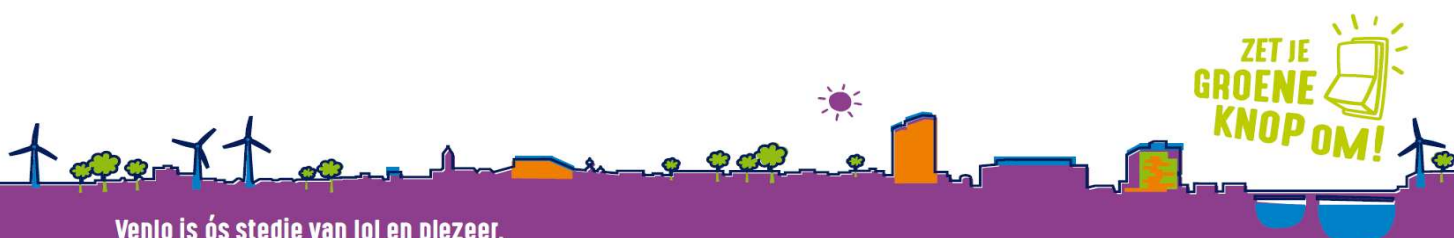
[V]: bijdragen aan kennisoverdracht, participatie in de wijk

[BC]: ja

Proces en samenwerkingsafspraken:

De gemeente werkt met de woningcorporaties (Woonwenz, Wonen Limburg en Antares), Enexis, Waterschap Limburg en Waterklaar samen aan de totstandkoming van de Transitievisie Warmte. Alle partijen zijn op bestuurlijk niveau vertegenwoordigd in een stuurgroep en op tactisch niveau in het programmteam. Vervolgens zijn er verschillende werkgroepen waarin de werkzaamheden verricht worden. De werkgroepen rapporteren de voortgang aan het programmteam. Het programmteam rapporteert ieder kwartaal aan de stuurgroep.

Er is veel aandacht voor de integrale aanpak. Circulariteit, klimaatadaptatie en de omgevingskwaliteit in de breedste zin van het woord staan naast de energietransitie centraal. In december 2019 werd versie 1.0 van de Transitievisie opgeleverd, wat in april 2020 door de raad is goedgekeurd. In 2020 werken partijen verder aan versie 2.0.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Indien er sprake is van een belangrijke positie van woningbouwcorporaties binnen de wijk, hoe ziet de rol van de woningbouwcorporaties in de aanpak eruit? Hoe werken zij samen met de andere stakeholders om de wijk aardgasvrij te maken? [tekstblok max. 4.000 tekens]

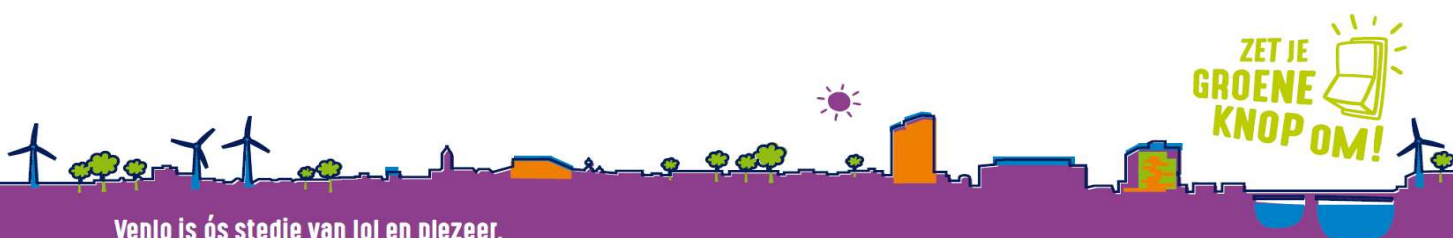
Vanaf het begin van het opstellen van de transitievisie gebouwde omgeving zijn alle corporaties die actief zijn in de gemeente Venlo betrokken. Sinds dit moment is een hoge mate van vertrouwen tussen alle partijen opgebouwd en betrokkenheid ontstaan voor de aanpak.

Woonwenz is met een fors aandeel woningen (ongeveer 50%) een echte startmotor voor de verduurzaming van deze wijk. Woonwenz heeft al fors geïnvesteerd in de wijk en al een groot aantal woningen in Hagerhof-Oost verduurzaamd door het aanbrengen van energiebesparende maatregelen zoals spouwisolatie, dakisolatie en vervanging van beglazing tevens heeft Woonwenz PV-panelen op de woning laten plaatsen. De overige woningen welke nog niet zijn uitgevoerd volgen in 2020 en 2021. Woonwenz investeert al jaren fors in energiebesparende maatregelen vanuit het oogpunt van betaalbaarheid, kwaliteit en duurzaamheid. Vanuit de samenwerking met de stakeholders rond de Transitievisie kwam Hagerhof-Oost als meest kansrijke wijk naar voren om te starten met de transitie naar een aardgasvrije (sociale) woningvoorraad. Woonwenz realiseert zich dat zij met haar aandeel woningen een belangrijke startmotor voor de transitie in de wijk is en hanteert daarbij een open en coöperatieve houding. Samen met de bewoners, belanghouders en ketenpartners wil Woonwenz op zorgvuldige wijze werken aan het bedenken en tot uitvoering brengen van het gewenste resultaat. Antares en Wonen Limburg bezitten geen woningen in de wijk Hagerhof-Oost, maar zijn ook gebaat bij de ontwikkelingen van de wijkaanpak in Venlo. Antares en Wonen Limburg volgen de ontwikkelingen rond Hagerhof-Oost daarom met interesse en bieden collegiale ondersteuning aan Woonwenz. Antares en Wonen Limburg nemen actief deel aan de werkgroepen (energie, klimaatadaptatie en circulariteit) voor de uitwerking van de transitievisie naar een versie 2.0. De uitkomsten van deze werkgroepen is input voor het project in Hagerhof-Oost. De missie waar Woonwenz hard aan werkt is: "Goed en betaalbaar wonen voor iedereen in gevarieerde en duurzame wijken, in een vitale regio". De randvoorwaarde is dat Woonwenz ook naar de toekomst een financieel gezonde organisatie moet blijven. Het werken aan deze missie en het tegelijkertijd vasthouden aan die randvoorwaarde wordt door Woonwenz als steeds uitdagender ervaren. Woonwenz blijft binnen haar mogelijkheden investeren in haar woningvoorraad en dus ook in Hagerhof-Oost. Investeren in verduurzaming in het kader van de routekaart naar CO2 neutraal en het bevorderen van de leefbaarheid zijn belangrijke strategieën om invulling te blijven geven aan hun maatschappelijke opdracht. Hiermee zorgen ze voor een duurzame positie van het vastgoed op de lange termijn.

Hoe ziet de rol van de netbeheerder in de aanpak eruit? Hoe werkt de netbeheerder samen met de andere stakeholders om de wijk aardgasvrij te maken? [tekstblok max. 2.400 tekens]

Enexis is vanaf de start bij de totstandkoming van de Transitievisie en ook de plannen voor deze wijk betrokken. Middels het overdragen van informatie en het analyseren van verschillende scenario's wat betreft de consequenties voor de energie-infrastructuur, draagt Enexis bij aan de planvorming. Enexis wenst de ingrepen aan de energie-infrastructuur graag aan te passen aan de plannen in de wijk. Tijdens de voorbereidings- en inventarisatiefase biedt Enexis inzicht in de bestaande en geplande infrastructuur. Enexis heeft een standaard datasheet opgesteld, zodat duidelijk is voor betrokken partijen welke informatie nodig is om het wijkuitvoeringsplan Hagerhof-Oost vorm te geven.

Samengevat is de rol van Enexis:

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

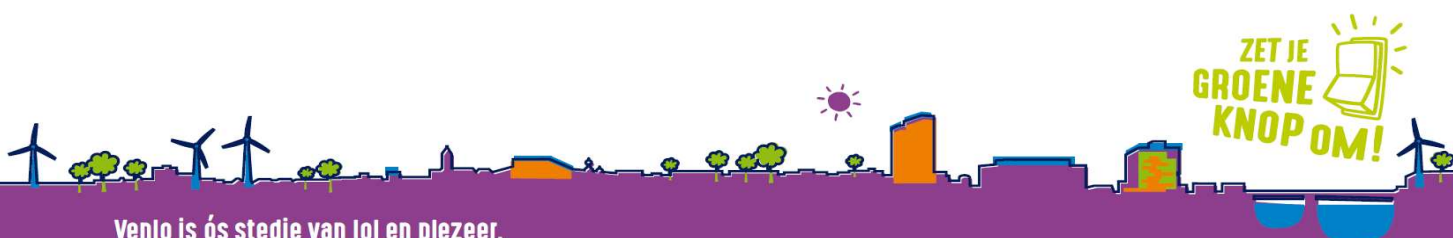
- Enexis deelt beschikbare openbare verbruikersdata en stelt, binnen de kaders van de privacywet, data beschikbaar. Deze informatie is input voor de keuze tussen verschillende warmteoplossingen en helpt gemeente Venlo bij het opstellen van een realistisch tijdspad.
- Enexis heeft veel kennis van de impact van de verschillende warmtealternatieven op de elektriciteits- en gasnetten. Dit helpt de gemeente Venlo om de voor- en nadelen af te wegen van de verschillende warmteopties.
- Afhankelijk van de uiteindelijk gekozen oplossing wordt geanalyseerd welke impact dit heeft op de elektriciteitsnetten en of deze netten moeten worden verzwakt.
- Het (zo nodig) afkoppelen van de gasaansluitingen zal door Enexis gebeuren.
- In het geval dat er een alternatief gas gebruikt gaat worden (bv groen gas of waterstof) zal Enexis hieraan medewerking verlenen.
- Samen zorgen dat we in het project de overlast beperken door ondergrondse werkzaamheden zoveel mogelijk te combineren.
- Door het verstrekken van relevante technische informatie ondersteunt Enexis de gemeente Venlo en haar stakeholders bij het betrekken van bewoners.
- Enexis denkt en werkt graag mee in de uitvoeringsfase. Enexis is open en transparant over de impact van vervolgkeuzes op de energienetten. Enexis deelt en stemt plannen af met andere stakeholders voor het wijkuitvoeringsplan.
- Als voor het warmtenet wordt gekozen is vervanging van het grijs gietijzeren gasnet overbodig en zal het in plaats daarvan verwijderd worden. In geval van een alternatief gas moet het juist wel vervangen worden.

Hoe ziet de projectstructuur en de inbedding van de wijkenaanpak binnen de gemeentelijke organisatie eruit? Geef hierbij een beeld van de ingezette capaciteit en middelen. [tekstblok max. 4.000 tekens en uploadmogelijkheid voor toelichtende tabellen / grafieken, het is niet de bedoeling deze uploadmogelijkheid om stukken tekst bij te voegen]

Op basis van ervaringen in andere proeftuinen kiezen we voor een organisatiemodel met een front office en een back office. Het front office wordt fysiek gesitueerd in de wijk in een door Woonwenz beschikbaar gestelde woning ('de woning van morgen'). Betrokken partijen werken samen volgens de projectorganisatie aangegeven in bijgevoegde afbeelding. Deze afbeelding gaat in op het totale beeld van de organisatie rondom de transitievisie gebouwde omgeving en wijkaanpak. De projectorganisatie is gericht op een integrale betrokkenheid van alle stakeholders en thema's zoals energiecirculariteit en klimaatadaptie. In oranje is de wijkaanpak geschetst.

Wijkaanpak

De gemeente heeft de regie bij de totstandkoming van de wijkuitvoeringsplannen. Het gezicht van de gemeente in de wijk is de procesmanager. Hiervoor is vanaf 1 maart een procesmanager aangesteld. De procesmanager geeft sturing aan de kopgroep wijkaanpak en werkgroepen die multi disciplinair zijn samengesteld en bemenst worden door projectmedewerkers vanuit verschillende organisaties en interne werknemers van de gemeente Venlo. De procesmanager creëert een optimale samenwerking gericht op het gemeenschappelijke doel. De procesmanager en projectgroep realiseren met de actieve betrokkenheid van de doelgroepen uit de wijk, de brede inhoudelijke opgave. Dat is nadrukkelijk meer dan het realiseren van een alternatief voor de huidige warmtevoorziening. Het gaat ook over het vergroten van de ruimtelijke en sociaal maatschappelijke kwaliteit. De wijkaanpak zal een fysieke plek krijgen in de wijk, door intrek te nemen in de 'de woning van morgen'. Deze woning wordt hét inloophuis van de wijk waar bewoners terecht kunnen

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

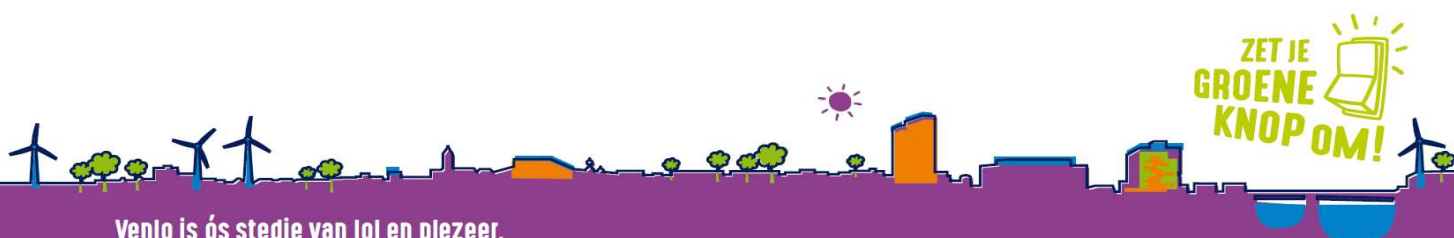
Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

om fysiek de maatregelen te zien maar ook terecht kunnen voor vragen over financiën, subsidies, uitvoering of voor gewoon een kop koffie en een goed gesprek.

In alle fasen van het proces kan er een beroep gedaan worden op professionele ondersteuning door het programmteam. Het programmteam is zo ingericht dat ze alle vragen rond het wijkuitvoeringsplan kan beantwoorden; over financiering, techniek en communicatie. Het programmteam houdt de regionale en landelijke ontwikkelingen bij. Het programmteam blijft op de hoogte van de laatste technische ontwikkelingen en kan nieuwe innovaties inzetten in de wijken. Ook externe deskundigheid van Atrienis en W/E adviseurs wordt ingezet.

Programmteam

Bij alle werkgroepen onder het programmteam zijn medewerkers van de gemeente Venlo betrokken met de expertise in circulariteit, klimaatadaptatie en warmte. Er is een interne werkgroep operationeel ingericht waar medewerkers vanuit het sociaal en ruimtelijk domein bij zijn betrokken. Dit betreft de disciplines riolering, leidingen, kabels, vastgoed, wonen, inkoop enz. Binnen het programmteam worden nieuwe werkwijzen en aanpakken ontwikkeld die in de toekomst op alle wijken in Venlo toegepast kunnen worden. Al de kennis en ervaringen worden vastgelegd in een projectadministratie. Mede met het doel om de opgebouwde kennis over te dragen zowel regionaal als landelijk.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Geef een overzicht van de planning van de aanpak: onderscheid hierbij de voorbereiding, de uitvoering, de realisatie en de nazorg. Specificeer in meer detail de jaren 2020 en 2021. Benoem mijlpalen en voorziene go/no go besluiten. Benoem ook evaluatie & bijstuurmomenten
[tekstblok max. 4.000 tekens en uploadmogelijkheid voor toelichtende tabellen / grafieken, het is niet de bedoeling deze uploadmogelijkheid om stukken tekst bij te voegen.]

Het jaar 2020 staat in teken van bewustwording en participatie. Om een wijk aardgasvrij te maken heb je draagvlak nodig. Draagvlak creëer je door bewoners te betrekken en bewust te maken. Door samen bewonersinitiatieven te organiseren en realiseren wordt er een bepaalde waarde aan de boodschap gekoppeld.

De 'Werkgroep Wijkuitvoeringsplan Hagerhof-Oost' pakt de eerste vier opgaven voor 2020 op:

1. Het opstellen van een definitief wijkuitvoeringsplan
2. Het indienen van kansrijk voor het programma aardgasvrije wijken
3. Het creëren van bekendheid in heel Venlo dat deze wijk als eerste van het gas af gaat
4. Inzage geven op een handelingsperspectief voor alle betrokkenen in de wijk om van gas af te gaan.

De werkgroep 'Gas(t)vrij Hagerhof-Oost' gaat met de opgaven vijf tot en met acht aan de slag.

5. Het creëren actieve betrokkenheid van de belangrijkste belanghouders in de wijk
6. Het realiseren van een proactief bewonersnetwerk
7. Het creëren van vertrouwen bij alle betrokkenen in en rond de wijk
8. Het opstarten van concrete wijkactiviteiten.

Onder voorzitterschap van de procesmanager nemen alle partijen deel aan deze werkgroepen.

2020-2021:

Duurzaamheidsloket

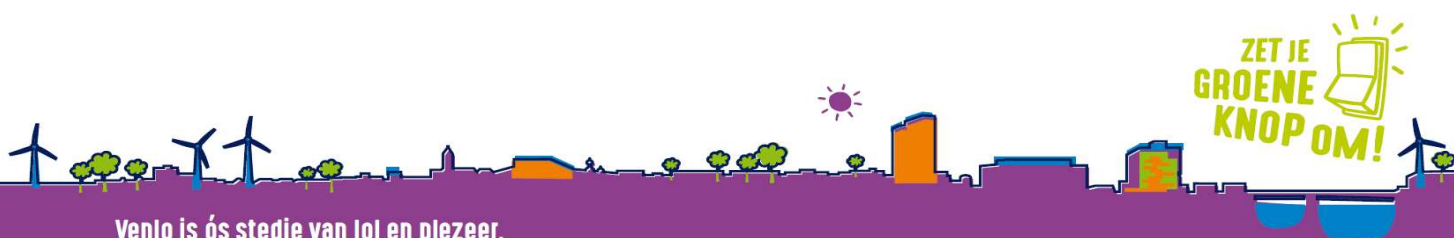
Via de gemeente Venlo is er een Duurzaamheidsloket. Bewoners worden geassisteerd bij het aanvragen van beschikbare subsidies en krijgen advies over verduurzaming, financiering, etc. Tevens wordt er een gezamenlijke inkoopactie georganiseerd waarbij de bewoners van Hagerhof-Oost genieten van de voordelen van een gezamenlijke inkoop van isolerende maatregelen

Onderzoek rol gemeente Warmtenet

De werkgroep Energie is in onderzoek naar welke rol een gemeente kan of moet pakken bij een warmtenet (governance). Tijdens de voortgang van dit onderzoek wordt de raad regelmatig geïnformeerd.

Duurzaamheidsmarkt

Actieve bewoners uit de wijk rond de zomer van 2020 een duurzaamheidsmarkt organiseren. Insteek is om bewoners van Hagerhof-Oost te informeren over de mogelijkheden van duurzaam wonen en vervoer

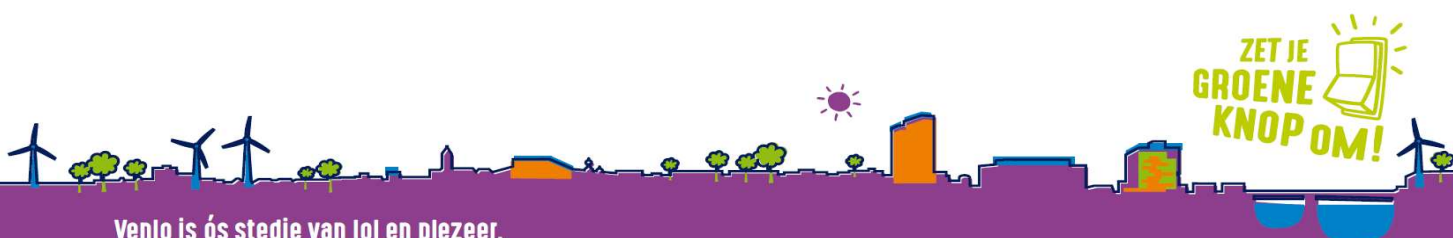
Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

De hieronder genoemde punten moeten expliciet bijdragen aan een go – no go beslissing:

1. Ieder project start met het verzamelen van de juiste experts gedurende de diverse fases van het project. In de oriëntatiefase zijn meer onderzoekers nodig, terwijl techneuten, juristen en inkopers essentieel zijn richting de realisatie van je project. Kennis van de warmtemarkt en warmtewet is daarbij een must. We moeten daarom kritisch zijn en moeten sleutelfiguren interviewen (bv. ervaring vanuit Hengelo/Rotterdam mbt warmtebedrijven). Waarbij we zelf ook goed moeten kijken naar de inbreng van de gemeente Venlo, we hebben eigen mensen nodig uit de verschillende teams, dat let op participatie, financiën, ruimtelijke ordening en juridische risico's.
2. Het College en de Raad zullen belangrijke beslissingen moeten nemen. Hiervoor moeten zij tijdig en goed worden ingelicht. Zij zijn vanaf de start betrokken en dit wordt voortgezet.. Belangrijke beslissingen welke de raad dient te nemen zijn:
 - Welke rol de gemeente invult bij de investering en exploitatie van het warmtenet
 - Of de business case warmtenet sluitend is voor de gemeente Venlo
3. Een solide borging van belangen van bewoners en andere afnemers van warmte, door inspraakprocedures vooraf en keuzevrijheid achteraf is cruciaal voor een snelle transitie. We ontwikkelen voor iedereen toegankelijke kennis op het gebied van inspraakprocedures en de rechten en plichten van afnemers.
4. Voor een doordacht beleid in de transitievisie 2.0 is inzicht nodig in de daadwerkelijke kosten en baten van warmtebedrijven. Transparantie over de kosten is daarvoor noodzakelijk. Boekhoudregels horen daarbij, zoals regels over uitsplitsing van kosten en over afschrijvingstermijnen.
5. Er zijn richtlijnen nodig over looptijden en (tussentijdse) beëindiging van exploitatierechten van (delen van) warmtenetten, zodat gemeente Venlo dit kan gebruiken in hun afspraken met warmtebedrijven. Gemeente Venlo kan dan in de toekomst flexibeler inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

7. Participatie & communicatie

De impact van de transitie voor bewoners en gebouweigenaren is groot. De uit te voeren maatregelen vergen financiële investeringen en gedragsverandering in de manier waarop bewoners hun woning verwarmen en hoe zij koken. De bereidheid van bewoners om mee te doen in de transitie in de wijk is daarom van groot belang. Een doordachte participatie- en communicatieaanpak is essentieel om dit te bereiken.

Voor deze aanpak is echter geen blauwdruk. Veel hangt af van de beoogde maatregelen, de (sociale) kenmerken van de wijk en van haar bewoners en de bestaande relatie tussen de bewoners, de gemeente en de andere stakeholders. In de aanvraag dient een onderbouwing te staan van de participatie- en communicatieaanpak naar alle bewoners, gebouwgebruikers en gebouweigenaren in de wijk en de wijze waarop daarmee wordt aangesloten bij de kenmerken en behoeften van de wijk. Ook de samenwerking met bewonersinitiatieven- en coöperaties in de wijk is daarbij een belangrijk aspect.

Wat is je participatie- en communicatieplan?

[tekstblok max. 20.000 tekens en uploadmogelijkheid voor toelichtende tabellen / grafieken, het is niet de bedoeling om stukken tekst bij te voegen].

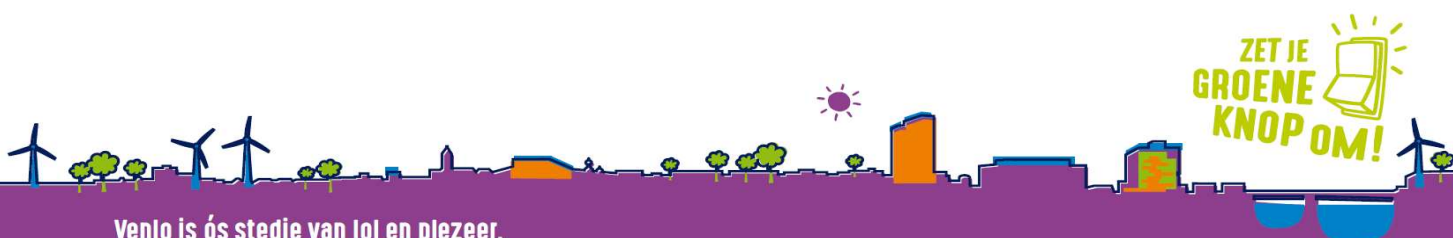
In de wijkanalyse scoort de wijk Hagerhof –Oost binnen een groter geheel (Venlo Zuid) als gemiddeld. Op een thema scoort de wijk zwak en dan gaat het over de woonomgeving. Vooral de onderdelen veiligheid, woningen en sociale overlast zijn aandachtspunten. Daarnaast zijn in vergelijking tot andere wijken de scores zwakker op terrein van mantelzorg (aantal personen) en aantallen jongeren met een startkwalificatie.

De thema's die door inwoners zijn geagendeerd liggen ook sterk in het verbeteren van de woonomgeving. Genoemd zijn, het verbeteren van de groenfunctie / te weinig groen, het groenonderhoud, hoeveelheid zwerfafval, onderhoudstoestand wegen, sociale veiligheid, overlast hangjongeren, levensloop bestendig wonen, versterken sociale cohesie, vereenzaming.

Naast de bewoners van Hagerhof-Oost en de gemeente Venlo, spelen de volgende organisaties als partner een belangrijke rol in de wijk:

- Woningbouwcorporaties Woonwenz, Wonen Limburg en Antares
- Bewonersnetwerk Venlo-Zuid
- Energie coöperatie Samenstroom
- Netwerkbeheerder Enexis
- Rijkswaterstaat
- Waterschap Limburg
- Waterklaar
- Gilde Opleidingen
- Onderwijsgemeenschap Den Hulster
- Platform Ketensamenwerking Zuid

De wijze van samenwerking heeft geresulteerd aan de transitievisie gebouwde omgeving 1.0 waarbij de wijk Hagerhof-Oost als pilot wijk is aangeduid. De komende tijd gaan we werken aan een plan, samen met de bewoners en de partners. Een uitvoeringsplan voor de wijk Hagerhof-Oost in een breed perspectief van wonen en leven in Hagerhof-Oost. Als het plan door goed samen te werken, ons gezamenlijk plan is, gaan we het uitvoeren. Samen uitvoeren en meerwaarde bereiken voor iedereen.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Op www.morgeninvenlo.nl is dat voor een ieder in Venlo te volgen. Daarin maken we duidelijk hoe het werkt en dat het werkt. We maken zien dat de route naar een aardgasvrije wijk meer is dan een andere warmtevoorziening. Dat het gaat over een totaal aanpak die stapsgewijs naar meerwaarde leidt. Dat het begint met geen spijt maatregelen en dat iedereen morgen kan besparen. Besparen door minder energie te verbruiken door middel van een interessante subsidieregeling die te vinden is via www.morgeninvenlo.nl. Daarmee is dubbel winst te behalen voor iedereen in aanschaf en gebruik.

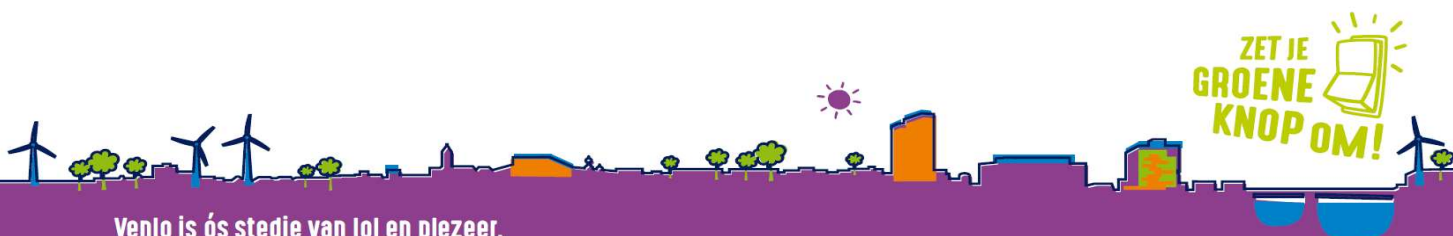
De veranderingen in Hagerhof-Oost hebben invloed op het dagelijkse wonen en leven in de wijk. Veranderingen vragen tijd en zorgvuldigheid en die gaan we nemen. We gaan in de verandering alleen slagen door samen te werken. De aanleiding is een besluit van de rijksoverheid om een verandering door te voeren. De vervolgstap is om deze beweging te gaan omkeren en van onderop te gaan opbouwen. Niet trap af maar trap op.

De wijk Hagerhof-Oost is een grote wijk met veel bewoners. We willen zoveel mogelijk inwoners betrekken en laten meedenken en meedoen in deze verandering. Als gemeentelijke overheid zijn we slechts 1 partij die niet het verschil kan maken. Het verschil maken doe je samen. Samen met bewoners maar samen ook met de partners. Voor iedereen liggen er kansen om in een breder perspectief zaken op orde te brengen of beter te maken. We denken klein en kijken we niet smal. De schaal van handelen is wel dichtbij de burger. Want het succes van het handelen zit vooral dichtbij de woonomgeving van de burger. De meeste kansen liggen in de sociale cohesie van de straat, waar bewoners een bijdrage voor willen leveren. Helpen en ondersteunen maar niet overnemen. Want we zijn overtuigd van de kwaliteit en de kunde van de bewoners van iedere straat die samen veel kunnen verbeteren voor een aantrekkelijk wonen en leven in Hagerhof-Oost.

Om dit werkend te maken hanteren we uitgangspunten die kenmerkend zijn voor onze participatieve en communicatieve aanpak

- We zijn duidelijk wat we willen we bereiken en wat onze bestemming is
CO2 reductie is ons doel, dat is onze opdracht en daar werken we in alles naar toe. CO2 reductie is meer dan aardgasvrij maken. CO2 reductie gaat over woningen, invulling en gebruik van openbare ruimte en leefpatronen. Dit levert winst op wanneer we dit in breder perspectief benaderen. Winst voor iedereen
- We nemen de tijd om onze bestemming te bereiken
We starten vandaag maar hoeven morgen niet op onze bestemming te komen. Door de tijd te nemen zien we kansen en kwaliteiten. Tijdsdruk is verlies maar we willen wel vooruit dus zetten we iedere dag stappen vooruit en houden we focus op wat ons samen te doen staat.
- We werken stap voor stap in de goede richting en slaan geen treden over op weg naar boven
Aardgas vrij is de laatste stap. We beginnen vooraan. Juist de eerste stappen zijn eenvoudig en mogen we niet overslaan. Geen -spijt maatregelen- geven vandaag en morgen al voordeel en overtuigen ook voor de vervolgstappen. Iedere stap kun je alleen maar bewust zetten. Bewust door de stap niet te groot te maken zodat iedereen mee kan komen. We zijn tenslotte samen op weg

In Hagerhof-Oost lopen al tal van initiatieven vanuit burgers. In het traject van de samenlevingsagenda zijn intensieve gesprekken gevoerd met bewoners. Hierin is stil gestaan wat de wijk Hagerhof-Oost kenmerkt. Dit heeft plaatsgevonden aan de hand van een wijkanalyse maar vooral ook om hierover het gesprek te voeren. Ook is in beeld gebracht hoe de wijk onderling samenwerkt, welke structuren er zijn en hoe de samenwerking met de gemeente verloopt. In vervolg

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

hierop zijn wensen en initiatieven verkend die geland zijn in een agenda van de wijk, de samenlevingsagenda.

De winst van dat traject is dat er een agenda is voor de toekomst waarop we kunnen aansluiten en die we verder kunnen verrijken. Ook maken we zoveel mogelijk gebruik van bestaande budgetten en middelen of hebben hiervoor afzonderlijke budgetten beschikbaar gesteld. De betrokkenheid op de agendavorming van de samenlevingsagenda is een start maar kan nog verbreed worden met groepen die we nog niet bereikt hebben. Daarmee gaan we het proces niet overdoen maar gaan we slim gebruik maken van het resultaat en hierop uit dagen om hierop aan te vullen. We zien hierin ook een kans om hierop vanuit het programma circulaire en duurzame hoofdstad een (klimaat) wijkakkoord te sluiten. Dit akkoord geeft handvaten om bestaande wensen en initiatieven vanuit perspectief van duurzaamheid mogelijk te maken.

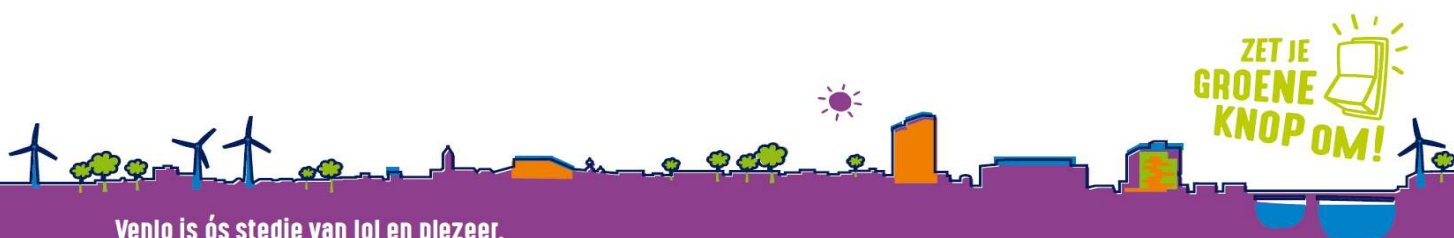
Aan de hand van het doelgroeponderzoek, uitgevoerd middels de Factor C –methode in december 2019, is de doelgroep omschreven.

Het is belangrijk om deze maatschappelijke koppelkansen te zien en hier op in te spelen.

Onderstaande voorbeelden horen daar ook bij thuis:

- Deelauto's (deeleconomie)
- Vergroening (plaatsen van bomen)
- Repaircafé (circulariteit)
- Elektrisch koken (kookgroep Zuidpilaar)
- Ontplooien bewonersinitiatieven (Samenwerking verschillende werkgroepen)
- Creëren werkgelegenheid (opleiding energiecoaches, klussen bij burens)
- Voortuinen opknappen door/met Woonwenz

Uit de analyse van de samenlevingsagenda en de bewonersbijeenkomst(en) liggen er kansen om de transitie breder te benutten en meekoppelkansen met de bewoonde omgeving slagvaardig op te pakken. De verbinding met partners zoals onderwijs en relatie met werkgelegenheid die de transitie met zich meebrengt is voor de wijk Hagerhof-Oost interessant. Gelijktijdig vragen de kenmerken van de wijk ook extra aandacht om alle doelgroepen goed te bereiken en betrokken te krijgen. In de communicatie en participatieaanpak worden hiervoor extra accenten gelegd in de communicatiemiddelen en inzet van taal.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

In het programma Venlo, circulaire duurzame hoofdstad is een communicatiestrategie ontwikkeld. Deze communicatie is ook van toepassing op Hagerhof-Oost. Daar waar elders op gebied van duurzaamheid People, Planet en Profit een rol spelen voegen we in Venlo de vierde P van Pleasure toe. We zijn ervan overtuigd dat we zonder plezier deze verandering niet tot succes maken. De P van Plezier staat ook synoniem voor Venlo als stedje van lol en plezier. Perspectief bieden en de verandering vertalen naar voordelen voor de inwoners is essentieel om plezier in de verandering te realiseren. Van moeten naar willen is essentieel. Daarin is communicatie essentieel om burgers bewust te maken dat aan deze transitie winst en kansen verbonden zijn. Alleen dan bereiken we de gewenste beweging in Venlo.

In de communicatiecampagne is essentieel dat de navolgende 10 communicatiedoelstellingen gehaald worden:

1. Dat het onderliggende doel (opdracht) is van de warmtevisie Venlo is dat we CO 2 reduceren in de bebouwde omgeving
2. Dat op termijn in Venlo gestopt wordt met gebruik van aardgas
3. Wanneer iedere wijk in Venlo aan de beurt is
4. Dat vandaag iedereen in Venlo kan starten met eenvoudige maatregelen (isoleren) zoals energie besparen
5. Dat ze op www.morgeninvenlo.nl terecht kunnen over energie besparen en aardgasvrij wonen en de overige projecten op gebied van duurzaam wonen en leven
6. Dat de gemeente Venlo een duurzaamheidsloket heeft waarbij onafhankelijk advies voor alle inwoners beschikbaar is via verschillende kanalen (digitaal, telefonisch, spreekuur op verzoek)
7. Dat binnen Venlo erkende installateurs, intermediairs en bedrijven beschikbaar zijn die burgers behulpzaam kunnen zijn in de opgave
8. Dat er subsidies en financieringsmogelijkheden via de overheid en gemeente Venlo beschikbaar zijn die de besparingsmogelijkheden nog aantrekkelijker maken
9. Dat de woningbouwcorporaties in Venlo het initiatief nemen en in nauwe samenwerking met gemeente en andere partners voor zoel huurders maar ook indirect voor woningeigenaren een bijdrage leveren in het gewenste resultaat
10. Dat het niet alleen gaat over het verduurzamen van de woning maar dat de echte winst en meerwaarde te behalen is in de combinatie van woning, woonomgeving en gedrag

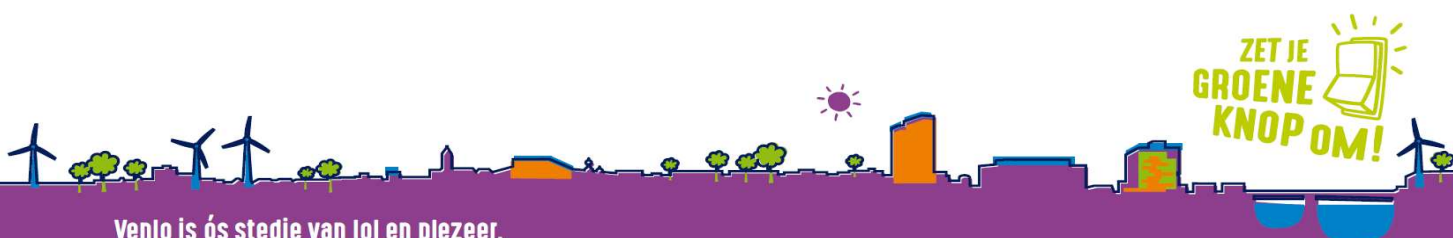
Gegeven de start van de opdracht is het wijs om een realistische ambitie te hebben op gebied van participatie. De start was immers een opdracht / mededeling van de rijksoverheid aan gemeenten en inwoners dat de gaskraan dicht gaat en er een alternatief door verwarmen en koken gerealiseerd dient te worden. De nadruk ligt bij de start op moeten in plaats van willen. Om tot succesvolle participatie te komen zullen we dit moeten omkeren. Van moeten naar willen. Van de ladder trapsgewijs omlaag (mededeling rijksoverheid) naar stapsgewijze beweging op de ladder naar boven (de kracht vanuit de samenleving).

Informeren en inspreken

In de participatieladder beginnen we met informeren en inspreken. Daarmee zijn we succesvol gestart via de bijeenkomst op 14 januari 2020. Een goede opkomst maar nog niet iedereen bereikt. Ook de website Morgen in Venlo met het deeldomein Hagerhof-Oost is ook een goede start. Ook de nieuwsbrief vindt inmiddels zijn weg in de wijk, deze verspreiden we 1x per maand.

Concluderen

We zetten eerste stappen in het formeel organiseren van de dialoog in de wijk. We zijn de eerste

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

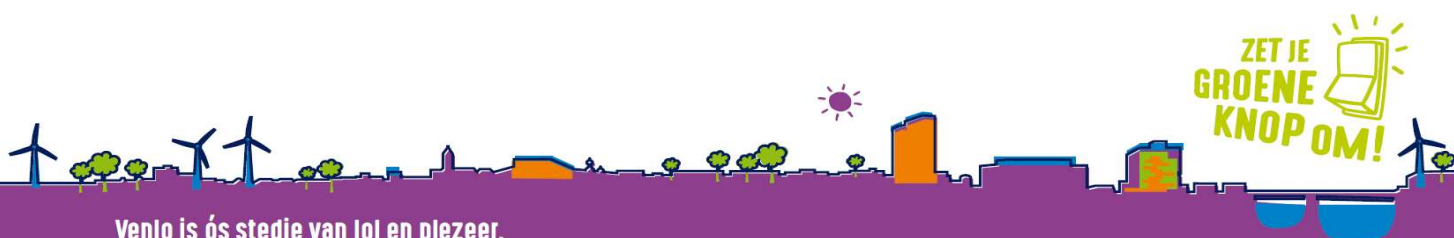
Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

wergroepen aan het organiseren die een voorzichtige start kennen met nog een beperkte vertegenwoordiging van doelgroepen. Dat gaan we uitbouwen. De recent aangetrokken procesmanager / wijkbegeleider zal op korte termijn de betrokkenheid actief gaan vergroten van alle doelgroepen om de consultatie volwaardig vorm te geven

Samenwerking

Het doel voor de komende jaren is samenwerken. De opgave is er een voor ons gezamenlijk. Er zijn wensen en ideeën gegenereerd door inwoners van de wijk Hagerhof-Oost. Zaken die iedereen belangrijk vindt en waarvan ook gecommuniceerd is dat deze samen gerealiseerd kunnen worden. Dit samenwerken ontstaat pas als alle voorafgaande stappen van de participatieladder doorlopen zijn. En iedere stap vergt onderhoud willen we de samenwerking succesvol kunnen voortzetten. De stappen van Delegeren en zelfbestuur zijn voor de komende jaren niet realistisch. Een nuchtere ambitie want de start vraagt nog aandacht en daarin is niets vanzelfsprekend of ontstaat uit zichzelf.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Activiteiten om bekendheid en betrokkenheid te organiseren tot nu toe

Gestart is met een inspirerende uitnodiging. De deelnemers konden meedingen in een loting van een gratis set zonnepanelen. Ook zijn aan alle deelnemers mini fruitboompjes uitgereikt. De communicatie is geheel in lijn met de speciaal uitgewerkte communicatiestrategie (Morgen in Venlo). Ongetwijfeld mede daardoor was er op de eerste bewonersavond (14 januari 2019) een bijzonder goede opkomst. Tijdens de bijeenkomst is onder de aanwezigen een kort onderzoek gehouden waaruit bleek dat de aanwezige bewoners zich bewust zijn van de klimaatverandering en ze maken zich zorgen over de toekomst van de volgende generatie. Investeren in groen zien ze als een belangrijke oplossing voor de klimaatproblemen. Betaalbaarheid is een belangrijke randvoorwaarde bij het warmtevraagstuk. Een ruime meerderheid waardeert de start in Hagerhof als eerste wijk omdat daarmee breder in hun wijk geïnvesteerd wordt. De startbijeenkomst is opgevolgd met diverse spreekuren en de ideeën die door bewoners zijn ingebracht hebben een vervolg gekregen in werkgroepen of planvorming. Ook hier zijn bewoners bij betrokken en we werken samen aan uitwerking van deelauto mobiliteit in de wijk en vergroenen in de wijk. Ook zijn er bewonersplatform besprekingen gestart waarin een goede vertegenwoordiging van alle bewoners in de wijk aanwezig was. De manieren van in contact zijn en waarmee betrokkenheid is gerealiseerd worden onderstaand toegelicht:

Bewonersbijeenkomsten

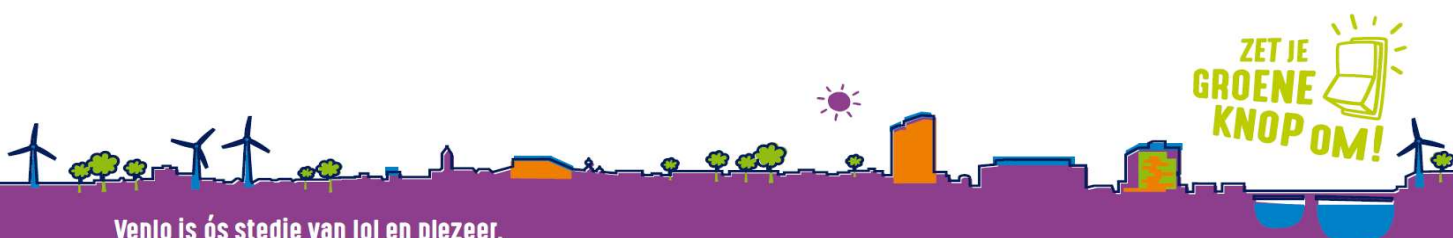
Op 14 januari 2020 vond de eerste bewonersbijeenkomst plaats. De eerste bijeenkomst was informatief en interactief. De aanwezige bewoners kregen basisinformatie en konden op basis van verschillende stellingen hun mening geven. Het was vooral de bedoeling om verschillende inzichten in de wijk op te halen en te meten waar bewoners momenteel staan tegenover verduurzaming in het algemeen. In 2020 worden drie bijeenkomsten gehouden (fysiek of op afstand als de omstandigheden dat vragen). Om het contact wel tot stand te brengen worden aan alternatieve communicatiemiddelen gewerkt om de verbinding met de wijk verder uit te bouwen. Daarbij is de bedoeling om bewoners de hoofdrol te geven. Welke betrokken initiatieven zijn opgezet? Waar staan we nu met z'n allen? En hoe gaan we komend half jaar aanpakken? Er worden ook voorbereidingen getroffen voor een duurzaamheidsmarkt. In welke vorm wordt nadrukkelijk afgestemd op wat op dat moment mogelijk is waarbij we niet uitstellen maar afstemmen en rekening houden wat verantwoord is. Doel daarbij blijft dat bewoners informatie kunnen ophalen of actief kunnen meewerken aan verduurzaming.

Werkoverleg bewoners Gas(t)vrij Hagerhof-Oost

Tijdens de eerste bewonersbijeenkomst hebben er 7 bewoners zich aangemeld om mee te praten in een werkgroep. De frequentie van deze overleggen is maandelijks.

Tijdens het eerste overleg is kennisgemaakt met de bewoners en belanghebbende partijen zoals bewonersnetwerk Venlo-Zuid, maatschappelijk ondersteuners, participatiepartijen. Er kwamen veel vragen, ideeën en inzichten naar voren vanuit de bewoners en belanghebbenden. Er is afgesloten met de boodschap meer bewoners aan te trekken in de wijk. Aanwezige bewoners worden voorzien van flyers en gaan de wijk in om bewoners die zij kennen aan te spreken om zich vervolgens aan te melden.

Het overleg op 2 maart was een terugkoppeling op het plan van aanpak. Zij hebben vervolgens ideeën, verbeteringen en opmerkingen gegenereerd. Met de werkgroep is besproken wat de kansen zijn van ambassadeurschap met een specifiek thema, waar bewoners zich hard voor kunnen maken. Tenslotte is uitvoering input geleverd voor de participatie visie door bewoners om tot een

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

succesvolle participatieaanpak te komen op maat van de wijk. Deze input is verwerkt in de aanpak en heeft het draagvlak van de betrokken inwoners

Als gevolg van het coronavirus is na 2 maart fysieke ontmoeting uitgesteld. Wel zijn via ander communicatiekanalen met bewoners gesprekken gevoerd en daarmee waardevolle input en ideeën opgehaald. Daarmee blijven we vooral doorgaan om aan de succesvolle start een vervolg te blijven geven

Nieuwsbrief

Elke maand komt er nieuws uit de buurt in een nieuwsbrief 'Morgen in Venlo'. De nieuwsbrief wordt per post verzonden. Daarnaast wordt deze ook gedeeld op de website www.morgeninvenlo.nl.

Flyer aanmelden werkgroep

De bewoners die aanwezig waren tijdens het eerst overleg willen graag langs de deuren om bewoners te overtuigen zich aan te melden voor de werkgroep. Om een consistent en eenduidig verhaal te vertellen krijgen ze een flyer mee met meer informatie.

Inzet energiecoaches

Woonwenz zet momenteel energiecoaches in voor sociale huurders in de wijk, dit wordt uitgebreid naar ook de particuliere bewoners. In samenwerking met Woonwenz en gemeente Venlo worden energiecoaches opgeleid.

Woning van Morgen

In de wijk Hagerhof-Oost wordt een proefwoning gerealiseerd, deze woning wordt, geheel in de communicatiestijl 'Woning van Morgen' genoemd. Dit wordt dé plek waar bewoners kunnen kijken hoe een aardgasloze woning er uit komt te zien. In de woning worden voorbeelden van energetische maatregelen zichtbaar, zodat bewoners hierbij een gevoel krijgen. De woning kan fungeren als locatie voor workshops, spreekuren, meedenkmeetings en thema-avonden. Experts van isolatiebedrijven, ervaringsdeskundigen, energiecoaches en dergelijke worden hier ingezet om bewoners meer informatie te geven.

Duurzaamheidsloket

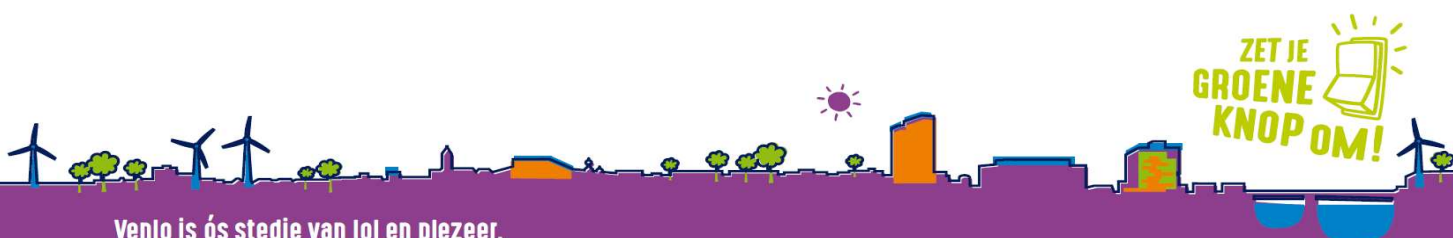
Via de gemeente Venlo wordt een Duurzaamheidsloket opgezet. Hier kunnen bewoners terecht voor vragen over de verduurzaming van Venlo. Ook voor financieel advies kunnen bewoners terecht bij het Duurzaamheidsloket. Voor bewoners is het een flinke stap om wegwijs te raken in de wereld van subsidies. Bewoners worden geassisteerd bij het aanvragen van bepaalde subsidie.

Deelauto's

De gemeente Venlo heeft een innovatief deelauto concept waarin bij belangstelling op korte termijn een deelauto aan de wijk beschikbaar kan worden gesteld. Er is vanuit bewoners van Hagerhof belangstelling. Het concept waarbij door bidirectionale laden de auto ook een backup energie voorziening van de woning kan zijn is nadrukkelijk van toegevoegde waarde voor de bewijslast dat de transitie kansen biedt voor inwoners.

Inschatting van het draagvlak gedurende het project

Ondanks een goede start dient er veel energie gezet te worden op draagvlak vergroting. Bewoners die als ambassadeur andere bewoners interesseren om mee te doen wordt als kansrijk beschouwd. De weg van participatie is gegeven de bevolkingssamenstelling een weg van de lange adem.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

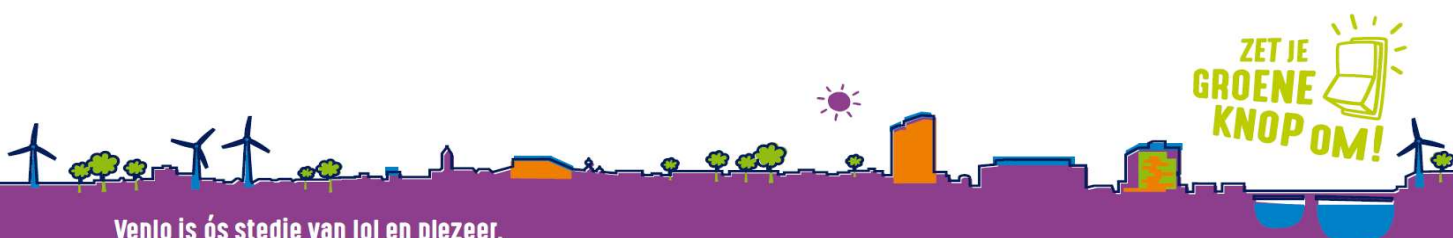
Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Er worden drie risico's ingeschat die het project kunnen beïnvloeden.

1. De betaalbaarheid is een reëel risico. Bewoners zijn zelfstandig minder in staat om grotere investeringen te doen of leningen aan te gaan. De betaalbaarheid is daarmee het belangrijkste risico. Om dit risico te verkleinen worden verschillende scenario's van bekostiging ingezet. Daarbij onderzoeken we verschillende varianten van financiering van de maatregelen om voor alle doelgroepen een passende en betaalbare oplossing te realiseren, waarbij ook nadrukkelijk onderzocht wordt of kostenneutraal of geen investeringen en toch voordeel onderdeel daarvan kunnen zijn.
2. Verandering vinden we lastig. De traditionele manieren van verwarmen gaan we inruilen voor iets nieuws dat nog onbekend is. We rekenen op weerstand, in bijzonder in deze wijk. De boodschap zullen we in eenvoudig taalgebruik en in alle talen moeten brengen. We kunnen ons daarbij geen risico lopen dat de nieuwe oplossing onvoldoende comfort gaat opleveren. Om die reden laten we ons ondersteunen met ervaren professionals die vaker deze vraagstukken met succes hebben gerealiseerd en toetsen we vooraf het contact door middel van een second opinion waarmee we maximaal voor zekerheid gaan. We gaan niet experimenteren om vertrouwen te verspelen.
3. *Bereiken van alle doelgroepen.* De wijk is omvangrijk en de wijk kent verschillende bewoners met diverse achtergronden. Door de omvang en inrichting in de wijk is anonimiteit een kenmerk. We zullen extra onze best moeten doen om alle inwoners te bereiken.

Welke andere organisaties spelen een rol in de wijk en hoe wordt hiermee samengewerkt

De afgelopen maanden hebben we stevig voorbereidend werk gedaan. We hebben samen met partners zoals de woningbouwcorporaties, Waterschap Limburg, Enexis en vele anderen gewerkt aan de eerste Warmtevisie. Vanuit deze warmtevisie hebben we wijken vergeleken en geconstateerd dat Hagerhof-Oost de wijk is waar de kans ligt voor alle partijen om een succesvolle start te maken. De komende tijd gaan we werken aan een plan, samen met de bewoners en de partners. Een uitvoeringsplan voor de wijk Hagerhof-Oost in een breed perspectief van wonen en leven in Hagerhof-Oost. Als het plan door goed samen te werken, ons gezamenlijk plan is, gaan we het uitvoeren. Samen uitvoeren en meerwaarde bereiken voor iedereen.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

7. Verbinding met andere opgaven in de wijk

Het aardgasvrij maken van een wijk kan een kans zijn om andere fysieke en sociaaleconomische opgaven die in de wijk spelen aan te pakken. Bovendien neemt de kans op breder draagvlak toe als er aangesloten wordt bij de wensen en zorgen van inwoners. Denk bijvoorbeeld aan het verbeteren van de woonomgeving (groen, verkeer, spelen, ontmoeting, veiligheid etc.), het stimuleren van de werkgelegenheid en maatschappelijke participatie of de ondersteuning van inwoners (armoede, eenzaamheid, gezondheid, etc.).

Spelen er andere opgaven in de wijk die gekoppeld worden aan de aardgasvrij aanpak?

Zo ja, beschrijf zo concreet mogelijk op welke wijze een verbinding wordt gelegd met deze opgaven (met welke maatregelen, projecten of producten). Beschrijf ook hoe deze koppeling(en) in de gemeentelijke organisatie en de projectorganisatie worden gelegd. Geef bijvoorbeeld antwoord op de vragen: Hoe zijn de verschillende afdelingen betrokken bij het uitvoeringsplan? Hoe zijn andere organisaties betrokken die op het betreffende vlak actief zijn in de wijk? Hoe worden bewoners hierbij betrokken? [tekstblok max. 4.000 tekens]

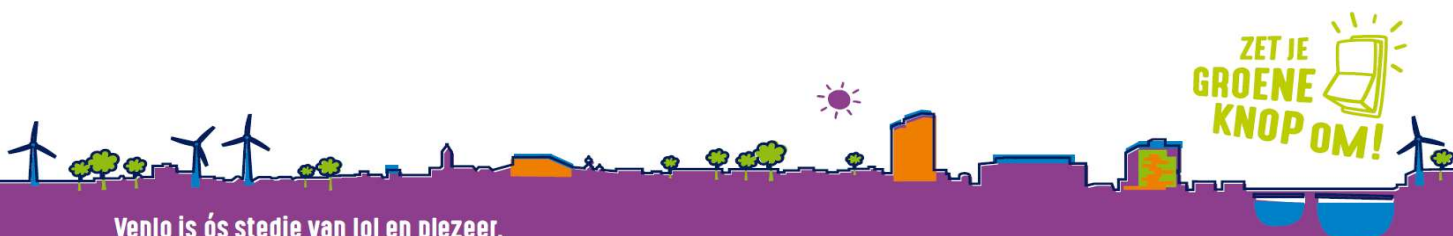
De gemeente Venlo hanteert een integrale aanpak. Niet de energietransitie maar de omgevingskwaliteit staat centraal. De gemeente Venlo werkt middels Wijkakkoorden waarin per wijk wordt geïnventariseerd waar integraal behoefte aan is en hoe de gemeente met haar partners in deze behoefte kan voorzien. De wijk Hagerhof-Oost staat als eerste op de planning voor een Wijkakkoord.

Het klimaat Wijkakkoord is het een na laagste niveau van akkoord dat gesloten wordt om de klimaatopgave te verwezenlijken. Het klimaat Wijkakkoord Hagerhof-Oost is de praktische vertaling van het klimaatakkoord in Parijs

Het klimaat Wijkakkoord is een vorm die door middel van inzet van kansen vanuit energie, klimaatadaptatie of circulariteit wensen zo veel mogelijk waar dat kan gaat verwezenlijken. Niet alles kan maar door inzet van nieuwe energie, nieuwe natuur of nieuw gebruik ontstaan nieuwe vormen en inzichten waarmee het klimaat Wijkakkoord één en ander mogelijk maakt.

Nadrukkelijk is in het concept van het klimaat Wijkakkoord een wederkerigheid opgenomen. In het geval van het te realiseren klimaat Wijkakkoord zou de wens vanuit de wijk kunnen komen om zoveel mogelijk activiteiten te zetten om de vouchers uit de Regeling Reductie Energieverbruik in Hagerhof-Oost te laten landen. In de dialoog en met hulp van de ontwikkelde tool vindt een verkenning plaats wat de bijdrage zou kunnen zijn van de gemeente en van de gemeenschap. De wederkerigheid dus. De bijdrage van de gemeente kan zijn de organisatie en facilitering van duurzaamheidsmarkten. De wederkerigheid van de gemeenschap zou kunnen zijn het rekruteren van duurzaamheidsambassadeurs (duurzaamheidsmakelaars) vanuit de wijk. De bijdrage van de gemeente zou kunnen zijn deze op te leiden, te voorzien van tools en waardering. De bijdrage van de gemeenschap zou kunnen zijn om afspraken te maken over de inzet van deze duurzaamheidsmakelaars in de wijk en het beoogde resultaat /bereik. De gemeente zou daarbij maatwerk kunnen bieden in de voucherregeling op een wijze dat burgers die het financieel lastig hebben een garantiestelling ontvangen waarbij ze een maatregel niet hoeven voor te financieren maar juist de zekerheid krijgen om de voucher daadwerkelijk te kunnen inzetten.

In dit voorbeeld komt een mogelijke afspraak uit het klimaat Wijkakkoord in beeld. Inzicht in het

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

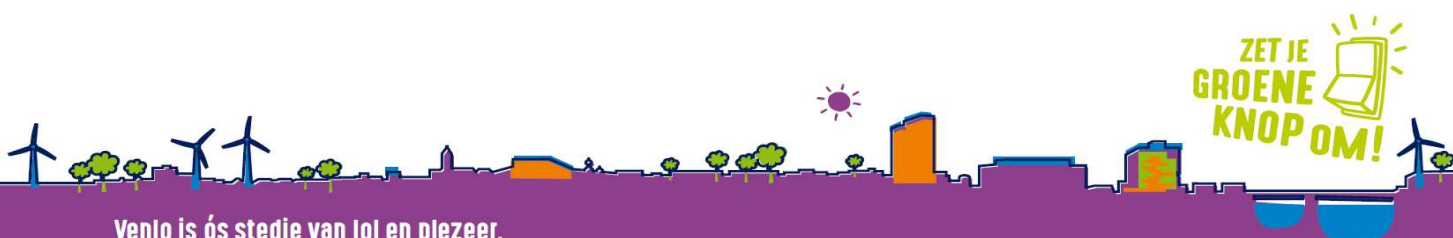
Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

proces en de wederkerigheid. Wat uiteindelijk de afspraken van het klimaat Wijkakkoord in Hagerhof-Oost wordt, is op voorhand niet bekend. Het kan alleen maar slagen als het aansluit en matcht met de behoefte in de wijk en uitdaagt om mee te doen. Dat zit in de vorm van het klimaat Wijkakkoord opgesloten en dat gaan we dus doen voor heel Hagerhof Oost

Een gelijkenis met dit traject ontstaat met een ander pilot project die momenteel in een andere wijk van Venlo plaatsvindt. Vanuit een landelijke pilot van het ministerie is Venlo geselecteerd met het concept Groene straat. De gemeente heeft een klimaat adaptief probleem op te lossen in een straat. Normaliter komt men met een plan en deelt men de info hierover met de straatbewoners. In het geval van de Groene straat is er geen plan. Er is wel een opgave maar het plan maken we vooral met de straatbewoners. We hebben het niet alleen over de openbare ruimte maar ook over de aangrenzende voortuin, woning en achtertuin. We hebben het over wederkerigheid. Zij praten over onze opgave en wij praten ook over hun opgave. We zien kansen om dingen samen slimmer en beter te doen en dat mondt uit in een groene straat. Een straat met een uniek karakter en een hoog groen gehalte in breed perspectief. De groene straat is vooral een proces en een merk met betekenis. Daar waar het wijkklimaat akkoord gaat over de hele wijk Hagerhof-Oost gaat de groene straat over een kleinere schaal, de straat. Het experiment van de groene straat gaan we ook toepassen in Hagerhof-Oost.

Zo nee, licht toe: [tekstblok max. 4.000 tekens]

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

8. Facultatieve onderwerpen

In dit gedeelte worden vier specifieke thema's beschreven die interessant zijn om te verbinden met het aardgasvrij maken van wijken. In de eerste ronde van 2018 zijn deze thema's beperkt naar voren gekomen. Daarom dien je in deze uitvraag expliciet vragen over in te vullen, met als doel enkele proeftuinen te selecteren waar deze verbindingen worden gelegd. Het betreft de thema's:

- *Klimaatadaptatie*
- *Circulair bouwen*
- *Arbeidsmarkt & scholing*
- *Utiliteitsbouw als aanjager van de energietransitie in de wijk*

Indien één of meerdere onderdelen relevant zijn kun je deze aanvinken en de vragen over dit thema invullen. Alle vragen dienen dan te worden ingevuld

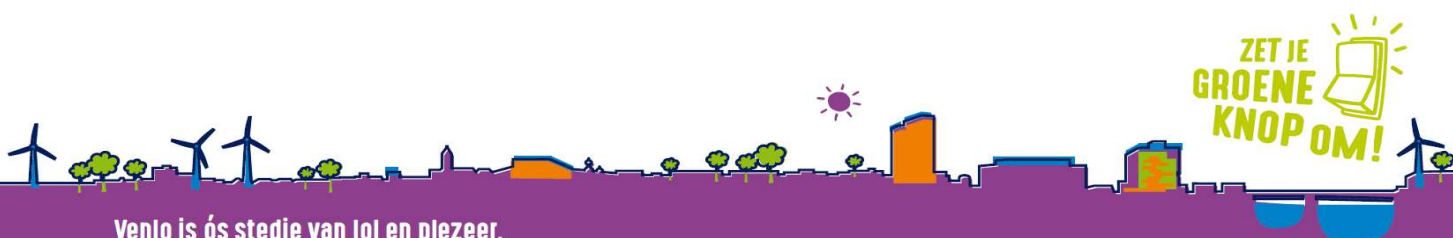
Klimaatadaptatie

De ruimtelijke inrichting van Nederland moeten klimaatbestendig en waterrobuust worden gemaakt, zodat Nederland in 2050 beter is voorbereid op extreem weer: zowel wateroverlast als langdurige perioden van droogte en hitte. Daarover heeft het Rijk met de medeoverheden afspraken gemaakt in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA). Het in kaart brengen van de gevolgen van klimaatverandering kan door middel van een stresstest. De uitkomsten van deze stresstesten en ook de risicodialogen daarover, die gemeenten samen met de waterschappen en de provincie in respectievelijk 2019 en 2020 uitvoeren, zijn behulpzaam bij het vooraf in beeld brengen van mogelijke risico's.

Het is goed om in een aantal proeftuinen te onderzoeken op welke wijze maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie en het aardgasvrij maken gecombineerd kunnen worden op een manier waarbij synergie ontstaat. [tekstblok max. 4.000 tekens]

Is er voor de betreffende wijk een stresstest uitgevoerd of er is sprake van aantoonbaar urgente problematiek (bijvoorbeeld recent wateroverlast)?

- In 2019 is een klimaatstresstest uitgevoerd voor de gemeente Venlo inclusief de Wijk Hagerhof-oost. Waterpanel Noord heeft de knelpunten en kansen voor gemeente Venlo weergegeven in de WPN Klimaatatlas (<https://wpn.klimaatatlas.net/>). De klimaatstresstest maakt onderdeel uit van transitievisie gebouwde omgeving 1.0.
- In diverse straten is er een verhoogd risico op wateroverlast na kortdurende intense neerslag (>30 cm). In dit scenario stroomt het water een school schoolfunctie (Gilde opleidingen) en gebouwen met een woonfunctie in. Het zuidoosten van de wijk loop het grootste risico.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

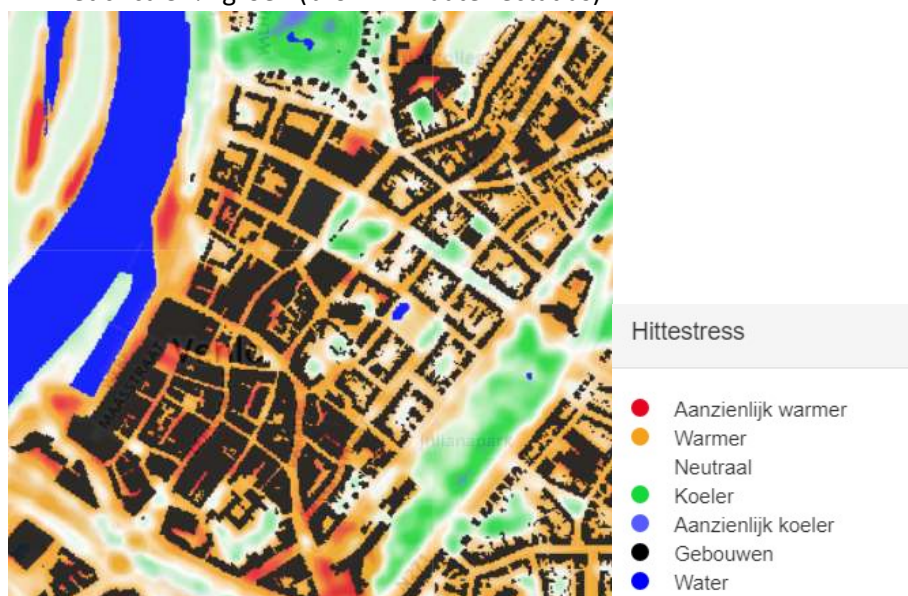
Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Bron: Waterpanel Noord klimaatatlas, knelpunten & kansen

- Voorbereid zijn op hevige neerslag is voor een stad aan de Maas essentieel. Verschillende partners van Gas(t)vrij Venlo, waaronder het waterschap Limburg, Waterklaar en gemeente Venlo voeren campagnes om mensen bewust te maken van de gevolgen van het veranderende klimaat. Online delen bewoners hun ervaringen met het afkoppelen van hemelwater, als onderdeel van 'Wacht niet op Water' en 'Morgen in Venlo'.
- Een tweede knelpunt uit de klimaatstresstest voor is hitte. Grote delen van Hagerhof Oost zijn gevoelig voor hittestress (zie kaart). Dit is een aandachtspunt gezien het percentage senioren, een risicogroep voor hittestress, in de wijk (30%).
- In het tegengaan van hittestress spelen de emissiviteit van het oppervlak en schaduw een belangrijke rol. Verhard oppervlak verhoogt de gevoelstemperatuur, terwijl de aanwezigheid van schaduw en groen deze verlaagt. Het percentage verharding in Hagerhof Oost is 60-70%, met circa 32% groen (bron: klimaateffectatlas).

Bron: Waterpanel Noord klimaatatlas, hitte

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

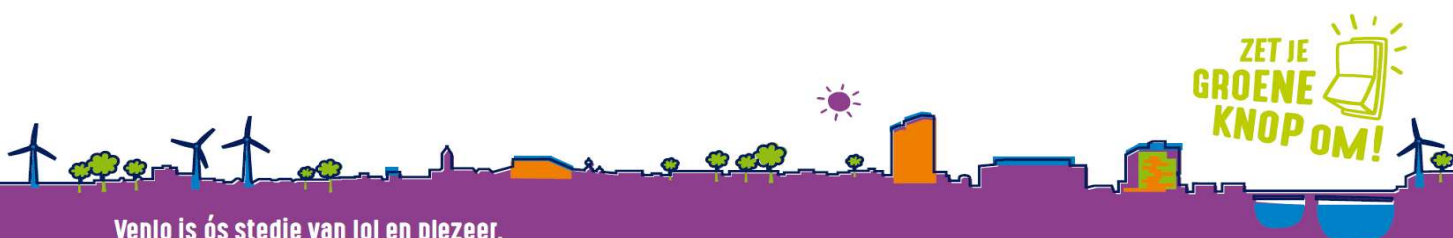
- In Hagerhof Oost is vergroening een belangrijk deel van de oplossing voor de twee grootste risico's, wateroverlast en hittestress.. Minder grijs en meer groen. Door de knelpunten en kansen voor klimaatadaptatie te benutten in de eerste gas(t)vrije wijk, is Hagerhof Oost een 'proeftuin' om de integrale transitievisie in de praktijk te brengen.

Zijn er op basis van de uitkomsten van deze stresstest of urgente problematiek, in overleg met betrokken partijen, maatregelen geformuleerd om de geïdentificeerde risico's het hoofd te bieden en is hiertoe een uitvoeringsplan opgesteld?

- Hagerhof Oost loopt risico op het gebied van wateroverlast door hevige neerslag en hittestress. In de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) formuleert regio Limburg Noord het uitvoeringsprogramma voor klimaatadaptatief beleid. Gemeente Venlo stelt in april/mei 2020 de agenda Groen & Water vast, met als speerpunt: ruimte voor groen en water. Er vindt via het programmateam transitievisie afstemming plaats, om het integrale karakter van de Venlose transitievisie goed te borgen.
- Tijdens de bewonersavond op 14 januari jl. in de Zuidpilaar waren de (+/- 150) bewoners gemotiveerd om te participeren op dit onderwerp. De betrokken partijen in de transitievisie voor Venlo, zullen met de bewoners van Hagerhof Oost in 'ontwerpateliers groen & water' plannen vormgeven voor een klimaatadaptieve, groene wijk.
- Woonwenz, de corporatie met bezit in de wijk, start het 'groene tuinen project', in Gas(t)vrij Hagerhof Oost. Van de 236 tuinen zijn er 83 geselecteerd om in het voorjaar van 2021, de tuinen te ontharden en te vergroenen. De particulieren in de wijk krijgen de kans om mee te doen.
- In de openbare ruimte liggen ook kansen. Gemeente Venlo en Woonwenz werken samen om een herinrichting voor Hagerhof Oost, om ruimte te geven aan groen en water.

Op welke wijze denk je deze maatregelen te combineren met het aardgasvrij maken van de wijk? Welke synergievoordelen levert dit op?

- De Venlose visie is dat een verbetering van de omgevingskwaliteit de sleutel is tot een geslaagde energietransitie. Door duurzaamheidsthema's integraal te verbinden en aan de toekomst van de stad te werken verbreden we het draagvlak voor het aardgasvrij maken van Venlo.
- Een tweede belangrijk synergievoordeel is dat het kostenefficiënt is om de grootschalige renovaties zoals rioolvervanging, aanleg van een warmtenet en waterberging, te laten samenvallen. De straat hoeft niet twee keer open. Rioolvervanging zal waar mogelijk worden afgestemd met het aardgasvrij maken van de wijk.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Circulair bouwen

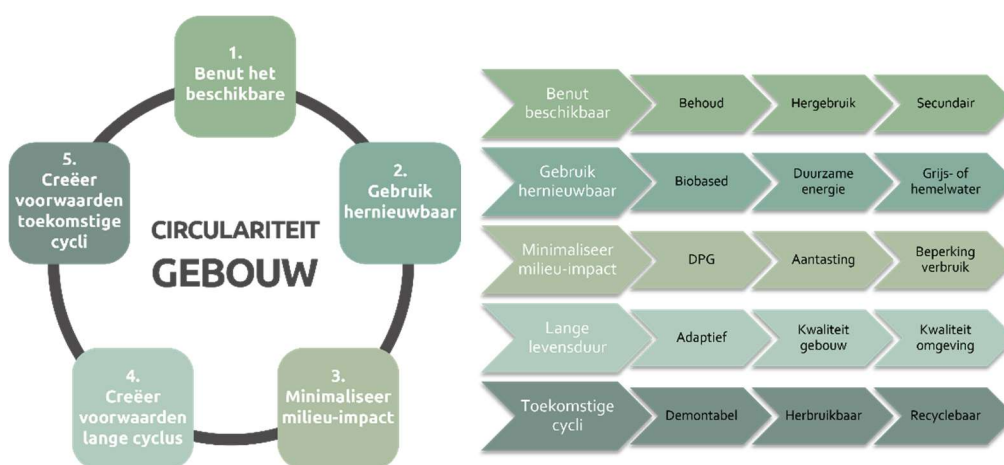
Bij het aardgasvrij maken van een wijk komen materialen vrij en zijn nieuwe materialen en producten nodig. Dit biedt een kans om te ontdekken hoe het aardgasvrij maken van de wijk ook op een circulaire wijze kan worden ingevuld. [tekstblok totaal max. 4.000 tekens] [4572]

Is er gemeentelijk beleid van circulair bouwen vastgesteld? Ja / Nee (en licht dit toe)

- Circulariteit, en Cradle2Cradle (C2C) specifiek, staat hoog in het vaandel in Venlo, dat zich de eerste Europese C2C-stad mag noemen. In de gemeente is 'Venlo circulaire hotspot', ambtiedocument Venlo circulair 2018-2030 vastgesteld.
- In de transitievisie gebouwde omgeving is voor een integrale benadering gekozen met circulariteit (circulair bouwen) en klimaatadaptatie. Door de principes van circulair bouwen toe te passen in de energietransitie, o.a. door het gebruik van gezonde, *biobased* isolatiematerialen, wordt Venlo een gezondere en fijnere stad om in te wonen, werken en recreëren.

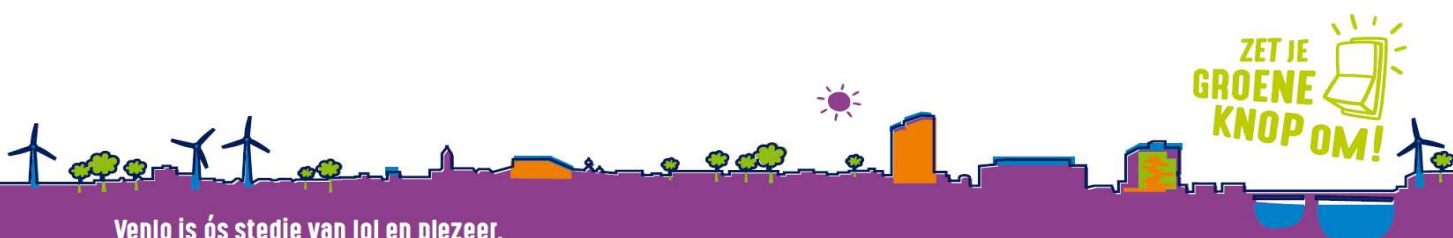
Het onderwerp circulariteit wordt in de gebouwde omgeving ingevuld aan de hand van de 5 strategieën van circulariteit:

1. Gebruik het beschikbare
2. Gebruik het hernieuwbare
3. Minimaliseer de milieu-impact
4. Creëer voorwaarden voor een lange cyclus
5. Creëer voorwaarden voor toekomstige cycli

Bron: W/E adviseurs

- Gemeente Venlo brengt circulair bouwen al in de praktijk. Een voorbeeld is de nieuwbouw van basisschool de Zuidstroom. C2C principes zijn opgenomen in het programma van eisen, en de ontwikkelende partijen zijn in een vroeg stadium betrokken, waarbij de gemeente draagvlak vond voor C2C nieuwbouw. Het resultaat is een fijn, gezond schoolgebouw met een lage milieu-impact.
- Het aardgasvrij maken van een wijk leidt er in sommige gevallen toe dat CV-ketels voor het einde van hun levensduur, uit gebouwen komen. Gemeente Venlo ziet kans om lokaal een

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

kringloop te maken voor CV-ketels, die in de fasering naar een aardgasvrij Venlo, op andere plekken ingezet kunnen worden.

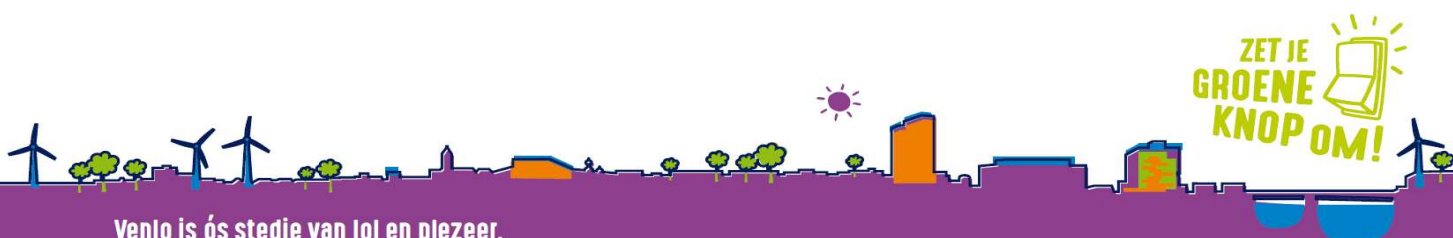
- Circulariteit in de gebouwde omgeving is in Venlo een breder begrip dan circulair bouwen. Bewustwording van materiaalkringlopen bij bewoners, en ondersteuning van initiatieven zoals het RepairCafé, lokale voedselproductie in Stadstuinderij Venlo, maken deel uit van het beleid van de gemeente.

Op welke wijze wil je het aardgasvrij maken van de wijk verbinden aan circulair bouwen? Licht dit concreet toe. Geef hierbij aan op welke wijze je omgaat met het hoogwaardig hergebruik van materialen en de inzet van hernieuwbare grondstoffen, zoals het gebruik van duurzaam hout.

Bij het aardgasvrij maken van een wijk komen materialen vrij en zijn nieuwe materialen en producten nodig. Dit biedt een kans om te ontdekken hoe het aardgasvrij maken van de wijk ook op een circulaire wijze kan worden ingevuld. Gemeente Venlo streeft naar gezonde gebouwen met gezonde materialen, en wilt circulair bouwen meetbaar en bespreekbaar maken met behulp van GPR software. In de verkenning van het warmtescenario voor Hagerhof Oost, zijn er met behulp van GPR software vier berekeningen uitgevoerd (rijtjeswoning, portiekflat, schoolgebouw, theater).

Gemeente Venlo maakt in de wijkaanpak gebruik van GPR om, naast CO₂-uitstoot, een breed perspectief van duurzaamheid in beeld te brengen bij de verduurzamingsingrepen in gebouwen. Via de GPR berekeningen komt naast de gebruikelijke energetische, materiele impact, de invloed op gezondheid, gebruikskwaliteit en de toekomstige waarde naar boven. Dit biedt een afwegingskader voor de scenario's om gebouwen aardgasvrij te maken. Het meest voorkomende woningtype in Hagerhof Oost is een rijtjeswoning. Op basis hiervan is een vergelijking in GPR gemaakt tussen een collectief warmtenetscenario en een individueel *all-electric* scenario (GPR-ID = 77301 en GPR-ID = 77302). Hiervoor is een representatieve referentiewoning van Woonwenz voor Hagerhof Oost, met als resultaten:

- Bij externe warmtelevering in een warmtenetscenario zijn er kleine effecten te zien op het gebied van duurzaamheid. De ingreep heeft alleen invloed op het energetisch gebruik, CO₂-uitstoot en op materiaalgebruik.
- De all-electric oplossing laat een verbetering zien op alle 5 duurzaamheidsthema's. Hier staat tegenover dat het omzetten naar all-electric een ingrijpende verbouwing van de woning vereist: warmtepomp erin, meer isolatie vereist, een laagtemperatuurverwarming en de toevoeging van een ventilatiesysteem.
- Voor deze twee referentiewoningen is de keuze duidelijk, externe warmtelevering bereikt het resultaat naar aardgasloos met minder dure ingrepen, en minder materiaalgebruik op woningniveau.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Arbeidsmarkt & scholing

Voor de energietransitie in het algemeen en de wijkenaanpak in het bijzonder zijn veel extra vakkrachten nodig, die over de juiste vaardigheden beschikken. Nu al is sprake van grote tekorten, die naar verwachting verder zullen oplopen. Het is nodig om veel méér mensen aan te trekken met aantrekkelijk en veilig werk, goede arbeidsvoorwaarden en perspectief, maar ook om het werk slim te organiseren. Dit vraagt om stimuleren van (intersectorale) mobiliteit en het gericht betrekken en opleiden van werkzoekenden, ook die met een afstand naar werk. Het is daarbij nodig om over (wijkgerichte) projecten heen lerend vermogen te organiseren, maar ook continuïteit en kwaliteit voor de mensen die daaraan werken. [tekstblok max. 4.000 tekens]

Welke uitdagingen en kansen zie je op het gebied van arbeidsmarkt & scholing in relatie tot de wijkgerichte aanpak?

Bij de werkzaamheden rondom het aardgasvrij maken van wijken, toepassen van circulaire producten/materialen en het uitvoeren van klimaatadaptieve oplossingen is arbeid nodig. Er is niet voldoende capaciteit op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd is er nog potentieel op de arbeidsmarkt dat op dit moment nog niet wordt benut. Mensen die geen baan kunnen vinden die aansluit bij hun capaciteiten. Bijvoorbeeld mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Venlo streeft ernaar om mensen die nu nog niet deelnemen aan het arbeidsproces te betrekken bij de genoemde transitie. Zij maken daarmee hun eigen wijk en leefomgeving mooier, beter en duurzamer!

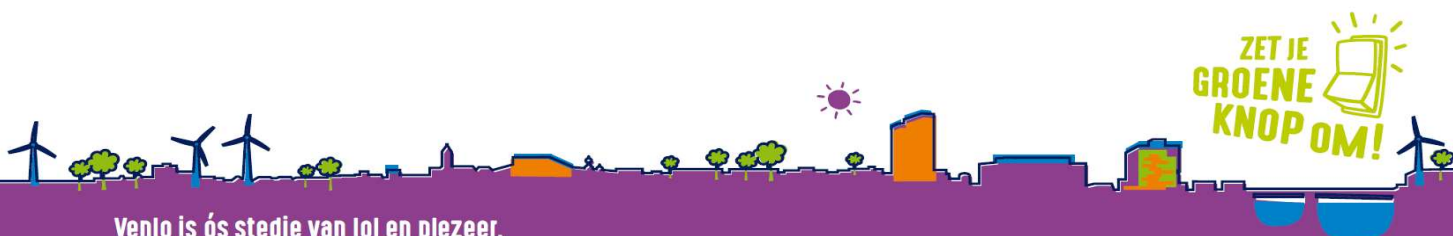
Heb je activiteiten op het gebied van arbeidsmarkt & scholing die hierbij aansluiten? (en licht deze toe)

Basisscholen de Zuidstroom en de Koperwiek:

Ondanks het feit dat er geen basisscholen in de wijk actief zijn, zijn we toch met de stichtingen van deze scholen in gesprek. De basisscholen de Zuidstroom en de Koperwiek liggen allebei aan de rand van de proeftuin waardoor een groot gedeelte van de kinderen op deze scholen wonen in proeftuin Hagerhof-Oost.

Vanuit de opleiding Communicatie van Fontys Hogeschool te Tilburg is er binnen de Gemeente Venlo een studente actief die gedurende vier maanden een onderzoek doet rondom de wijk Hagerhof-Oost. Hierin zal de focus liggen op deze twee basisscholen. Het onderzoek zal zich richten op het ontwerpen en het ontwikkelen van een educatieve vorm om de basisschoolleerlingen op een nieuwe manier kennis te laten maken met het onderwerp. Bewustwording bij deze doelgroep kan zorgen voor een positieve uitwerking wanneer erover verteld wordt tegen bv. de ouders, het vergroot de bewustwording in de wijk voor later en eventuele taalbarrières kunnen door deze doelgroep verkleind worden.

Door op een ontwerpgerichte manier aan dit onderwerp te werken zal er vroeg in het proces een prototype ontwikkeld worden dat vervolgens bij een aantal basisschoolleerlingen in Hagerhof-Oost getest zal worden. De uitkomst van het onderzoek zal een nieuwe manier zijn om met de basisschoolleerlingen te communiceren en ze bewuster te maken rondom de ontwikkelingen die in

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

de wijk plaatsvinden.

Limburg Contest

Gilde Opleidingen en Platform Ketensamenwerking Zuid zijn intensief betrokken bij deze wijk. Zij zoeken gericht werkzoekenden op. Ook hen met een afstand naar de arbeidsmarkt. En betrekken hen bij de werkzaamheden in de wijk. Bijvoorbeeld door het bieden van stages, opleidingsplekken en werkervaringsplekken bij partijen die in de wijk aan het werk gaan, een onderdeel hiervan is Limburg Contest waaraan gemeente Venlo aan deelneemt. Hier wordt nadrukkelijk de samenwerking opgezocht met de verschillende onderwijsinstellingen in Limburg en het Limburgse bedrijfsleven met de uitdaging: Hoe krijgen we dit voor elkaar? Op welke manier kunnen onderwijsinstellingen en ketenpartners samen optrekken met de gemeente, Enexis, het Waterschap en de woningcorporaties om deze uitdaging het hoofd te bieden, de aangedragen oplossing wordt toegepast op de wijk.

Basisschool de Springbeek

Op 11 december 2019 hebben de kinderen van groep 8 van basisschool de Springbeek een les gekregen over de actuele klimaatverandering, de gevolgen hiervan en de maatregelen die genomen moeten worden. Deze les is gegeven in het kader van de transitievisie gebouwde omgeving van de Gemeente Venlo. De kinderen vinden dit een enorm belangrijk onderwerp en het is van belang om de huidige jeugd ook een zorgeloze, duurzame toekomst te garanderen, aldus groep 8.

De kinderen van groep 8 mogen aan het begin van de raadsvergadering, behandeling transitievisie gebouwde omgeving, op woensdag 8 april 2020 aan de raad laten horen en zien wat het belang is van dit onderwerp.

Welke organisaties zijn hierbij betrokken en welke afspraken heb je met hen gemaakt?

Met Fontys Hogeschool, Ketensamenwerking Zuid en Gilde Opleidingen zijn afspraken gemaakt om op een samenwerkingsverklaring op te stellen. In deze verklaring spreken alle partijen met elkaar het vertrouwen uit om actief studenten op een goede wijze in te zetten voor de proeftuin. Hierbij gaan studenten van zowel het MBO als HBO niveau samen aan de slag de wijk.

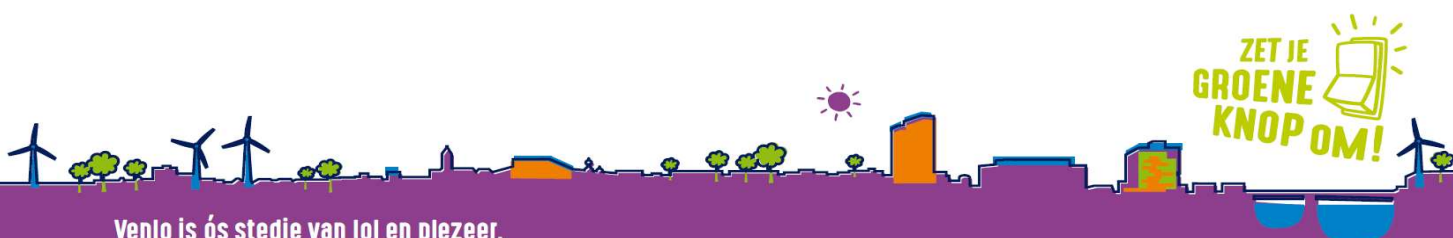
Utiliteitsbouw als aanjager van de energietransitie in de wijk

Hoewel in bijna iedere wijk utiliteitsgebouwen staan die betrokken worden bij het aardgasvrij maken van de wijk, kunnen er situaties zijn waarbij utiliteitsbouw een voortrekkersrol kan vervullen bij de verduurzaming van de gehele wijk. Gedacht kan worden aan grotere utiliteitsgebouwen of een cluster van utiliteitsgebouwen die niet alleen als gebouwen aardgasvrij worden gemaakt, maar die tegelijk de aanjager zijn voor de verduurzaming van de andere gebouwen in de wijk. Bijvoorbeeld als grote warmtevragers en/of warmteleveranciers in de wijk of door de uitwisseling van warmte tussen utiliteitsgebouwen en woningen. [tekstblok max. 4.000 tekens]

Wordt het aardgasvrij maken van utiliteitsbouw (maatschappelijk en/of commercieel vastgoed) verbonden aan de verduurzaming van de woningen in de wijk? Zo ja, hoe?

Binnen de wijk Hagerhof-Oost zijn verspreid over de wijk verschillende maatschappelijke en commerciële vastgoed posities die een aanjagende functie kunnen vervullen in de omgeving voor wat betreft verduurzaming. In de pilot Hagerhof-Oost zijn deze vastgoed objecten als kans gedefinieerd om niet alleen enkel te verduurzamen maar ook een functie te kunnen vervullen ten behoeve van de directe omgeving.

Heeft utiliteit daarin een aanjagende rol als warmtevragers en/of warmteleveranciers?

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Utiliteitsgebouwen krijgen een meerwaarde in de verbinding met de wijk en de bewustwording dat duurzaamheid een kanskaart is en daarmee dus een aanjagende functie in de mindset van verduurzaming kan zijn. Dat is dus meer dan CO2 reductie.

Hoe draagt de utiliteitsbouw als aanjager van de energietransitie in de wijk bij aan CO2-reductie tegen lagere kosten?

Binnen het project gaan we resultaatgericht de kansen verkennen dat het gebouw ook buiten de periode van gebruik een bijdrage levert aan de duurzaamheidsopgave van de wijk zelf. In de zomermaanden tijdens de vakantieperioden is de opbrengst van zonnepanelen op onderwijshuisvesting niet te gebruiken voor de eigen energievoorziening maar kan wel een bijdrage leveren aan de collectieve energievoorziening van de wijk / directe omgeving bij bijvoorbeeld deelauto's. Daarmee kunnen de kosten van elektriciteit als "brandstof" voor de deelauto's mogelijk worden verlaagd.

Verder staat het onderwijsgebouw in teken van kennisoverdracht. Zowel op het niveau van lager onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs kan het thema duurzaamheid geagendeerd worden. Op niveau van lager onderwijs is dat bewustwording en agendering van het thema duurzaamheid vanuit de schoolbanken richting de keukentafel. Een gerichte vraag van kinderen richting ouders als toekomstige generatie om serieus werk te maken van duurzaamheid. Juist in voortgezet onderwijs kunnen projecten een verfrissende bijdrage leveren in nieuwe andere oplossingen. De opgave in Hagerhof-Oost heeft deze onbevange kijk op onderwerpen hard nodig en daarin kunnen scholieren van het voortgezet onderwijs een bijdrage leveren. Dit geldt ook voor het beroepsonderwijs in Hagerhof-Oost.

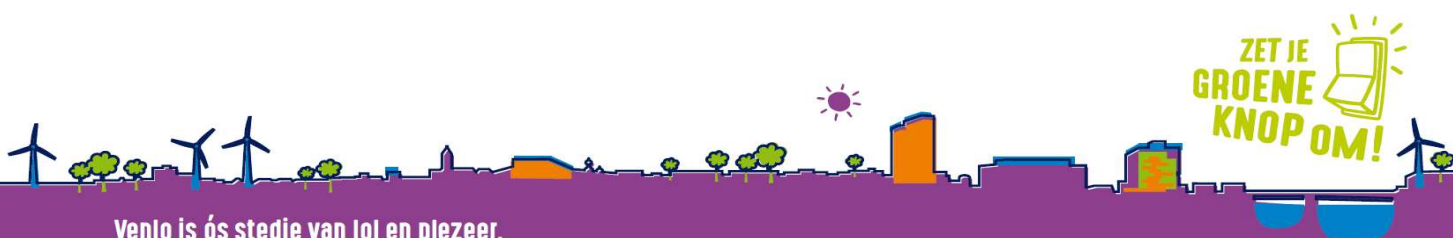
Het voorbeeld van onderwijsgebouwen staat niet op zichzelf en is niet uniek van karakter in vergelijking met de andere utiliteitsgebouwen. Ook gemeentelijke gebouwen hebben een nadrukkelijke kans om de verduurzaming aan te jagen. Een over gedimensioneerde warmtepomp kan een extra bron zijn in het warmtenet maar ook het gebouw kan als ontmoetingscentrum een inspirerend voorbeeld van maatregelen zijn die individuele inwoners ook kan overtuigen in de keuzevraagstukken waar ze bij hun eigen woningen voor staan.

Hoe worden de eigenaren en gebruikers van de utiliteitsgebouwen betrokken bij de planvorming en uitvoering?

Bij de start van de aardgasvrije wijk Hagerhof-Oost zijn eerste oriënterende gesprekken met vertegenwoordigers van de utiliteitsbouw gevoerd. Daaraan vooraf is een stakeholdersanalyse inzichtelijk gemaakt welke eigenaren en welke gebruikers aanwezig zijn in de wijk en op welke wijze deze partijen worden meegenomen in de planvorming en de uitvoering. Deze start is randvoorwaardelijk om uiteindelijk samen de kansen die utiliteitsbouw biedt voor Hagerhof-Oost ook daadwerkelijk te verzilveren.

Beschrijf hierbij of en hoe het aardgasvrij maken van de utiliteitsgebouwen in de wijk verbonden is met de verduurzamingsplannen van de gebouweigenaren, via bijvoorbeeld de sectorale routekaarten voor het maatschappelijk vastgoed en/of de portefeuilleroutekaarten van grote gebouweigenaren.

In technische zin is vanuit het verleden is een gedegen inventarisatie gemaakt van de gemeentelijke gebouwen. In het kader van de pilot wijk is afgesproken is dat hiervan een actualisatie plaatsvindt en dat waarde toegevoegd wordt vanuit de wetenschap dat de gemeentelijke gebouwen binnen

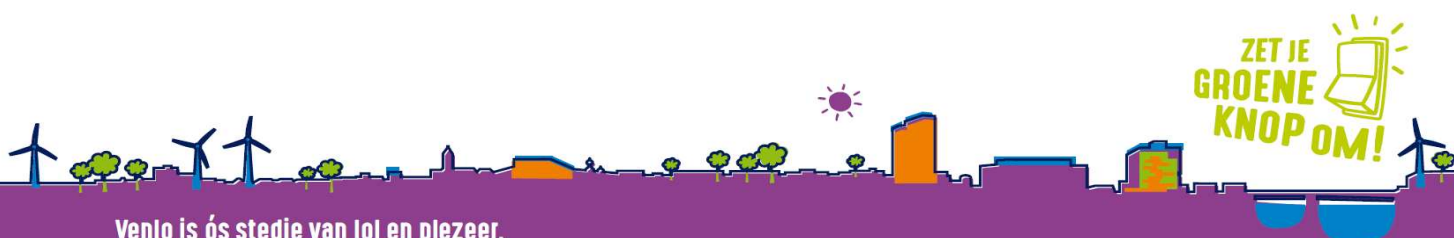
Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl

Hagerhof-Oost een aanjaagfunctie kunnen vervullen in hun omgeving.

Bij alle plannen rondom utiliteitsbouw of dit nu gemeentelijk, maatschappelijk of commercieel vastgoed wordt sterk ingezet om kansen te benutten vanuit energie, klimaatadaptatie en circulariteit. Juist in de combinatie van deze thema's kan een Venlose onderscheidende aanpak worden gemaakt die een belangrijke bijdrage levert aan een gezond binnenklimaat, een aantrekkelijke omgeving en een gebruik van juiste materialen waarbij een voorkeur uitgaat om de bestaande materialen super local in te zetten en her te gebruiken.

Venlo is ós stedje van lol en plezier.

Dát gaan we samen laten groeien. Omdat wij, onze kinderen en kleinkinderen hier leven. We zetten allemaal een klein stapje en maken samen meters.

Maak het verschil op morgeninvenlo.nl